

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLARIN MEDYA OKURYAZARI KILINMASINDA
KÜTÜPHANELERİN KATKISI VE MEDYA MENTÖRÜ OLARAK
KÜTÜPHANECİLER**

Yüksek Lisans Tezi

Anna MOGHADDAM

Ankara - 2017

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLARIN MEDYA OKURYAZARI KILINMASINDA
KÜTÜPHANELERİN KATKISI VE MEDYA MENTÖRÜ OLARAK
KÜTÜPHANECİLER**

Yüksek Lisans Tezi

Anna MOGHADDAM

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Oya GÜRDAL TAMDOĞAN

Ankara - 2017

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLARIN MEDYA OKURYAZARI KILINMASINDA
KÜTÜPHANELERİN KATKISI VE MEDYA MENTÖRÜ OLARAK
KÜTÜPHANECİLER**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Oya GÜRDAL TAMDOĞAN

Tez Jürisi Üyeleri:

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Oya GÜRDAL TAMDOĞAN

Prof. Dr. Tülay FENERCİ

Yrd. Doç. Dr. Esra İlkay İŞLER

Tez Sınavı Tarihi:/...../ 2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../2017)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Anna MOGHADDAM

İmzası

.....

ÖNSÖZ

Okuryazarlığın, 21. yüzyıldaki yaşam için ne denli önemli role sahip olduğu bilinen, bilinmesi gereken bir gerçekliktir. Yeni çağın insanı, içinde yaşadığı elektronik çağda teknolojinin ortaya çıkarttığı araçlara ve gereksinimlere ayak uydurma çabasıdır. Buna ilişkin yeni okuryazarlık türü olan medya okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı eğitimi, son yıllarda araştırmacıların zihnini yönelttiği önemli konular arasında bulunmaktadır. 21. yüzyılın yaşamı, neredeyse tam anlamıyla, kitle iletişim araçlarının etkisi altındadır. Bu durumdan en çok çocuklar etkilenmekte ve çevrelerini keşfederken teknolojinin ortaya çıkardığı araç-gereçler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Medya okuryazarlığı, medyanın yarattığı imaj okyanusunda güvenli bir şekilde insani yönlendirmektedir. Medya araçları sonucunda ortaya çıkan mesajın altında ne yattığını ve gerçekten bireye nasıl bir mesaj ilettiğini, o mesajın yararlı olup olmadığı tespit etmek ve sonrasında yaşama kanalize etmek bir gereksinim haline gelmiştir. Kısacası, medya okuryazarlığı, medyayı ve medya araçlarını daha iyi kullanabilmek ve daha iyi bir yaşam için bir anlayıştır. Medya okuryazarlığı ve daha iyi bir medya okuryazarı olmak için verilen eğitim sadece tek seferlik bir çaba ya da girişim değil yaşamboyu öğrenim şeklinde özümsemeyi gerektiren bir yaklaşımdır. Bu doğrultuda, özellikle çocukların yeni medya ve teknoloji araçlarını doğru ve yerinde kullanmaları yönünde yol gösteren ve onları bilinçlendiren medya mentörlerinin rolü büyük önem taşımaktadır. Kütüphaneciler, hem doğrudan çocuklar için hem de çocuklara mentörlük görevini üstlenen aileler ve öğretmenler için de en ideal medya mentörü olma pozisyonuna sahiptirler bu nedenle medya mentörlüğü konusunda

gerekli alt yapıya sahip olma sorumluluğunu taşımaktadırlar. Tez’de sözü edilen duruma ilişkin araştırma yapılmaya çalışılmıştır.

Yoğun çalışma temposunda zaman ayırıp tezin hazırlanmasında ve çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen, yaşam deneyimlerini ve düşüncelerini benimle paylaşarak hayatımda büyük etkisi olan Sayın Prof. Dr. Oya Gürdal Tamdoğan'a yürekten sonsuz şükranlarımı sunarım. Ayrıca, bu çalışmaya başlamamda ve ilk adımları atmamda bana tüm samimiyetiyle yol göstererek yardım eden, bana her zaman varlığını hissettiren Sayın Yrd. Doç. Dr. Esra İlkay İşler’e tüm kalbimle teşekkürlerimi sunarım. Manevi yönden beni destekleyen, iş yerim; BM Mülteciler Yüksek Komiserliği- UNHCR’daki müdürüm Sayın Kamal Majeed’e minnettarım. Ayrıca, Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Araştırma Görevlisi sevgili İhsan Özkol’a, tez hazırlama sürecinde yardımını esirgemeyen arkadaşşıma, tüm içtenlikle teşekkürlerimi sunarım. Kaynak erişimi konusunda beni her zaman destekleyen, yardımsever arkadaşım Cristin Cappelletti’e çok teşekkür ederim. Amaçlarımın peşinde giderken beni destekleyen aileme, özellikle beni yüreklendiren sevgili anneme ve çocukluğumdan beri eğitim ve öğrenimin önemini bana anlatan ve yaşamboyu öğrenim tutumunu benimsememde bana devamlı destek olan değerli babama sonsuza dek teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER TABLOSU	iii
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	viii
I. BÖLÜM: GİRİŞ	1
I.1. Konunun Önemi	1
I.2. Araştırmanın Amacı	3
I.3. Varsayımlar ve Araştırma Problemleri.....	4
I.4. Kapsam	5
I.5. Yöntem ve Veri Toplama Teknikleri	8
I.6. Düzen.....	12
I.7. Terminoloji	12
I.8. Kaynaklar	14
II. BÖLÜM: ÇOCUKLARIN DİJİTAL MEDYA KULLANIMI, MEDYA OKURYAZARLIĞI VE KÜTÜPHANELERİN KATKISI	16
II.1. Yaşamboyu Öğrenme ve Okuryazarlık	16
II.2. Çocukların Dijital Medya Kullanımı.....	22

II.3. Medya Okuryazarlığı ve Çocuklara Yönelik Medya Okuryazarlığı Çalışmaları	32
---	----

III. BÖLÜM: MEDYA MENTÖRLÜĞÜ VE MEDYA MENTÖRÜ OLARAK KÜTÜPHANECİLER..... 45

III.1. Medya Mentörlüğü	45
III.1.1..... Medya Mentörü Olarak Aileler ve Ailelere Medya Mentörlüğü Desteği.....	49
III.1.2 Medya Eğitimi ve Medya Mentörü Olarak Öğretmenler.....	57
III.2. Medya Mentörü Olarak Kütüphaneciler.....	61
III.3. Kütüphanecilerin Yeterlilikleri.....	96

IV. BÖLÜM: ANKARA'DA HALK KÜTÜPHANELERİ'NDE ÇOCUKLARA YÖNELİK MEDYA OKURYAZARLIĞI HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 110

IV.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	110
IV.2. Araştırma Yöntemi	111
IV.3. Araştırma Bulguları ve Analizi	114
IV.3.1. Halk Kütüphanelerinin, çocuklara yönelik fiziksel ortamın düzeni ve ergonomi yönünden mevcut durumu.....	116
IV.3.2 Kütüphanelerdeki çocuklara yönelik kitap, çoklu ortam materyal ve çoklu medya öğrenim olanakları	120
IV.3.3 Ankara'da bulunan Halk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Gerçekleştirilen Etkinlikler	124

IV.3.4.1. Ankara’da bulunan Halk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Gerçekleştirilen Medya Okuryazarlığı Etkinlikleri.....	126
IV.3.4.2. Kütüphane Personelinin Mesleki Eğitim Durumu ve Medya Okuryazarlığı Bakımından Yeterlilik Düzeyi	126
V. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	130
KAYNAKÇA.....	138
EKLER	166
Ek 1. Örneklem Belirlemede Kullanılan İlçelerin Nüfus Tablosu	166
Ek 2. Ankara İlinde Bulunan İl ve İlçe Halk Kütüphaneleri	167
Ek 3. Araştırma Kapsamında Bulunan Kütüphaneler ve İletişim Bilgileri	168
ÖZET	173
SUMMARY	175

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

APA: American Psychological Association

BBY: Bilgi ve Belge Yönetimi

CCFC: Campaign for a Commercial-Free Childhood

CD: Compact Disc

ÇBE (ler): Çocuk Bakıcısı ve Eğiticisi- Caregiver(s)

DVD: Digital Versatile Disc

IFLA: International Federation of Library Associations and Institutions

IT: Information Technology

KYGM: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

LISA: Library and Information Science Abstracts

PLN: Personal Learning Network

RTÜK: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

NAEYC: The National Association for the Education of Young Children

ULAKBİM: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Kapsamında Bulunan Halk Kütüphaneleri.....	115
Tablo 2: Araştırma Kapsamında Bulunan Halk Kütüphanelerinin Kitap Sayısı.....	120
Tablo 3: Araştırma Kapsamında Bulunan Halk Kütüphanelerinin Medya Okuryazarlığı Donanımı.....	121
Tablo 4: Araştırma Kapsamında Bulunan Kütüphanelerdeki Personel Sayısı ve Eğitim Düzeyi.....	127

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Kutludüğün Halk Kütüphanesi (Mamak).....	169
Fotoğraf 2: Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi (Keçiören).....	170
Fotoğraf 3: Ali Dayi Çocuk Kütüphanesi (Çankaya).....	170
Fotoğraf 4: Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi.....	171
Fotoğraf 5: Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi.....	171
Fotoğraf 6: Yenikent İlçe Halk Kütüphanesi (Sincan).....	172
Fotoğraf 7: Yenikent İlçe Halk Kütüphanesi (Sincan).....	172

I. BÖLÜM: GİRİŞ

I.1. Konunun Önemi

Bilgi toplumun bir bireyi olarak yaşamboyu öğrenmeyi özümseyerek, kütüphaneye gitmeyi ve kitap okumayı bir alışkanlık hale getirmektedir. Günümüzün çağın kritik konuları, özellikle geçtiğimiz yüzyılın, hızla büyüyen ve değişen teknoloji ve iletişim araçlarına, ayak uydurmak gerekli hale gelmektedir. Teknolojinin olumsuz yanlarını onarmak doğrultusunda, bilgi kaynaklarını, medya okuryazarlığı ile ilgili olan teknolojik iletişim araçlarını bilinçli ve yararlı kullanımı, etkin bir medya okuryazar hale gelebilmek ve onu yaşamboyu süreci haline getirilmesi en temel gereksinim hale gelmektedir. Medya okuryazarlığın bireylere kazandırılmasında da medya mentörlüğün önemli işlev görmektedir. Türkiye’de medya okuryazarlığı denildiğinde televizyon, sinema, bilgisayar, internet, sosyal ağlar gibi en yeni ve modern kitle iletişim araçları akla gelmektedir. Türkiye’de kitap okuma ve kütüphaneye gitme oranının düşüklüğü herkes tarafından kabul edilmektedir.

Günümüzde bireyler arama motorları, veri tabanları, web siteleri sayesinde internete bağlanabilen herhangi bir cihazla (bilgisayar, tablet, akıllı telefon vb.) pek çok bilgi kaynağına ulaşılabilir. Bazalgette (2010, 26)’e göre, 21. yüzyılda, Sosyal Ağ Hizmetleri (Social Networking Services -SNS) gençler ve yetişkinler arasında çoğalmış ve son derece popüler hale gelmektedir. Facebook, Instagram ve Twitter gibi sosyal ağlar, neredeyse iletişim yollarının olmazsa olmaz, durumuna gelmektedir.

Medya okuryazarlığı hakkında bireyler bilgili değillerdir ve neredeyse medya ve medya aracını nasıl en iyi şekilde yararlanabilecekleri hakkında bilgileri yoktur; buna ilişkin olarak kütüphanelerin, eğitim kuruluşlarının, ailelerin ve devletin sunduğu ve sunması gereken desteğin öneminin altı çizilerek gözden geçirilmesine gereksinim bulunmaktadır.

Araştırma ve düşünmeye eğilimli olan bir toplumu yapılandırmak, doğru ve etkili okuma yöntemini göstermek, bilinçli ve hedefli bireyleri yetiştirmek, düşünsel ve kültürel gelişmişlik açısından mükemmel bir toplumu inşa etmek, kütüphanelerin misyon ve vizyonları arasında bulunmaktadır. Bu doğrultuda kütüphanelerin bilmesi ve kullanması gereken yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Kütüphaneler, kitap ve her ortamdaki bilgi kaynağının kullanıcı ile buluşmasını sağlayan, gereksinim duyulursa bilgi kaynaklarını ödünç veren, bilgi ile kullanıcının mümkün olduğunca buluşması için hizmetler sunan, bilgilenme için sakin ve huzurlu ortamları var eden kurumlardır. Literatürde, kütüphanelerin, bireyleri okumaya teşvik eden temel görevleri yanında her anlamda okuryazarlık olgusu ve tezde ele alınan medya okuryazarlığı konusundaki destekleyici ve eğitici rolünden de sıkça söz edilmektedir. Bir ülkenin kütüphanelere, okumaya, kendilerini geliştirmeye, kendi tarihlerini ve dünya tarihini öğrenmeye, bilim adamı yetiştirmeye, halklarının okuryazar oranlarını artırmaya verdiği önem, o ülkenin ne düzeyde gelişmiş olduğunun ve daha fazla gelişme isteği bulunduğu göstergesi kabul edilmektedir.

Okuma etkinliği büyük ölçüde sosyal değişimden etkilenmiştir, bu yüzden bazı insanlar kitap ile yabancılaşma içindedir. Oysa okuryazarlık ve medya okuryazarlığı olguları arasında doğrudan bağlantı bulunmakta ve iyi bir okuryazar birey aynı zamanda nitelikli bir medya okuryazarı olma yönünde önemli bir potansiyeli

taşımaktadır. Pasif olarak medyada sunulanları sorgulamaksızın kabul eden veya okuma eyleminden ve düşünsel çabadan ve hayal gücünden yoksun bırakan, kitap okumayı engelleyen bir medya okuryazarlığı olgusu da sorunludur. Bu tezde, hızla büyüyen teknoloji araçları karşısında çocukların, medyayı etkin ve yararlı biçimde kullanmasını olanaklı kılan medya okuryazarlığı eğitiminin, onların eleştirel okuma, analitik düşünme becerisi ve dünyaya ufuklarının açılmasına ne derece katkı sağlayacağı konusu üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra çalışmada medya mentörlüğü konusu ele alınmış ve medya okuryazarlığına katkısı irdelenmiştir.

I.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde bireylerin insanının özellikle çocukların gittikçe daha fazla ekrana (televizyona, sinemaya, bilgisayara ve akıllı cihazlara) bağımlı hale gelmektedirler ancak çoğunluk iletişim araçlarını nasıl yararlı kullandığını farkında değillerdir. Günümüzde Türkiye’de medya okuryazarlığı deyince sadece eski iletişim araçları; televizyon, sinema ve benzeri iletişim araçları akla gelmektedir, oysa yeni ve modern kitle iletişim araçları dijital iletişim araçları, İnternet ve benzeri, sosyal medyayı da içeren dijital iletişim araçları ve ona ilişkin medya okuryazarlığı hakkında farkındalık, bilgi ve eğitim eksiktir. Bundan ötürü iletişim araçları bilinçli ve yararlı bir şekilde kullanılmamaktadır. Kütüphaneler ise daha çok kitap okuma alışkanlığı kazandırmaktadırlar oysa medya okuryazarlığı ile ilişkin bilgilenmek ve bilgilendirmek de çağımızın temel gereksinimlerindedir. Bunun yanı sıra medya okuryazarlığı konulu çalışmalarda halk ve çocuk kütüphanelerinin özellikle de kütüphanecilerin rolüne yeterince değinilmemektedir. Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi ve Kütüphanecilik literatüründe medya okuryazarlığı ile ilgili pek az çalışma

bulunmaktadır. Yurtdışı literatürde yeni bir olgu olarak yerini alan medya mentörlüğü ve medya mentörü olarak kütüphaneciler konusu, yurtiçi literatürde henüz irdelenmemiştir.

Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, çocukların medya okuryazarı kılınabilmesi için hangi unsurların dikkate alınması gerektiğini ve kütüphanecilerin, medya mentörü olarak çocuklara hangi katkıları sunabileceğini irdelemektir.

I.3. Varsayımlar ve Araştırma Problemleri

Ülkemizde daha çok kitap okuma alışkanlığını destekleyici etkinlikler öncelikli olmaktadır, başlı başına medya okuryazarlığı ile ilgili olarak istenen ölçüde etkinlik yapılmamaktadır. Bu problem doğrultusunda; araştırma, aşağıda sunulan dört temel hipotez üzerinde inşa edilmiştir:

- Çocukların iyi bir medya okuryazarı kılınabilmesi için kütüphanelerin bu konuda yürüteceği eğitici çalışmalar, sözkonusu çalışmaları gerçekleştirecek kütüphanecilerin mentörlük görevi ve işlevleri gereklidir.
- Ankara'da bulunan halk kütüphanelerinde çocuklar ile ilgili medya okuryazarlığı eğitimi ve faaliyetleri yeterli değildir.
- Çocuk kütüphanesi ya da halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde görevli kütüphanecilerin medya mentörlüğü ile ilgili farkındalık düzeyi, konu bağlamında eğitim almadıkları için, düşüktür.
- Halk kütüphanelerinde medya okuryazarlığına yönelik materyal ve donanım yetersizliği bulunmaktadır.

- Gelecekte Ankara’da çocuklara hizmet sunan kütüphanelerde görevli kütüphaneciler, medya mentörlüğü konusunda eğitim aldıklarında, medya okuryazarlığı kapsamında verdikleri katkı düzeyi artış gösterecektir.

I.4. Kapsam

Bu araştırmada medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü ve medya mentörleri ve özellikle medya mentörü olarak kütüphanecilerin rolü, konuları ele alınıp irdelenmiştir. Çalışmada medya okuryazarlığı ve kütüphaneci medya mentörlüğü rollerine ilişkin Ankara’da bulunan halk kütüphanelerin çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanesinde (Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi) konu bağlamında durum saptaması yapılmıştır. Bu doğrultuda, Ankara’nın 6 İlçesi olarak; Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Sincan ve Yenimahalle’nin 16 İlçe Halk kütüphanesi ele alınmıştır. İlçelerin toplamın 13 Halk kütüphane seçilmiştir. Ankara’nın tek çocuk kütüphanesi ile birlikte 14 halk kütüphane bu çalışmada yer almaktadır. Söz edilen kütüphaneler şunlardır: Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi, Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi, Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi, Cebeci Halk Kütüphanesi, Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi (Keçiören), Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi, Mamak İlçe Halk Kütüphanesi, Kutludüğün Halk Kütüphanesi (Mamak), Sincan İlçe Halk Kütüphanesi, Şuayip Çalkın Halk Kütüphanesi (Sincan), Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi, Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesi (Yenimahalle) ve Şentepe Halk Kütüphanesi. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, kapalı olduğu için örnekleme yer almamaktadır.

Tezin kuramsal çerçevesi, dijital yerli ve dijital göçmen kavramlarına dayanmaktadır. Prensky'in ortaya attığı bu iki yeni kavram kütüphanecilikte medya mentörlüğü ile tamamen örtüşmektedir. Çocuk kütüphanelerinin sadece kitap değil, dijital materyalleri de içermesi gerektiği bu tezin varsayımlarından biridir. Bu bağlamda, çocuk kütüphaneleri ve halk kütüphanelerin çocuk bölümlerindeki kütüphane çalışanları dijital göçmenlerdir. Kullanıcı çocuklar ise dijital yerlilerdir. Bu konuyu biraz daha açmak gerekirse Prensky ve Tonta'nın çalışmalarına bakmak gerekir. Tonta'nın (2009, 758) Prensky'den (2001) yaptığı atıfa göre, "dijital insan"lara hizmet vermeye hazır olmaları gerektiğini söylemek yalınış olmayacaktır. Halen kütüphane ve bilgi hizmetleri çoğunlukla "dijital göçmenler" tarafından verilmektedir. Dijital göçmenler hem kendileri gibi dijital göçmenlerin hem de dijital yerlilerin bilgi gereksinimlerini karşılamaya çalışmaktadırlar. Ama zamanla bilgi hizmeti veren dijital göçmenlerin yerini tamamen dijital yerliler ya da "dijital insanlar" alacak, bu durumun kütüphane ve bilgi hizmetleri üzerinde büyük etkileri olacaktır.

Dijital göçmenler, öğrencilerin TV ya da müzik dinlerken başarıyla çalıştıklarına inanmamaktadır, çünkü kendileri (dijital göçmenler) bunu yapamazlar; çünkü onlar, böyle bir beceriyi yaşamın gelişim yıllarında sürekli pratik etmemişlerdir (Prensky, 2001, 3).

Prensky (2001, 4)'e göre, eğitimciler hem kültürel mirasın içeriğini ve hem geleceğe yönelik olan eğitimi dijital yerlilerin dil kodunda ya da bakış açısına uygun bir şekilde düşünmelidir.

Bu tezin kapsamında, kuramsal bazda ve pratik düzlemde yapılan derinlemesine mülakatlarda kütüphane çalışanlarının medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü hakkındaki farkındalık seviyeleri ele alınmıştır.

Araştırma Soruları

Çalışmada, yukarıda anılan kapsam dâhilinde örneklem alınan 14 kütüphane çalışanına aşağıda sunulan sorular bağlamında görüşme gerçekleştirilmiş ve sorulara yanıt bulunmasına çalışmıştır:

- Kütüphanenizde çocuklar için ayrı bir mekân düzenlemesi var mıdır?
- Sizce halk kütüphanelerinin yapısı ve malzemeleri çocukların kullanımı için ergonomik midir?
- Kütüphanenizde çocuklara yönelik olarak kitap dışında başka materyaller bulunmakta mıdır?
- Kütüphanenizde çocuklara yol gösterecek ve yardımcı olacak mesleki eğitim almış (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu) bir kütüphaneci mevcut mudur?
- Kütüphaneniz çocuklara yönelik etkinlikler düzenlemekte midir?
- Kütüphaneniz çocuklara yönelik medya okuryazarlığı konusunda etkinlikler yapmakta mıdır?
- Sizce ülkemizde genel anlamda halk kütüphanelerinde çocuklara yönelik düzenlenen medya okuryazarlığı eğitimi ve faaliyetleri yeterli midir?
- Medya okuryazarlığı konusunda kurumunuz tarafından ve/veya kendi kendine öğrenme yoluyla herhangi bir eğitim aldınız mı?

I.5. Yöntem ve Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada, ele alınan konu bağlamında kuramsal bilgiye erişim için “Tarama Modeli” kullanılmıştır. Karasar (2011, 77-78) tarama modelini şöylece tanımlamıştır: “ Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliye betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Tarama araştırmalarında geçmiş olaylara ilişkin olgu bulma, ilişki kurma ve yargılamada bulunabilme amacı ile kanıtların toplanması ve değerlendirilmesi bir başka önem kazanır.” Bu doğrultuda, araştırmada literatür taraması yapılmış, basılı ve elektronik ortamda bulunan kaynaklara erişilmiş ve erişilen kaynaklarda yer alan bilgiler, sistematik hale getirilmiş, analiz edilmiş, değerlendirilmiştir.

Tezde, ülke gerçeklerinde çocuklara medya okuryazarlığını kazandırma doğrultusunda pratik düzlemde kütüphanelerin ve kütüphanecilerin sundukları hizmetleri ve/veya katkılarına ilişkin verilerin toplanması amacıyla da veri toplama tekniği olarak “Görgül Araştırma” gerçekleştirilmiştir. Tezin pratik düzleminde gerçekleştirilen araştırma özgündür; birincil verileridir. Ankara’da bulunan halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde ve sadece bir tane olan çocuk kütüphanesinde niteliksel inceleme yapılmıştır. Büyüköztürk vd. (2013, 12) görgül araştırmaların, araştırma sorularını cevaplamada ihtiyaç duyulan verilerin anket, gözlem, görüşme gibi çeşitli araçlarla toplandığı çalışmaları tanımladığını belirtmişlerdir.

Görüşme, sosyal bilim araştırmalarında en sık kullanılan tekniklerden biridir. Bunun nedeni, görüşme yönteminin bireylerle ilgili tutum, duygu, düşünce ve inançlarına ait bilgileri elde etmede etkili bir yöntem olmasıdır.

Görüşme ya da mülakat (interview), “sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniğidir. Görüşme, çoğun, yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim iletilicileriyle de olabilir” (Karasar, 2011, 165). Büyüköztürk vd. (2013, 150-151) görüşme için şu açıklamayı getirmişlerdir: “Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusunu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar.”

Araştırmada, yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. “Yapılandırılmış görüşmelerde, araştırmacının belirli bir sırayla önceden hazırlamış olduğu sorular vardır ve genellikle görüşülenden seçeneklerden birini seçmesi istenir” (Büyüköztürk vd., 2013, 151).

Görüşme tekniği aracılığıyla elde edilen veriler, hem ses kaydı hem not alma yolu ile kayıt altına alınmış ve dokümanite edilmiştir. Görüşmeler, çoğunlukla yüz yüze ve bire bir yapılmıştır. Az sayıda olan bazı veriler ise telefon görüşmesi veya e-posta aracılığıyla elde edilmiştir.

Görüşmeyi en iyi şekilde gerçekleştirmek için görüşmecilerden önceden randevu alınmıştır. Görüşme aşamasında, kâğıda yazılmış araştırma sorularını sormadan önce çalışmanın kuramsal tartışmasında yer alan medya okuryazarlığının bir tanımı aktarılmış ve açıklama yapılmıştır. Görüşmenin avantajları, dezavantajları ve güvenilirliği göz önüne bulundurularak, mümkün olduğunca, soruların dikkatli hazırlanmasına çalışılmıştır. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler sırasında kütüphaneler, araştırmacı tarafından fiziksel olarak da incelenmiştir.

Görüşme bireysel ve grupça olmak üzere, iki sınıfta incelenebilir. Bireysel görüşmede, görüşmeci ile kaynak kişi dışında kimse bulunmaz. Grupça görüşmede ise çok sayıda kaynak kişi konuyu birlikte görüşüp tartışır. Çoğu görüşmeler, bireysel niteliktedir (Karasar, 1991, 167). Tezde, araştırma kapsamında bulunan tüm halk kütüphanelerinin çalışanları ile bireysel görüşme yapılmıştır. Ancak bu çalışma doğrultusunda Turizm ve Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü- KYGM şube müdürü ve Ankara Halk Kütüphanelerinin sorumlusu ile olan görüşme iki kişi ile aynı anda, başka bir deyişle grupça olmak üzere görüşme yapılmış ve veriler toplanmıştır.

Araştırmanın evren ve örnekleme ilişkin saptama aşamasında şöylece bir yol izlenmiştir: Öncelikle, zaman ve coğrafi sınırlılıklar bağlamında çalışmanın Ankara ilinde bulunan halk kütüphaneleri ile sınırlı tutulması öngörülmüştür. Bu araştırmanın evrenini, Ankara'nın il ve ilçe halk kütüphanesi olarak örgütlenen toplam 42 halk kütüphanesi oluşturmaktadır. Evren içinden örneklem seçiminde ilçelerin nüfus büyüklükleri esas alınmış ve örneklem alınan ilçeler nüfus büyüklüğüne göre seçilmiştir. Araştırma konusu bağlamında, doğrudan çocuk kütüphanesi olan bir kütüphane ve çocuk bölümleri ya da çocuklara yönelik kitapların ayrıldığı il ve ilçe halk kütüphaneleri bazında çalışma yapılmıştır. İlçelerin nüfusu, 0-50, 51-200 ve +200 bin olarak üç bölüme ayrılmaktadır. Nüfus büyüklüğüne göre, 200,000 ve üzeri olan ilçelerde bulunan kütüphaneler araştırma kapsamına alınmıştır (Bkz. Ek 2). Bu doğrultuda 42 olan halk kütüphanesi içinde Ankara'nın 6 İlçesi olarak; Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Sincan ve Yenimahalle'de bulunan 15 il ve ilçe halk kütüphanesi örneklem olarak belirlenmiş ve yapılandırma tadilatı nedeniyle geçici olarak kapalı olan bir kütüphane dışında diğer 14 halk kütüphanenin tümüne

ulaşmıştır. Bunun yanı sıra Altındağ İlçesine bağlı Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi ve Çankaya İlçesine bağlı Cer Modern Sanat Kütüphanesi, bilindiği üzere sanata yönelik bir kütüphanedir ve çocuk bölümü bulunmamaktadır. Bundan ötürü sözü edilen üç kütüphane araştırma kapsamında yer almamaktadır.

14 İlçe Halk kütüphanesinin arasında 8 kütüphanede ayrı bir yer olarak çocuk bölümü bulunmaktadır ve diğer kütüphanelerde çocuklara yönelik bilgi kaynağı olarak kitaplardan oluşan raflar vardır. Ayrıca, bu kütüphaneler ile birlikte Çankaya İlçesi Ali Dayı çocuk kütüphanesi sadece çocuklara özel bir kütüphanedir. En iyi örnekler olarak toplam söz edilmiş bu 14 kütüphane örneklem olarak seçilmiştir. Bu kütüphanelerde, kütüphane yönetici, eski adıyla Kütüphanecilik veya Bilge ve Belge mezunu olan görevli kütüphaneci, kütüphanede bilgisayar İşletme mezunu ve kütüphanede çalışan memurlar ile birebir görüşmelerin 13'ü yüz yüze ve 2'si telefon ve-posta üzerinden yapılmıştır. Çocuk bölümünden sorumlu olan kütüphane personeli ile görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışmada görüşme yöntem ile halk kütüphanelerinin çocuklara yönelik rollerini ve medya okuryazarlığı kavramı arasında ilişki kurularak seçilen bu 14 kütüphaneye seçilerek belirlenen temalar üzerinden kütüphane personellerine 8 soru sorulup ve derinlemesine görüşmeler yaparak incelenmiştir. Kütüphanenin fiziki ve istatistik yönünden mevcut durumları gözlem yolu ile tespit edilmiştir. Ayrıca, örnek olarak bir kaç halk kütüphaneleri ile ilgili fotoğraf görüntüleri yer almaktadır.

Tablolar ve fotoğraflar ile ilgili tüm bilgiler daha önce sözedilen kütüphaneleri ile 2016 yılında yapılan yüz yüze, telefon ve e-posta ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilmiştir.

I.6. Düzen

Araştırma beş bölümden oluşmuştur:

I. Bölüm’de, araştırmanın girişi içerisinde konunun önemi, araştırmanın amacı, problemi ve hipotezleri, çalışmanın kapsamı, araştırmada kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri, araştırmanın düzeni ve kaynaklar yer almaktadır. II. Bölüm ‘de, okuryazarlık, çocukların dijital medya kullanımı, çocuklarda medya okuryazarlığı ve çocukların medya okuryazarı kılınmasında kütüphanelerin katkılarına yönelik kuramsal görüşler ve tartışmalar sunulmuştur. III. Bölüm ‘de, medya mentörlüğü ve medya mentörü olarak kütüphaneciler ve kütüphanecilerin yeterlilikleri konusu, literatüre dayalı biçimde irdelenmiştir. IV. Bölüm ‘de, Ankara İli halk kütüphanelerin medya okuryazarlığı bağlamında mevcut durumu ve sunduğu hizmetler tespit edilmiş ve bulgular analiz edilmiştir. V. Bölüm ‘de, araştırma sonucu ve bu doğrultuda geliştirilen öneriler sunulmuştur. Araştırmanın sonunda Kaynakça, Ek’ler, Özet ve “Summary” yer almaktadır.

I.7. Terminoloji

Araştırmada geçen belli başlı terimlerin tanımları aşağıda verilmektedir.

Çocuk: Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız (Türk Dil Kurumu- TDK). Bunun yanısıra çocuklardan söz edilirken, ufak çocuklar sıfırdan beş yaşına kadar olan yaş grupları demektir (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 28).

Yaşamboyu Öğrenme: Yaşamboyu öğrenme, bilgiyi, becerileri ve yetkinliği geliştirme amacıyla sürekli olarak üstlenmeyi amaçlayan resmi veya gayri resmi

öğrenme faaliyetlerinin tümünü kapsadığı şeklinde tanımlamaktadır. Yaşamboyu öğrenme, bireyin yaşamı boyunca bilgisini, becerilerini, yeterliklerini bireysel, sosyal ya da mesleki olarak geliştirmeyi amaçlayan tüm etkinlikler olarak da yorumlanmaktadır (European Commission, 2002, 7)

Çocuk Bakıcıları ve Eğiticileri (Caregivers): Çocuk bakımı ve eğitiminden sorumlu olan kişi olarak erken yaşta çocukluk bakıcıları, çocuklara optimal öğrenme deneyimi sunmalarını sağlamak için ailelerle işbirliği içinde çalışmalıdır. Programlar ailelere, çocukların öğrenme ve gelişimlerini desteklemek için ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamalıdır. Programlar ayrıca, her ailenin çocuğu için beklentilerini öğrenmenin yanı sıra kültürel farklılıklar ve değerler için fırsatlar da yaratmalıdır (The Connecticut Department of Social Services, 2006).

Medya: Medya aslında İngilizceden dilimize aktarılmış olan bir kelimedir. Araçlar ve ortamlar anlamında kullanılmaktadır. Kitaplar, gazeteler, e-dergiler, cep telefonu mesajları, ilan panoları, çeşitli ürün ve giysiler üzerindeki görsel ve yazılı baskılar birer medya örnekleridir (Orhon vd., 2014, 13).

Medya Okuryazarlığı: Medya okuryazarlığı, yazılı ve yazılı olmayan, büyük çeşitlilik gösteren formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklamlar, internet v.s) mesajlara ulaşma, bunları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği kazanabilmek olarak tanımlanmaktadır (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu- RTÜK, 2016).

Medya Diyeti: Çocuklarımızın medyada gözlemediği şeyler onlar üzerinde büyük bir etkisi vardır. Bunun türleri çoktur: Televizyon, ister çevrimiçi, ister haberlerde olsun, çocuklar bilgi topluyor ve bu doğrultuda çocuk neyin normal

algıladığı , neyi arzu ettiği veya kendine neyi benimsediği olanın anlamını geliştirir. Aile ve arkadaşlarının fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerine yardımcı olması için medyaya maruz kalmaları ile etkileşim kurlmaları arasında sağlıklı bir dengenin sağlanması önemlidir (iRespect Online ve Social Ediquette, 2013).

Medya Mentörlüğü: Alaska’da Homer halk kütüphanesinde gençlik hizmetlerinde bir kütüphaneci ve aynı zamanda bir medya mentörü olarak çalışmakta olan Claudia Haines ve diğer meslektaşı olan çocuk kütüphanecisi, yazar ve LittleeLit.com’un kurucusu olan Can Campbell’ın görüşlerine göre, medya mentörlüğü, kütüphanecilerin uzun zamandır üstlendikleri eski bir role atıfta bulunan yeni bir terimdir; aynı zamanda yeni bir düşünme biçimini de yansıtmaktadır. Artık kütüphaneciler sadece tek formatta olan kitap uzmanları değiller. Artık kütüphaneciler, kullanıcılar ile kitaplar, sesli kitaplar ve diğer teknoloji araçlar vb. çoklu formattaki bilgiler arasındaki bağlantı rolünü üstlenmektedirler. Medya mentörlerinin, rollerini başarıyla yerine getirebilmeleri için, meslektaşları, yöneticileri ve mesleki organizasyonlar tarafından yeterince desteklenmesi gerekmektedir. Bu destek mesleki gelişime erişim, medya mentörünün ihtiyaçlarının bütçesel önceliklere dahil edilmesi, işe alma uygulamaları, savunuculuk ve ahlaki destek gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Haines, Campbell and the Association for Library..., 2016, 48).

I.8. Kaynaklar

Çalışmada yerli ve yabancı literatürde yer alan kaynaklara erişim için; Ankara Üniversitesi Çevrimiçi Kataloğu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Çevrimiçi Kataloğu, Bilkent Üniversitesi Çevrimiçi Kataloğu kullanılmıştır. Aşağıda yer alan kaynaklar aracılığıyla, konuya ilişkin literatüre erişilmeye çalışılmıştır: Bilgi Dünyası, Ebrary,

ERIC, Google Books, Google Scholar, Library and Information Science Abstracts (LISA), Proquest, ScienceDirect Scopus, Türk Kütüphaneciliği, ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı, Web of Knowledge, Emerald Insight, YÖK Ulusal Tez Kataloğu ve Milli Kütüphane tarafından hazırlanan yeni Kütüphane Otomasyon Sistemi olan KAŞİF üzerinden kitaplar ve süreli yayınlara ait bibliyografik künyeler üzerinden arama yapılmıştır. Araştırmada genel olarak aşağıdaki anahtar kelimeler ve konu başlıkları, farklı seçeneklerle kombine edilerek tarama yapılmıştır: Medya (Media), Medya Okuryazarlığı (Media Literacy), Enformasyon Okuryazarlığı (Information Literacy), Medya Mentörlüğü (Media Mentorship), Medya Diyeti (Media Diet), (Yaşamboyu Öğrenme (Lifelong Learning), Bilgi Uzmanı / Kütüphaneci (Information Specialist / Librarian), Kütüphaneciler / Bilgi Uzmanları (Librarians / Information Specialists), Kütüphane Hizmetleri (Library Services), Ergonomi (Ergonomics).

Araştırmada, atıflar ve kaynakça, American Psychological Association (APA) sistemine göre düzenlenmiş ve APA Publication Manual, Sixth Edition 2010' dan yararlanılmıştır. Araştırmanın tasarımında, yöntem belirlenmesi ve raporlaştırma aşamalarında Karasar'ın (1991: 2011) Bilimsel Araştırma Yöntemi ve Büyüköztürk vd.'in (2013) kitaplarından yararlanılmıştır. Tez Önerisi hazırlama aşaması ve araştırmanın yazımı sırasında, tez düzeninin oluşturulması için, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün (2013) "Tez Yazım Yönergesi" ve "Tez Yazım Kılavuzu" kullanılmıştır.

II. BÖLÜM:

ÇOCUKLARIN DİJİTAL MEDYA KULLANIMI, MEDYA OKURYAZARLIĞI VE KÜTÜPHANELERİN KATKISI

II.1. Yaşamboyu Öğrenme ve Okuryazarlık

Yaşamboyu öğrenme yaşam ile iç içedir. Başka bir ifadeyle, bilginin yaratıldığı ve pratiğe döküldüğü yer, gerçek yaşamdır. Bu nedenle yaşamboyu öğrenmeyi kişisel, sosyal ve mesleki bağlamda ele almak uygun olacaktır (Günüç, Odabaşı ve Kuzu, 2012, 311).

Toffler (1981, 27-28) on bir yıl önce tarımın bulunmasıyla başlayan Birinci Dalga'nın ya da sanayi devrimiyle başlayan İkinci Dalga'nın getirdiği değişiklikler kadar önemli ve yeni bir devrimin, Elektronik Çağın içinde bulunduğumuzu ve insanlığın ileriye doğru bir sıçrama yaptığını, bunun adının da Üçüncü Dalga olduğunu belirtmektedir. Toffler, ayrıca irinci değişiklik dalgasının -Tarım Devriminin- ancak bin yılda ortaya çıktığından; İkinci Dalga olarak adlandırdığı Sanayi Devriminin üç yüzyılda, üçüncü değişiklik dalgasının ise yüzyıldan çok daha az bir süre içinde tamamlanması olasılığında bahsetmektedir. Elektronik çağda, toplumun yaşamboyu öğrenmeyi benimsemesi çok önemlidir.

Tarih boyunca yaşamboyu öğrenme yardımıyla toplumun her kesimine ulaştırılmaya çalışılan okuyabilme ve yazabilme eğitimi, örgün eğitimde okuryazarlık türlerinin uygulanabilmesinde temel başlangıçtır. Okuma ve yazma eylemleriyle

başlayan, okuryazarlık becerilerinin edinilmesine sağlayan unsurlar aşağıda sıralanmıştır:

- Gerçekleri görebilme,
- Konuşabilme, ifade edebilme,
- Çevreyi anlamlandırabilme ve bireysel anlamları oluşturabilme,
- Bilgiyi kullanabilme
- Yeni düşünceler üretebilme,
- Sistemleri kullanabilme, birleştirebilme ve bunlardan yeni anlamlar ortaya koyabilme,
- Edinilen bilgiyi davranışlara yansıtabilme ve kullanabilme,
- Güncel bilgi ve becerilere sahip olabilmedir (Gee, 2000; Gee, 2001; Morrow, 2004; Street, 1993'den aktaran Önal, 2010, 105).

Yaşamboyu öğrenme kapsamında örgün öğrenme, yaygın öğrenme, mesleki eğitim, teknik eğitim, hizmet içi ve hizmet dışı tüm eğitim ve öğretimler yer almaktadır. Bu nedenle yaşamboyu öğrenimlerin evde, işte okulda ya da bireyin olduğu her yerde gerçekleşebileceğini söylenebilir. Yaşamboyu öğrenme yer, zaman, yaş, sosyo-ekonomik düzey, eğitim düzeyi gibi kavramlarla ilgili kısıtlamaları kaldırmakta ve her bireye fırsat eşitliğini sunmaktadır. Özkol (2015, 9)'a göre, bilgi üretme motivasyonu yüksek, günlük hayatında ve karar verme süreçlerinde bilgiyi doğru şekilde yorumlayıp işleyebilen, sistematik düşünme yeteneği gelişmiş, kendisini ve yaşadığı çevreyi sorgulayan ve sürekli/yaşamboyu öğrenen bireylerin ve kurumların ağırlıkta olduğu bir toplum yapısı ön plana çıkmaktadır.

Önal (2010, 102, 104) 'a göre, toplumlar insanlığı gelişime yönelten bir değişim süreci içindedir. Tarih boyunca toplumsal gelişime hakim olan görüşlerde bireylerin yaşadıkları toplum, aldıkları eğitim, ait oldukları kültür, inandıkları din, vatandaşı oldukları devlet, geçerli teknolojiler, yaşamboyu öğrendikleri bilgiler ve benzeri özellikler önemli olmuştur. Bilgi çağı olarak nitelendirdiğimiz günümüzde okuryazarlığı anlamak geleneksel, güncel ve yenilikçi çalışmalar bütünüdür.

Okuryazarlık, herhangi bir dilde belirli sembollerle oluşturulmuş yazılı metinleri algılayıp değerlendirme sürecidir (Freire, Macedo, ve Ayhan, 1998, 205).

Günüç, Odabaşı ve Kuzu'nun (2012, 316) Wagner (2002)'den yaptığı alıntıya göre, okuryazarlık, sadece yaşamboyu öğrenenleri etkileyen bir faktör değil aynı zamanda ülkelerin gelişmişliğinin de önemli bir göstergesidir. Okuryazarlık düzeyi sadece ülkeler arasında değil aynı ülke içindeki bireyler arasında da önemli farklılıklar göstermektedir.

Gürdal Tamdoğan (2006, 5) ise, günümüzde en geniş anlamıyla okuryazarlığın, işlevsel okuryazarlık, kütüphane okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, bilim okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, enformasyon teknolojisi okuryazarlığı, İnternet okuryazarlığı, enformasyon okuryazarlığı vb. pek çok okuryazarlık türünü içeriğinde barındıran kavram haline geldiğini belirtmektedir.

Okuryazarlık çok bileşenli bir fenomendir. Okuryazarlık, geleneksel olarak, bir yazı sistemini kullanabilme kabiliyeti olarak tanımlanır. Klasik okuryazarlık, yüzyıllarca başlıca okuryazarlık türü olmuştur ve okuyup yazabilme sürecine hâkimiyetle ilgilidir. Temel eğitim, klasik okuryazarlığın kazanılmasında önemli rol

oyunlar. Ancak okuryazarlığın bu dar tanımı bile, okuryazar kişinin harfleri ezberlemekten öte bir takım becerileri edinmiş olduğunu farz etmektedir. Örneğin, imla kurallarını ve hangi kelimenin hangi harflerle yazıldığını tam olarak bilmeyen biri düzgün yazı yazamayacak; kelimeleri tek bakışta tanıyamayan biri ancak heceleyerek okuyabilecek, kelime dağarı kısıtlı kişiler okuduklarından bir şey anlamayacaktır. Şu halde okuryazarlık, bir iletişim aracını (örneğin kağıdı ve kalemi) kullanabilmekten ibaret olmayıp; o araçla etkin bir şekilde bilgi alıp verebilmek için gereken becerilerin tamamı olarak tanımlanmalıdır.

Coudret ve diğerleri (2007, 11), çocukların ve gençlerin okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için eğitim alanındaki tüm paydaşların çaba göstermesi gerektiğini belirtmektedir

20. yüzyılda iletişim araçları çeşitlenmiştir. Okuryazarlık kavramı tüm iletişim araçlarına uyarlandığında, çeşitli okuryazarlık türleri ortaya çıkmaktadır ve teknolojinin hızı sonucu olan dijital okuryazarlık, görsel-işitsel okuryazarlık ve medya okuryazarlığı gibi okuryazarlık türleri geliştirilmiştir.

Bununla birlikte literatürde enformasyon okuryazarlığı, işlevsel okuryazarlık, küresel okuryazarlık, matematik okuryazarlığı ve teknik okuryazarlık terimleri de kullanılmaktadır (Gürdal, 2000b, 178). Ayrıca, Gürdal Tamdoğan (2006, 5), elektronik ve/ veya görsel-işitsel ortamdaki bilgi erişim sürecini tanımlayan medya okuryazarlığı, internet okuryazarlığı gibi okuryazarlık edimlerinin dahi, aslında okuma eylemine dayalı olduğuna dikkat çekmektedir.

Okuryazarlık terimi bugün içeriğinde pek çok okuryazarlık türlerini taşımaktadır. Literatürde kullanılan kimi okuryazarlık tanımlamaları, yayınlanan kitap

başlıklarından alınan örneklerle özetlenebilir: Bilgisayar okuryazarlığı, bilim okuryazarlığı, coğrafya okuryazarlığı, dans okuryazarlığı, dünya okuryazarlığı, eleştirel okuryazarlık, ekonomi okuryazarlığı, eskiçağ okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, sinema okuryazarlığı, siyaset okuryazarlığı, tarih okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, televizyon okuryazarlığı, tüketici okuryazarlığı, yurttaşlık okuryazarlığı (Snavely ve Cooper, 1997, 12'den aktaran Gürdal, 2000b, 177-178).

Medya okuryazarlığı kullanıcıya birçok bilginin en yararlı şekilde kullanımını desteklemekte ve onu medyanın olumsuz yönlerinden koruması, gerçek ile yalan mesajları ayırt edebilmesinde yardımcı olmaktadır. Medya okuryazarlığı eğitimi çocukları medyadan uzak tutarak korumak ile ilgili değildir. Elektronik çağın koşullarında medya kültüründen uzak durmak neredeyse imkânsız görünmektedir. Buna ilişkin olarak, Thoman, Jols ve Share (2008, 33) şu ifadeyi kullanmıştır: Medya artık sadece kültürümüzü etkileyen bir öge değildir. Medya bizim kültürümüzün bir parçası haline gelmiştir.

Bundan ötürü medya okuryazarlığının amacı, çocukları medyanın her türünde bilinçlendirmek ve eleştirel okuryazar kılmaktır.

Bugün insanoğlu, değişime uyum sağlama yolunun bilgilenme etkinliği ile gerçekleştirilebileceği sonucuna varmış ve yaşadığı çağa “enformasyon çağı” adını vermiştir; çağı yaşayan toplumlar da “enformasyon toplumu” terimi ile adlandırılmıştır. Enformasyon toplumun kullandığı en önemli ürünlerinden biri ise dijital medyadır (Gürdal, 2000a, 1).

Günümüzde küreselleşme sürecinin etkisiyle gelişen teknolojiyle dijital çağ başlamıştır. Bilgi çağı olarak da ifade edilen bu dönemde cep telefonları, internet, televizyon vb. araçlar her geçen gün teknolojik donanımını arttırarak yaşamın bir parçası olmaktadır. Dijital araçlar birbiriyle entegre hale gelerek internet bağlantılı cep telefonları gibi akıllı telefon olarak adlandırılan özel ürünler tüketicilere sunulmakta ve bireyler de bu ürünlere statü amacıyla sahip olmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda günümüzde dijital çağın simgesi haline gelen iPhone gibi akıllı telefonların, statü tüketiminin bir parçası olarak bireyi toplum içinde temsil ettiği düşünülebilmektedir (Gökaliiler, Sabuncuoğlu Aybar ve Gülay, 2011, 38).

Çağımızın yaşadığı değişimi göz önünde alınarak yaşamboyu öğrenim her zamandan daha önem taşımaktadır. Ayrıca, temel okuryazarlıkla birlikte, medya okuryazarlık gibi ve benzeri okuryazarlık türlerin önemi artmaktadır. Buna ilişkin çeşitli iletişim ve medya araçların mesajlarını daha iyi algılama, analiz etme, medyanın gerçek ile yalan mesajlarını ayırt edebilmesi ve eleştiri düşünme yöntemiyle medyanın olumlu ve olumsuz yönlerini bilmek gerekir ve olumsuz yönlerinden korumak ve olumlu yönlerini kullanarak daha da etkin hale getirmek önem taşımaktadır. Dijital medyayı kullanan enformasyon toplumu değişime ayak uydurması çok önemlidir. Bu doğrultuda, dijital çağda bireylerin teknoloji araçlarını hayatlarında entegre ederken, medya okuryazarlığı aracıyla dijital medya kullanımını etkin ve yararlı olarak sonuçlandırabilir. Bu bağlamda, özellikle erken yaş eğitimi önemi göz önünde bulundurarak, çocukları medya okuryazarlığı eğitimi ile donanımlı hale getireme çocukların hayatında etkisi olabilecek ebeveyn, aile, kütüphaneci ve okul öğretmenleri ve diğer eğitimciler gibi her bireyin rolü çok önemlidir.

II.2. Çocukların Dijital Medya Kullanımı

Elektronik köşkte çocuklar da başka türlü yetişecek. Elektronik köşkteyse çocuklar işi görmeye kalmazlar, bir yaşa geldikten sonra kendileri de yapmaya başlarlar (Toffler, 1981, 296-297).

Gürdal (2000a, 1)'a göre, yaşanan süreç, yabancı kişiler ve sosyal olgular oluşturmada, varolan değer yargılarını değiştirmektedir. Çağı yaşayan toplumların bugün üzerinde en çok durdukları konu, değişimin hızını denetleme ve ona uyum sağlama yönündedir.

Schomburg ve Donohue (2012, 1)'e göre, dijital medya ağırlıklı olarak dijital uygulamaları ve e-kitapları ifade etmektedir. Ancak, bundan başka yazılım programları ve medya yayınlarını da içerebilir: Genellikle, dijital medya bir veya birden fazla etkileşim biçimlerini içermektedir. Ufak çocukların aktif ve yaratıcı dijital medyanın kullanımını kolaylaştırmak üzere ve onları diğer çocuklar ve yetişkinlerle sosyal katılıma teşvik etmek için tasarlanmıştır.

Araştırmalar, gelişmekte olan çocukların konuşurken, okuduğu, oynadığı ve yaratıcı oyun için zaman ayırdığı, fiziksel olarak aktif oyun oynadığı ve diğer çocuklar ve yetişkinlerle etkileşim kurduğu zaman geliştiğinden bahsetmektedir. Yaşamın ilk yıllarında çocuklara yeni teknolojileri tanıtmamanın faydalarını gösteren hiçbir araştırma mevcut değildir. Yine de, eğitimciler, erken çocukluk ortamlarında çocukların dijital teknolojilerle geçirdiği süreyi artırmak için artan bir baskı ile karşı karşıyalar; öğrenme ve gelişimden fayda sağlayacak kanıtlanmış etkinliklerden değerli zaman ve kaynak ayırmaktadırlar (Campaign for a Commercial-Free Childhood, 2012).

Çocuklardan söz edilirken, ufak çocuklar sıfırdan beş yaşına kadar olan yaş grupları demektir (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 28).

Martens, (2017, 51)'in Chiong, Ree, Takeuchi ve Erickson (2012)'den yaptığı aktarmaya göre, erken okuryazarlık ile ilgili bilgi ve hizmet almak konusunda talep etmek çok önemlidir ve geliştirilmiş e-kitapların pek motive olmayan okuyuculara teşvik edici doğru bir materyal olabildiğini iddia etmektedir, böylelikle gelişmiş e-kitaplar savunulmaktadır. Cihazlar hem çocukları sınıfta özel olan ihtiyaçları konusunda yardım edebilir, hem iki anadili olan okuyuculara desteklemek için kullanılmaktadır.

Avustralya'da yapılan bir çalışmada şöyle belirtirmiştir: Çok çeşitli dokunmatik cihazların türlerinin daha geniş kullanımı, daha karışıklığı ve sürekliliği ve etkileşim içermekle birlikte, daha da ayrıntılı dokunmatik türlerine teşvik etmektedir, bu şekilde çocuklara dijital becerileri yazma ve yaratma öğrenmede içten içe yerleştirmektedir (Crescenzi, Jewitt, ve Price, 2014, 94'den aktaran Martens, 2017, 51). Böylelikle, e-kitabın yararlarını ve sunduğu kolaylıkları görülebilmektedir. Aynı zamanda e-kitab, tablet ve o gibi uygulamalar ile, olanaklar kütüphaneyi çokludili bir mekan olarak zenginleştirebilmektedir.

Radikal gazetesi internet sitesinde yer alan, "İnternetin Kararttığı Hayatlar" (2010) başlıklı yazıda Özsoy'un, iki haftada internet oyunları yüzünden kaybolan çocukların haberlerinin izlendiğini belirttiği ve bilgisayar oyunlarının karakterlerinin parayla alınıp, satılabildiğini vurguladığı bilgisi yer almıştır.

Medya içeren ve bilgi veren üretim, öğrencilere keşfetmeye ve alıştırma yapma fırsatı sunar. Medyanın ilettiği mesajlar ve ürettiği metinler (örn. sesli, görüntülü

ve/veya basılı) yoluyla öğrenciler yaratıcılıklarını keşfedebilmekte ve kendi düşüncelerini, fikirlerini ve bakış açılarını ifade edebilmektedir (Wilson vd., 2012, 43).

Saatlerini bilgisayar başında sürekli akan görüntülere ve hareketlere bakarak, ya da bir takım şiddet eylemlerini takip ederek geçiren çocuklarda ciddi hiperaktivite davranışları ortaya çıkabilmektedir. Çocukların en hareketli, en enerjik oldukları dönemde böylesine hareketsiz kalmaları, enerjilerini boşaltmamaları, çevrelerine karşı daha saldırgan ve zarar verici eylemlere yönelmelerine sebep olmaktadır. Üstelik bir de şiddet öğeleriyle dolu oyunlar gerçek anlamda saldırganlığı veyıkıcılığı beraberinde getirmektedir (İşçibaşı, 2011, 123).

1'den 2 yaşa kadar olan bebeklerin,% 64'ünün bir günde ortalama 2 saatten fazla TV ve video izlediği saptanmıştır. 2011'de bebekler ve ufak çocuklar için sadece tablet oyun olan Fisher Price uygulamalarının 3 milyon kez indirildiği; okulöncesi öğrencilerin ekran medyası ile ortalama ne kadar zaman harcadıklarına dair tahminlerin, gün başına en az 2.2 saatten 4.6 saate kadar değişebilir olduğu bilgisi, literatürde yer almıştır(Campaign for a Commercial-Free Childhood, 2012).

Oyunlar söz konusu olunca, elektronik ortamda televizyon, bilgisayar ve taşınabilir bilgi iletişim teknolojileri üzerinden oyun oynamak mümkündür. Çizim veya şemalı oyunların yanında çocuklar üzerinde en fazla etkiye sahip oyun türü video oyunlar veya yaygın adıyla bilgisayar oyunlarıdır (Aydeniz, 2011, 53).

Bilgisayar, internet ve video oyunlarının çocukların küçük yaşlarda teknoloji ile etkileşime girmesinin zararlarına işaret eden görüşlere karşın, dijital teknolojiye ilgi duyması en azından onların gelecekları açısından faydalı olduğu cihetle, ailelerin

gerek internet kullanımında ve gerek video oyunları seçiminde, kontrol elden bırakmamaları bir çeşit panzehir olarak görülmelidir (İşçibaşı, 2011, 129).

Dijital medyanın (örn. kısa mesaj, e-posta, Facebook, Twitter, Skype, fotoğraf ve video paylaşımı ve diğer dijital iletişim biçimleri) son yıllarda çarpıcı bir biçimde yaygınlaşmıştır (Rideout, 2012). Konu tabletler veya iPad'a gelince, iPad'in özelliğinden biri olarak uygulamaların güncellenebilen avantajından söz edilmiştir (Martens, 2017, 59).

Çoklu medya (multimedya) terimi, hedef ve içeriğini anlamada elverişli sunumsal yeterliliği sağlamak için düzenlenmiş olan farklı tipteki kitle iletişim araçlarının bir birleşimidir (İnal, 2009, 25).

Taşınabilir bilgi iletişim araçlarının, müzik ve video oynatıcıları, e-kitap taşıyıcıları gibi birçok türü vardır. Çocuklar iletişim kurma, müzik dinleme, oyun oynama, televizyon izleme, İnternet'e bağlanma gibi birçok işlevi aynı ortamdan gerçekleştirdikleri cep telefonunu daha yoğun kullanmaktadırlar (Aydeniz, 2011, 54).

Taşınabilir bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımında en temelde dört ilke benimsenmelidir: ihtiyaç eksenli kullanım, denetimli serbestlik, başta hat ücreti ve zaman konularında olmak üzere israfa varmayan bir sınır içinde kalmak ve güvenlik ilkelerine riayet (Aydeniz, 2011, 55).

Aydeniz (2011, 58), medyanın zararlı içeriğinden çocukları koruyucu yedi adım bulunduğundan söz etmektedir. Çocukları zararlı medya içeriklerinden korunmanın en önemli yolu sıkı kurallar koymak ve bu kuralların uygulanmasını sıkı bir biçimde takip etmektir. Aydeniz, her adımı hemen uygulamaya koymanın zor olabileceğini ancak

yapılabilir olanlardan başlayarak tedricen her birinin uygulanmasına çalışılmasının önemine dikkat çekmiştir (Aydeniz, 2011, 58).

Aydeniz (2011, 57-58), sözkonusu adımları şu şekilde belirtmektedir ;

- Medyayı çocuğunuzun yaşını göz önünde bulundurarak kullanın!
- Medyaya ayırdığınız vakitten yarım saat kısın!
- Medyasız mekanlar ve zamanlar belirleyin!
- Medyanın evinizdeki değerler sisteminizi ve düzeninizi bozmasına izin vermeyin!
- Medyayı birlikte kullanın!
- Medyayı yatak odalarından çıkarın!
- Medyayı kısa sürelerle kullanın!

Görüldüğü üzere, cep telefonu üzerinden dijital oyun oynama edimi dahil gençlerin kimlik tasarımlarında ve toplumsal ilişkilerinin sürekliliğinin sağlanmasında etkin bir role sahip olmaktadır (Binark, 2007, 167).

Dijital araçları kullanarak, “bulut bilişimi ” olarak adlandırılmış internet üzerinde bilgi depolama veya paylaşma ile ilgili teknoloji sürekli gelişmektedir, bundan yararlanarak bireyler kendi aralarında daha rahat ve daha hızlı bir şekilde bilgi paylaşabilir.

Martens (2017, 58)’e göre, teknoloji ve dijital çağdan söz ederken bulut bilişimin önemine de işaret etmekte yarar bulunmaktadır, örneğin bir iş yerinde bulut bilişim ürünü olan One Drive’i kullanarak bilgiler hem saklanabilir ve hem de paylaşılabilir. One Drive kullanarak bilgi paylaşımı sağlanarak çalışanlar arasında işbirliği ve bilgi paylaşımı olanaklı kılınabilir ve gelecek üzerinde fikir tartışarak ortaklaşa bir şekilde

planlamalar yapmak daha etkin biçimde gerçekleştirilebilir. Bu doğrultuda, kütüphaneciler, yeni kütüphanecilere mentörlük yaparak, değerli ve önemli bilgiler elde etmelerini ve daha iyi bir kütüphaneci olmalarını sağlayabilir. Ayrıca, bu deneyimler her iki taraf için yararlı olacaktır (Sevetson, 2007' dan aktaran Lee, 2009, 31).

Martens (2017, 60), aile ve kütüphaneci işbirliğinin önemini, yapılan bir uygulamanın sonucunu değerlendirerek şu şekilde belirtmektedir: Çocukların her zamanki gibi hikâye vaktinde renkli neşeli kitaplarla okurken aileler de kitap metnini görüntüden takip ederek okumaya eşlik ettiler, aslında her zamanki hikâye saatiydi, sadece teknoloji ile zenginleştirilmişti.

Dijital medya kullanan çocukların ve ailelerin sayısı artmaktadır ve çocuklar, giderek, daha fazla yönlendirilmiş ve yol gösterilmiş dijital medya tecrübelerine gereksinim duymaktadırlar, böylelikle bu tecrübeleri olumlu ve üretici dijital becerilere dönüştürebilmektedirler (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 1).

Günümüzde yaygın sosyal medyanın ne denli yayıldığı göz önüne alındığında, pekçok ebeveyn, eğitimci ve diğer yetişkinler, sadece çocukların değil gençlerin hayatlarında da medyanın rolü ile derinden ilgilenmektedir. Sosyal medya bağlamında, bazıları sosyal medyanın öğrenme, geliştirme ve yaratıcılık için potansiyel faydaları konusunda iyimserken diğerleri ise, özellikle sosyal medyanın gençleri sosyal ve duygusal bağlamında olumsuz etkileyebildiğinden endişe duymaktadırlar (Rideout, 2012, 7).

Çocukluk dönemini tamamlayan bugünün gençleri de dijital iletişimle büyümektedirler ve onların da bilinçli birer medya kullanıcısı olmaları yönünde

desteğe gereksinimleri bulunmaktadır. Yakın zamanda yapılan sosyal ve dijital iletişim kullanımına ilişkin bir ankette, 13-17 yaş arasındaki 1030 ergen yaştaki bireyin % 90'ının sosyal medyayı kullandığı, mesajlaşmanın % 87 oranında, sosyal ağ sitelerinin örneğin Facebook'un % 83 oranında, e-postanın % 77 ve anında mesajlaşmanın % 63 oranında kullanıldığı saptanmıştır (Rideout, 2012, 15, 17).

The National Association for the Education of Young Children- NAEYC ve Rogers (2012, 4)'e göre, günümüzün teknoloji erişim farklılığı ya da eşitsizliği, 1960'ların basılı medyaya erişim eşitsizliği ile benzediğini ifade etmektedir. Başka bir deyişle, o yılların farklı ekonomik geçmişlerden gelen çocukların basılı medyaya erişimindeki eşitsizlikleri gibi aynı şekilde aynı zorluklarla bugünkü eğitimciler de aynı teknoloji araçları, medya ve İnternet ile ilgili eşitsizliklerle karşı karşıyadırlar.

Dijital Yerliler adlı çalışmasında Prensky'in (2001) belirttiğine göre, gençler ile medya mentörlüğü ilişkilerinde dijital medyanın kullanımı hakkında pek az şey biliniyor olsa da, gittikçe artan biçimde gençlerin bu iletişim biçimlerini kullanım oranlarının yüksek olduğunu belirten araştırmalar literatürde yerini almaktadır.

Paydaşların yeni medyanın lehine olup olmazsa da, gerçek şu ki çocuklar için yeni medya formatları (genelde de "eğitsel" olanlar) büyük sayıda üretilmiş ve tüketilmiştir (Martens, 2017, 61).

Doğal olarak yeni medya ve onun getirileri, tıpkı yeni bir kavram gibi beraberinde endişe ve telaş getirmektedir. Önemli olan çağın gereksinimleri için her zaman güncel olabilmek ve bu teknolojiye uyum sağlamaktır.

Projeksiyon ve onu iyi kavramak için TV'de resimler izleyerek kitap okuma veya benzeri etkinliklerden daha eğlenceli olacaktır, dinamik ve öğrenim açısından aklılarda kalacaktır, bu yani teknoloji ile eğitimin geliştirilmiş olduğu denilebilir.

Günümüzde, bu yeni cihazların öğrenilmesi ile ilgili yapılması gereken en iyi şey, onları kullanmaktır (Martens, 2017, 61). Bireysel koşulların dikkate alınmasına ek olarak çocukların dijital medyanın kullanımını, nasıl ve cihazın kimlerle kullanıldığı da önemli faktördür. Ortak medya katılımı olarak adlandırılan bu kavram, " medyayı birlikte kullanan insanların spontan ve tasarlanmış deneyimleri " olarak tanımlanmıştır (Takeuchi ve Reed, 2011, 10 'den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 5). Başka bir görüş ise, Dijital medyaya sürekli olarak kullanma ve ona maruz kalma, çocukların yüz yüze etkileşimlerde sosyal ipuçlarını düzgün şekilde yorumlama yeteneğini etkileyebilmektedir (Uhls vd., 2014'den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 5).

Medyaya erişim sadece çocukların medyanın ve platformların belirli işlevlerine maruz kalmasını sağlamaktadır, bu maruziyet bile kendiliğinden sınırlı olabilir; çünkü mentörlük sağlayacak bir Çocuk Bakıcısı ve Eğitici- ÇBE bulunmadığı takdirde, teknoloji ve medya her koşulda çocuklar için tamamen erişilebilir olmayabilir (Daugherty, Dossani, Johnson ve Oguz, 2014'den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 2).

Çocukların dijital medya ile olumlu ve verimli deneyimlerini kolaylaştırmaya doğrultusunda, sadece erişebilmek yeterli değil; dijital medya deneyiminin üretken olması için yetişkin bakıcıların hem kullanım düzenlemesi ve hem modellemesini belli bir dereceye ihtiyaç duyulmaktadır (Takeuchi ve Reed, 2011'den aktaran Campbell,

Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 2). Çocukların İnternet kullanımı ile ilgili olarak ebeveynlerin dikkat etmesi gereken bazı hususlar şunlardır: Bilgisayar güvenliği; virüsler bilgisayarlara çeşitli yollarla bulaşabilir: İnternet'te arama yapıldığında, dosya alışverişlerinde, elektronik posta alınıp gönderildiğinde, harici disk takıldığında vb. Virüs bulaştığında bilgisayar çalışamaz hale gelebilir, bozulabilir ya da silinebilir. Verilerin güvenliği açısından bu risklerin farkında olmak ve bunları çocuklara da anlatmak gereklidir (Aydeniz, 2011, 51).

Sosyal iletişim ağları ile ilgili, İnternet'te üyelikle dahil olunabilen ve üyeler arasında iletişim kurmaya, her türlü medya içeriğini paylaşmaya hizmet eden sosyal ağlar bulunmaktadır. Çocukların iyi niyeti, bilgisizlik, dikkatsizlik vb. kişisel bilgi paylaşımı veya kötü mesaj ve çirkin mesaj iletilmesine İnternet üzerinde olumsuz içeriklerin bir parçası haline getirilmesine sebep olabilir. Bu tür ağlar oyun ve diğer medya içeriklerinde olduğu gibi bağımlılık yapabilir, gereğinden fazla vakit harcamaya sebep olabilir. Sanal ortam ilişkileri gerçek hayat ilişkilerini olumsuz etkileyebilir. Sohbet (chat), İnternet'in yaygın kullanılan özelliklerinden birisidir. İnternet'te sohbet ederken güvende olabilmesi için anne baba, çocuğunu belli hususlarda mutlaka uyarmalıdır (Aydeniz, 2011, 51-53).

Örneğin e-posta ile güvenli haberleşme konusunda ebeveynlerin çocuklarını uyarabilecekleri bazı temel hususlara Aydeniz (2011) şöylece dikkat çekmiştir:

- E -posta şifresini anne baba dışında kimseyle paylaşmaması
- İstenmeyen e-postaları önlemek için İnternet'te bilmediği sitelere kayıt ve üye olmaması

- ‘‘Spam’’ denilen zararlı e-postaları kabul etmemesi ve hiç okumadan silmesi
- Arkadaşlarının e-posta adreslerini kimseyle paylaşmaması
- Birden çok kişiyle aynı e-postayı gönderirken adresleri ‘‘gizli’’ veya ‘‘bcc’’ başlıklı bölüme yazması.

Dijital medya ve özellikle İnternet kullanırken doğrudan yetişkin veya Çocuk Bakıcısı ve Eğiticisi- ÇBE mentörlüğüne daha az sahip olan çocuklar "düşük kaliteli web sitelerinde veya okul temelli becerilerin geliştirilmesinde onlara yardımcı olmayacak etkinliklerde daha fazla zaman harcamaktadır" (Gutnick, Robb, Takeuchi, ve Kotler, 2010, 22 'den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 2). Bununla birlikte, her türden medya ile yüksek kaliteli deneyimler, dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine destek vermekle sınırlı değildir; zengin deneyimler hem sosyo-duygusal okuryazarlığı hem de medya okuryazarlığı gibi diğer temel okuryazarlıkların geliştirilmesini de desteklemektedir; her ikisi de iş gücünün nihai etkenleri olarak bireylerin başarılı olmaları için önemlidir (The Apsen Institute Task Force on Learning and the Internet, 2014'den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 3).

Dijital çağa uyum sağlamak önemlidir. Çünkü dijital medyanın kullanımı her geçen gün artmakta ve başta çocuklar ve gençler, dijital medyayı yaratıcı ve aktif biçimde kullanmakta, birbirleriyle iletişim kurarak sosyal katılımın bir parçası olmaktadır.

Erken yaşta çocukların çeşitli dijital medya araçlarını kullanması ile birlikte, onlara etkin ve yararlı bir yönlendirme ve yol gösterme, onların gelişimine ve öğrenim

sürecine epeyce katkı sağlamaktadır. Öte yandan, çocukların teknoloji araçları veya İnternet’i bilinçsiz biçimde kullanmaları, onların hayatını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Günümüzde, dijital medya ile ilişkin tablet, iPad ve benzeri teknoloji araçların kullanımı gün geçtikçe artmakta olduğunu göz önüne alınarak, nasıl, ne kadar, ne zaman ve kiminle birlikte kullanımı ile ilgili bilinçlenmenin öneminin altı çizilmektedir.

Bir yandan, sosyal iletişim ağların ve dijital medyanın olumsuz yönleri olduğunu öne süren görüşler varken, öte yandan dijital medya ve sosyal medyanın ne denli yaşamımıza entegre olduğunun görüldüğü de belirtilmektedir. Özellikle çocuklar ve gençler dijital yerliler olarak çeşitli dijital iletişim biçimlerinin sayesinde başkalarıyla daha kolay, rahat ve etkileşimli kullanabildiklerini öne süren görüşler bulunmaktadır. Ancak bu kullanımı daha etkin ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirmek ve daha yararlı bir sonuç ortaya çıkartabilmek amacıyla medya okuryazarlığı ve ona ilişkin gerekli rehberlik çok büyük önem taşımaktadır.

II.3. Medya Okuryazarlığı ve Çocuklara Yönelik Medya Okuryazarlığı Çalışmaları

İnsanoğlu 20. yüzyılda medyanın yükselişine tanık olmuştur ve bu gelişme pek çoğu insan tarafından tahmin edilemeyen bir durumdur (Orhon, 2014, 14).

Watson (1999), 1997 yılında Paul Gilster “Digital Literacy” başlıklı kitabının tanıtım yazısında, kitabın “Giriş” kısmından aldığı bilgiyi şöylece aktarmıştır: “ Bu yüzyılın değişimi be büyümesi olan medya ve iletişim en hızlı gelişmeler arasında yer almaktadır. Geçen yüzyılın son zamanlarında, tiyatro, telegraf ve gazete bizi

eğlendirmekte ve bilgilendirmekte iken, 1930' lardan beri, popüler bir eğlence olarak filmler, tiyatronun, telefonlar ise iletişimin birincil hatları olarak telgrafın yerine geçmiştir. 1950' lerde ise televizyon, filmlerin ve sonrası gazetelerin yerini almıştır. Günümüzde ise, yeni çağı da Web teknolojisi bu üçünün - televizyon, telefonlar ve gazeteler- yerine geçmektedir ve birincil araçlar olarak bizi bilgilendirip eğlendirmektedir.' '

TV, bilgisayar, radyo, dergi, gazete, reklam- duyuru tahtası (billboard), film, video oyunları, müzik, CD-ROM, DVD, çağrı cihazları, cep telefonları, interaktif kitaplar gibi teknolojik araçların tamamı şemsiye bir kavram olan medya kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Teknolojik imkanlara donatılmış medya araçlarında hazırlanan mesajlar, büyük bir bölge ya da merkezi bir yerde dünyanın hemen hemen her noktasına rahat ve anında ulaştırabilmektedir (Ülker, 2012, 26).

Medya için pasif medya ve aktif medya terimleri kullanılmaktadır. "Pasif medya" terimi, erken saatlerde yeni teknolojilerin savunucuları tarafından, televizyon ve videolar gibi çocukların izledikleri medyayı tanımlamak için kullanılır. "Aktif medya" ise çocukların ekrandakileri etkilemesine izin veren dokunmatik ekranlar gibi cihazları açıklamaktadır (Campaign for a Commercial-Free Childhood, 2012, 15).

Aslında medya araçların en önemli işlevleri her ne kadarda değerleri ve kültürel miraslarını iletmek olsa da, bu sadece işlevin bir parçasıdır ve aslında en çok yapılan işlevleri ise inovasyon yayılmasıdır. İletişim araçları bir toplumun geleneklerini değiştirmektedir ve yeni değerler teşvik ederek geçmiş neslin değerlerine meydan okurlar. Öte yandan enformasyon ve iletişim teknolojisinin hızlı ve göz kamaştırıcı büyümesi ve ilerlemesi öylesine insanoğlunun hayatını etki altına almış ki bu teknolojinin kullanımı tüm toplumlara meydan okumaktadır.

Medyanın işlevleri konusunda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu -RTÜK (2007, 27) şu açıklamayı getirmiştir: “Medyanın en önemli işlevlerinden biri de insanları eğlendirerek, onların rahatlamasını ve daha mutlu olmalarını sağlamaktır. Gündelik hayatın rutin işleyişi içinde yorulan sıkılan insanlar, ciddi haberlerden çok, eğlendirici haber ya da programlarla “vakit geçirmeyi” yeğlemektedirler ve en önemli eğlence kaynağı da şüphe yok ki medyadır.”

Teknoloji evrimi, medyanın etkilediği toplumda bir birey olarak etkin olabilmek amacıyla, medyanın verdiği mesajı fark etme, ayırt etme, akılda tutma, sorgulama süreci, ve sonunda yeni bir ürünü sonuç olarak ortaya çıkartma,k bir gereksinim olarak kabul edilegelmektedir.

21. yüzyılın başlarında haklar ve sorumluluklar bağlamında ele alınan vatandaşlık kavramı, bireylerin toplumdaki sorumluluklarını ön plana çıkaran aktif vatandaşlık yaklaşımına doğru evrilmektedir. Bunun yanında, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızla gelişime paralel olarak ortaya çıkan medya bağımlılığı ve medyanın olumsuz etkilerine karşı, medya okuryazarlığı yaklaşımı medya tüketiminde eleştirel ve bilinçli olmayı sağlamakta, bireylerin kendi medya mesajlarını yaratmalarında fırsatlar sunmaktadır. Medya karşısında donanımlı olmalarını sağlayarak yetkilendiren medya okuryazarlığının nihai amacı aktif vatandaşlık olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, medya okuryazarlığı ve aktif vatandaşlık birbiriyle ilişkili iki kavram olarak öne çıkmaktadırlar (Kartal ve Kıncal, 2012, 169).

Çağın teknolojisine ayak uydurarak, önemli okuryazarlığı türü olan, medya okuryazarlığının etkin ve yararlı şekilde hayatınıza entegre edebilme amacıyla, en iyi şekilde öğrenilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Medyanın sunduğu mesajları göz

önünde bulundurarak, medya okuryazarlığından bahsederken ilk olarak temel ögesi olan, medyanın rolü ve öneminin altı çizilmektedir.

Medya okuryazarlığının önemi ilk öğrenim yıllarının formasyon alanında her geçen gün artmaktadır (UNESCO, 2006, 9).

Medya okuryazarlığı Türkiye’de ortaokullarda 2007-2008 eğitim yılından beri seçmeli ders olarak uygulanmaktadır. Türkiye’de henüz yapılandırılma sürecinde olan medya okuryazarlığı eğitiminin uygulamasına ilişkin esaslar henüz netleşmemiştir (Çakmak ve Altun, 2013, 152).

Medya okuryazarlığı kavramı birçok kişi tarafından birbirinden farklı şekillerde tanımlanmıştır. Aşağıda, bu tanımlamalardan bazılarına yer verilmiştir. Potter (2005, 23)’a göre, okuryazarlık terimi genelde yazılı medya ile ilişkilendirilirken, görsel okuryazarlık terimi de film ve televizyon ile ilişkilendirilmektedir. Bilgisayar okuryazarlığı terimi ise bilgisayar ve internetle ilişkilendirilmektedir. Potter’ a göre medya okuryazarlığı, medyaya maruz kalma ve karşılaşılan mesajların anlamının yorumlanmasıdır.

Hart (2005) ise, medya okuryazarlığına ilişkin şu açıklamayı getirmektedir: Medya okuryazarlığı, medya mesajlarının nasıl bir işlevselliğe sahip olduğunun, bu mesajların kişisel deneyimler ile birbirlerinden nasıl ayrıldıklarının ve medya mesajlarının ana unsurlarının öğrenilip kullanılmasıdır.

Medya okuryazarlığı farklı biçimlerdeki medya metinlerine erişebilme, erişilen metinleri analiz edip değerlendirebilme ve istediğinde kişinin kendi medya metnini üretebilmesi gibi beceriler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Aufderheide, 1993; Buckingham, 2009; Potter, 2005; ’ den aktaran Çakmak ve Altun, 2013, 153).

“Medya okuryazarlığının kalbinde araştırma ilkesi yatar’ ’ (Jolls ve Thoman 2008, 16).

Önal (2007, 337)’a göre, medya ve medyadan ulaşan mesajların kişileri sadece bilgilendirmekle kalmayıp, onların değer yargılarını, tavırlarını, inançlarını ve çeşitli yönleriyle yaşama bakışlarını değişik açılardan etkilemesi, hatta yeniden şekillendirip değiştirmesi, "medya" ve "okuryazarlık" kavramlarını birbirleriyle bütünleştirmiştir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu - RTÜK (2007, 34) ise, medya okuryazarlığı kavramını şu şekilde tanımlamaktadır:

“Çeşitli bağlamlarda ve çeşitli biçimlerdeki medya iletilerine erişebilme, bu iletileri doğru alınmayıp algılayabilecek donanıma sahip olma ve en sonunda bizzat iletiler üretebilme yeteneğini içeren medya okuryazarlığı kitlelere kontrol gücü veren, gerçek dünya ve medya tarafından yaratılan dünya arasındaki sınırın fark edilmesini sağlayan bir kavramdır. Medya okuryazarlığı, medya metinlerine karşı bireylerin bilgi sahibi kılınıp, olası zararlı etkilerine karşı daha dirençli olmalarını sağlayan, bireyleri bilinçlendirerek medya kuruluşlarını daha dikkatli olmaya davet eden bir eğitim programıdır.”

Garcia, Seglem ve Share (2013, 111) eleştirel medya okuryazarlığının öneminden söz etmekte ve bir eğitimin okuma yazma kavramından öte, farklı kitle iletişim biçimlerini de içerdiğini, medyanın sunduğu bilgilenme olanakları ile geliştirme arasındaki ilişkilerin eleştirel biçimde analiz edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Ülker (2012, 32)’ e göre, korumacı medya okuryazarlık yaklaşımı, medyanın bireyler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilere yönelik geliştirilen medya okuryazarlık esaslarını içeren öğretimsel programın, kronolojik açıdan kabul gören ya da

uygulananın ilk modeli “korumacı” temelli medya okuryazarlık yaklaşımıdır. Ülker, eleştirel medya okuryazarlığı konusuna değinmiş ve şu açıklamayı getirmiştir: Medyanın olumsuz etkilerine karşı bireyleri korumaya yönelik gelişme gösteren korumacı anlayış ve bu bağlamda bireyleri medyanın olumsuz etkilerinden korumak için, sansür ya da yasaklama getirme düşüncesinin yerine eleştirel bir bakış açısını ortaya atan eleştirel medya okuryazarlığı uygulamasını dikkate almak daha yerinde bir yaklaşım olacaktır (Ülker, 2012, 33).

“Yaşamboyu medya okuryazarlığı hakkında Brüksel Deklarasyonu” oluşturulmuştur. Bu tavsiye kararında medya okuryazarlığı eğitimi, medyaya erişim ve eleştirel bir bakış açısıyla medyanın farklı biçimlerini anlama ve değerlendirme yeteneğidir. Çeşitli bağlamlarda iletişim kurma yeteneği de medya okuryazarlığı eğitimi kapsamına girmektedir, şeklinde tanımlanmıştır. Medya okuryazarlığı sadece erişimle sınırlı bir konu olmayıp medyanın bütünüyle ilgilidir. Bu tavsiye kararı, kişileri, günlük hayatlarında medyanın sunduğu mesajları alabileceği çeşitli biçimler hakkında olabildiğince bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır. Medyanın sunduğu mesajlarla, programlar, filmler, görüntüler, metinler, sesler ve internet siteleri kast edilmektedir (Belçika Fransız Topluluğu Medya Okuryazarlığı Yüksek Konseyi, 2011).

Medya okuryazarlığı, medya yakınsaması olarak adlandırılan sürecin doğurduğu bir ihtiyaçtır. Medya yakınsaması, bilgi toplumunun oluşumunun ilerleyen aşamalarında elektronik medya (televizyon gibi kitle iletişim araçları) ve dijital medyanın bir araya gelmesidir. Medya okuryazarlığı, diğer tüm okuryazarlık türlerine sahip olmayı gerektirir. Birey hem yazıya hâkim olmalı, hem görsel-işitsel ve dijital okuryazarlığa sahip olmalıdır. Medya okuryazarlığını kazandırmak için sağlam bir

altyapının bulunmadığı toplumlarda, medya okuryazarlığı kendiliğinden ve gelişigüzel bir biçimde oluşmaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere, medya okuryazarlığı diğer okuryazarlık türlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla klasik (geleneksel) okuryazarlığa tam anlamıyla sahip olmayan bireylerin medya okuryazarlığını edinmesi imkânsızdır. Oysa klasik okuryazarlığın yaygınlaştırılmasında önemli rol oynayan halk kütüphaneleri, son yıllarda küresel bir kriz yaşamaktadır. İnsanlar, bilgiye daha çabuk ve rahat erişim sağlayan interneti tercih etmektedirler. Ancak internetin sunduğu çabuk bilgi, genellikle doğruluk ve tarafsızlık bakımından çok kusurludur. Daha kötüsü, genç nesiller (kitaplarla yetişmiş kuşakların aksine) bilgi kaynağını tahlil etmek için gereken sabır ve deneyimi kazanmadan büyümektedir. Giderek, sosyal medyanın yaygınlaşması ile tarafsızlık ve doğruluk gibi niteliklerin gerekli olduğu bile unutulmaktadır.

Elisabeth Thoman, Los Angeles Medya Okuryazarlığı Merkezi' nin kurucusudur ve Amerikan Medya okuryazarlığı eğitiminin öncüsüdür. Thoman, Jols ve Share' e göre, medyanın etkilediği bir toplumda etkili bir yetişkin olabilmek için, herhangi bir kişinin değişik medya türlerini birbirinden ayırt edebilme; seyrettiği, okuduğu ve duyduğu her şeyi sorgulayabilecek temel soruları sorma yeteneğine sahip olma ihtiyacı vardır (2008, 16).

İnsanlar her gün televizyon, radyo, bilgisayar, dergi, gazete ve reklamlar aracılığıyla alınan yüzlerce ve hatta binlerce sözlü ve görsel sembolleri yorumlamaktadır. Bireyler, söz konusu mesajlardan kendince anlamlar becerisine sahip olunca, bir medya okuryazarı olarak adlandırılabilir. Aslında, medya okuryazarı bir birey olmak, medya karşısında pasif bir alıcı olmamak için medyanın iletmediği mesajı çözebilecek bilince ulaşarak, onu değerlendirmek ve sonucunda yeni ürün ortaya

çıkartmak ışığında, iletişim olgusunda aktif bir birey olarak belirtmektedir. Medya okuryazarlığı, büyük çeşitlilik gösteren formlardaki mesajlara ulaşma, bunların çözümlenme, değerlendirme ve iletme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Aufderheide, 1993' den aktaran Altun, 2009). Bu kavram, gittikçe akademisyenler ve eğitimciler tarafından eleştirel çözümlenme sürecine ve kişinin kendi mesajlarını (basılı, işitsel, görsel, çoklu medya ile) yaratma yetisini kazandırmaya yol göstermek amacıyla kullanılmaktadır. Öğrenmesine gönderme yapmak için kullanılmaktadır. Bu becerilerin, okulda veya halk kütüphanelerinde iletişim metinlerinin kullanılması yoluyla öğrenilmesine ve öğretilmesine önemin altı çizilmektedir. Medya Okuryazarlığın ortaya çıkması ile ilgili, bu konunun öncüsü İngiltere, Kanada, ABD ve Japonya olan dört ülkeden söz edilmiştir. ABD' de Medya okuryazarlığı için en çok alıntı yapılan tanım, 1992 yılında aspen medya okuryazarlığı liderlik enstitüsü toplantısına katılan bilim adamları tarafından yapılan “çeşitli yapılarda bulunan medyaya erişme, analiz etme, değerlendirme ve yaratma yeteneği” tanımıdır (Thoman, Jols ve Share, 2008, 33).

Medyaya ilişkin kontrol gücü kazanmak için ayrıca medyanın insanlar üzerindeki olumlu/ olumsuz etkilerini ve bu etkilerin oluşma yollarını da tanımaya gereksinim vardır. Bu sayede medyanın bizim üzerimizdeki olumlu etkilerine izin verebilir, olumsuz etkilerine de geçit vermeyebiliriz. Ancak bu hiç de kolay değildir, çünkü medyanın insanlar üzerindeki etkisi çok gizli, yavaş ve farkında olmadan oluşmaktadır. Kısacası bu hegemonik bir süreçtir. Bu etkiler davranışa dönüşmeye başladığında, bilinçaltında da köklü ve değişime dirençli yapılar oluşturmuş demektir. Medya etkisi bazen de doğrudan değil, insanlar ve kurumlar aracılığıyla oluşmaktadır (Şahin, 2011, 15). Çocuklar hayatın ilk yıllarında çevrelerindeki dünya hakkında

hemen hemen hiç bir bilgiye sahip değillerdir, onu tanımaya istekli olsalar da yetenekleri büyük ölçüde çevre koşulların etkisi altındadır. Çocuklar çok meraklıdır ve çevrelerindeki dünyayı tanımaya çalışırlar. Her çocuk kendi iletişim kurma yollarını deneyimler ve çevresindeki dünya ile nasıl iletişim kuracağını da öğrenmeye çalışır. Ancak her çocuğun iletişim kurma yolları ve becerileri birbirinden çok farklıdır. Bu bireysel farklılıklara göre, her çocuğun kendi içinde anlama, özümseme, uyarılma ve gerçekleri koordine edebilme yeteneğine ve aynı zamanda fikir ve inançlarını geliştirme yeteneğine sahip olmalıdır. Altta yatan insan kişiliği yaşamın ilk yıllarında oluşur. Bugünün çocukları, yarının bilgeleri, büyükleridir. Aydınlık ve gelecek vaat eden kümülatif bilgi, amaçtan yoksun olmayan bir eğitimle ve bu kuşağın bilimsel bilgi ve sorgulamaya uyanışına bağlıdır.

Çelik ve Dalgaldere (2013, 3)'e göre, insanlar dünyada neler olduğunu anlamak için medyaya bağılırlar. Kitle iletişim araçları toplumda meydana gelen bazı olaylara daha çok ilgi gösterir, bazılarına daha az ilgi gösterir ya da onları görmezden gelebilir. İnsanlar kitle iletişim araçlarının verdiği bilgiler sayesinde bilgilenmekte ve medyanın olaylara verdikleri önem derecelerini kabul etmeye meyilli olmaktadır. Medya iletilerini okurken, kontrolün bizde olmasına yardımcı olan beceriler bu kategoride yer alır. Tüketici, iletideki yüzeysel anlamı yakaladıktan sonra kontrolü kendisinde tutan derin anlamı okumaya başlar. İletiyi görüldüğü veya olduğu şekliyle almaktansa; iyice düşünür, eleştirel bir bakış sergiler, derin ve gizli anlamları keşfeder. İleri düzey becerilerde, verilen ileti olduğu şekliyle şartsız kabul edilmez. Eğer reklamlarda bir doktor, önerdiği kremi kullandığımızda bütün sivilcelerimizin yok olacağını söylüyorsa, ileri düzey becerilere sahip bir izleyici derhal reklamın tamamını dikkatlice izleyerek boşlukları yakalamaya çalışacaktır (Şahin, 2011, 18).

Küçük çocukların erken yaştan itibaren evlerde medya ile ilişkin uygulamaların geniş bir yelpazesine dalmış olduğu ilgili birçok kanıt vardır (Marsh vd., 2005; Rideout, Vandewater ve Wartella, 2003' den aktaran Bazalgette, 2010, 27).

Medya okuryazarlığı, 21. yüzyılın en önemli araştırma bulgularından biridir ve çocukların okul öncesi ve ilköğretim aşamalarında kişilik gelişiminde önemli roller üstlenmektedir.

Thoman ve Jolls (2004, 18)' a göre, medya okuryazarlığı eğitimi, 21. yüzyılda bir vatandaşın yaşaması, çalışması ve okuryazarlık gereği için bir çerçeve ve pedagoji eğitimi sağlamaktadır; üstelik bireyin önündeki yolu aydınlatarak sürekli değişen dünyada yaşamboyu öğrenme için gerekli becerileri kazandırmaktadır.

Çocuklar büyüyüp de yaşadıkları gerçek dünya ile hayal dünyası arasındaki farkı ayırt etme yeteneğine sahip olduklarında, bir çizgi filmin sesini kapattıktan sonra bile medyanın mesajları nasıl yerleştirdiğini fark edebilmeyi veya evdeki kamerayı kullanarak kendi kahramanını yaratıp bilgisayarı ile çeşitli düzenlemeler yapabileceğini keşfedecektir (Thoman, Jols ve Share, 2008, 16).

Çocuklara yönelik medya okuryazarlığı bağlamında, RTÜK tarafından çocuklar için RTÜK Çocuk isimli bir internet sitesi mevcuttur. Bu internet sitesi aracılığıyla çocukların internette güvenli bir şekilde vakit geçirmeleri ve bilgilendirilmeleri amaçlanmıştır (Alagözlü, 2013, 42).

Hobbs (2004, 125)'a göre, ebeveynlerin çocukların popüler kültürün yayın organlarındaki kalitesiz kaynaklara erişimlerini denetleyemiyor olmaları, son yıllarda kaygıları arttırmıştır. Dolayısıyla, bu kaygının en yaygın hissedildiği kurum, eğitim kurumudur. Medya okuryazarlığının okulda koruyucu bir bakış açısıyla ele alınması tartışılmaktadır. Okullarda çocuklara medya okuryazarlığının öğretilmesi halinde

zararlı yayınların olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılabilceği düşünölmektedir.Şahin (Buckingham, 1998; Center for Media Literacy- CFML, 1999; Şahin, 2002' den aktaran Şahin, 2011, 19) farklı kaynaklardan derlediği bilgilere dayanarak medya okuryazarlığının ne olmadığını tanımlamıştır. Buna göre;

- Medya okuryazarlığı eleştirel bir bakış açısıyla medyayı ve medya iletilerini sorgulamayı içerse de, "medyaya saldırmak veya bütün suçu medyaya atmak" değildir. Medya iletileri üretmek, medya okuryazarlığının önemli bir bileşeni olmakla birlikte tek başına medya okuryazarlığı değildir. Televizyon, video veya diğer medya materyallerini kullanarak öğretim yapmak, medya okuryazarlığı değildir. Medyanın üretimi, tüketimi veya çalışma prensipleri hakkında da eleştirel bilinç sahibi olmak gerekir.
- Medya okuryazarlığı politik / ideolojik / önyargılı temsillere bakarak bir yanlış veya kötü arama çabası değildir. Bu yanlış veya kötü durumları bize "normal" gösteren mekanizmaları (hegemonya) deşifre etmeyi de hedefler.
- Medya iletilerine tek bir bakış açısıyla bakmak medya okuryazarlığı değildir. Çünkü medya okuryazarlığı medyayı çoklu bir bakış açısıyla incelemeyi hedefler.
- Medya okuryazarlığı, "televizyondan uzak kalmak" değil; televizyon ve diğer medyanın iletilerini eleştirel bir yolla okumaktır.
- Medya okuryazarlığı, medya ile ilgili bilgilerin öğrencilere sınav amaçlı aktarılması ve öğrencilerin bu bilgileri sınav için ezberlemesi de değildir.

Medya hayatın içindedir. Medya okuryazarlığının, öğrencinin hayatına bakan ve onun hayatıyla bütünleşen bir yönü olmalıdır.

- Medya okuryazarlığı, "öğrencileri medyanın zararlarından korumak" değildir. Önemli olan öğrencilerin kendi "bağışıklık sistemlerini" güçlendirmelerine yardımcı olmaktadır. Onların bilinçli bir tüketici ama aynı zamanda iletişim kanallarını kullanabilen bir üretici olmaları esastır.

Altun (2009, 99)'a göre, medya okuryazarlığının erken yaşlardan itibaren başlayarak hayat boyu geliştirilecek bir beceri olması, verilecek eğitimin de okul öncesinden başlayarak yetişkin eğitimine uzanan bir sürece yayılmasını gerekli kılmaktadır. Medya okuryazarlığı, 21. yüzyılın becerilerinin temel bir bileşenidir. Bireyler için teknoloji ile ilgili eğitimler sunmak ve programlar uygulamak ile birlikte onlara medya mentörlüğü yaparak destek vermek epeyce önem taşımaktadır. Teknoloji ve dijital medya çağında, medya okuryazarlığı, çocukların en önemli okuryazarlık becerileri haline gelmiştir.

Aslında, medyanın iletiği mesajlar kurgudur. Medyanın kendine özgü olan dilini anlayabilme önemlidir. İletin aynı mesaj bile her bireye göre göreceli ve farklı yorumlanabilir. Bununla birlikte, medya okuryazarlığı medya mesajlarına erişme, algıyabilme, değerlendirme ve nihayeten yeni ürün yaratma demektir.

Bir çocuk büyüme sürecinde, gerçek dünya ile hayal dünya arasındaki farkı ayırt etme yaşa geldiğinde bile, bir çizgi filmin sesi, ya da çocukluğunda gördüğü bir reklamın müziğini büyüyünce kadar aklının bir köşesinde tutmaktadır, o mesaj aklında yerleştirilmiştir ve onu fark ettiğinde eleştirel düşünme yaparak düşüncesinin sonucu olarak yeni bir ürün ortaya getirebilmektedir.

Bu konuda dijital çağda, çocukları kitle iletişim araçlarını daha çabuk anlayabilmekte ve onların kendi kendine öğrenme yetilerinden söz edilmektedir. Onlar bilgisayar ve internet kullanımını kendince öğrenebilir ve bunu yetişkinlere göre daha hızlı yapmaktadır.

III. BÖLÜM:

MEDYA MENTÖRLÜĞÜ VE MEDYA MENTÖRÜ OLARAK KÜTÜPHANECİLER

III.1. Medya Mentörlüğü

Dijital medyanın hızla değişen dünyasında çalışırken bireylerin birbirine mentörlük yapması daha da önem kazanmaktadır (Houghton, 2016).

Medya mentörlüğü, en yeni ve çeşitli teknoloji araçlarına sahip olma anlamına gelmez. Medya mentörlüğü kütüphane personelinin, aileleri en iyi aracı bulmasına ve mümkün olan en olumlu deneyimlere sahip olmalarına yardımcı olması demektir (Haines, Campbell ve the Association for Library Service to Children, 2016, 50).

Houghton'a göre, yapılan araştırmaları, medya önerilerini, program açıklamalarını, endişe ve zaferleri paylaşmak, mentörlerin ve mesleki yaşamboyu öğrenme mentörlüğünün önemli bir parçasıdır (2016).

Mevcut kaynaklara göre, mentörlere mentörlük yapmak, ilgili alanda farklı şekillerde gerçekleşir. Medya mentörlerinin eğitilmesi için mesleki gelişim çalışmaları, tam günlük bire bir özel eğitimler, kısa süreli çalıştaylar, genel veya ulusal konferanslar, gençlik hizmetleri, belirli enstitüler veya kayıtlı web seminerleri gibi öğrenme fırsatları kullanılmaktadır. Ayrıca, medya mentörleri; akran mentörlüğü, aygıtları veya teknolojileri keşfetmek ve kullanmak için zaman harcama, doğrudan yeni medyayı ele alan kaynakları incelemek için abonelikler oluşturma (örneğin çocukların teknolojiyi incelemesi) gibi gayri resmî fırsatları değerlendirip ayrıca

kütüphanedeki medya tabanlı programları denemek için fırsatlar oluşturabilirler (Houghton, 2016).

Çocuk ve gençlere hizmet veren kütüphaneciler, sadece çocukların iPad'a dokunup kullanmaya çalışmaları dijital okuryazarlık becerilerini pek geliştirmedeği bilmek ile birlikte, onlara yol göstererek desteklemesi, çocukların dijital medyayı uygun ve etkili bir şekilde kullanmasını sağlayabilmesi mümkündür (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 2). Başka bir deyişle, çocukların sadece medyaya erişmesi yeterli olmaz, onlara bu bağlamda mentörlük yapan medya mentörlere gereksinim duyulur.

Yüz yüze ve çevrim içi mentörlük kombinasyonu, kütüphane personelinin meslektaşlarıyla iletişim kurmak, iş birliği yapmak ve birlikte yaratmak için kullandığı, sosyal medyayı ve teknolojiyi kullanan bir araç olan kişisel veya kişiselleştirilmiş öğrenme ağını (Personal/ Professional Learning Network- PLN) geliştirmeye yardımcı olur (Houghton, 2016).

"iPad'in küçük çocukları nasıl etkilediğini ve bu konuda ne yapabileceğimizi" anlatan TEDx konusundaki konuşmasında Lisa Guernsey (2014) "Küçük çocuklu ailelerin her birinde bir medya mentörün erişmesini sağlamayı taahhüt edersek ne olur?" sorusuna şu yanıtı vermiştir: Bu bir çocuk kütüphanecisi, bir profesyonel ÇBE, okul öncesi öğretmeni, ebeveynler olabilir. Onların çocuklarımızla ne gördükleri hakkında konuşma, medyaya ilişkin yeni deneyimlerini onlarla birlikte anlamaya ve onlara bu medyanın dışardaki dünyayla ilişkilendirmesinde yardım etme kabiliyetimiz olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, Guernsey (2014) çocuğun medya ile etkileşim sırasında başka çocukların yanında olmasını daha uygun görmüştür.

Dijital medya, mentörler ile çocuk ve gençler arasında bağ kurmak için önemli fırsatlar sunmaktadır. Örneğin, sosyal medya alanında mentörler ile çocuk ve gençler günlük hayatlarında Facebook mesajları veya diğer mesajlaşma yollarını kullanarak iletişimlerini kolaylaştırırlar. Böylelikle, çocuk ve gençler birbirlerine karşılıklı katkı sağlayarak doğrudan iletişim kurabilirler. Aynı zamanda, aralarındaki iletişimi geliştirerek ilişkilerinin geliştirebilir ve zaman içerisinde bunu devam ettirmeye çaba gösterirler (Subrahmanyam ve Greenfield, 2008'den aktaran Schwartz vd., 2014, 206).

Schwartz vd.'in (2014, 206) Shpigelman'dan (2014) yaptığı aktarmaya göre, bir zamanlar büyük ölçüde kabul gören gençlik mentörlüğü ilişkileri, gençler, topluluktaki kişisel toplantılar veya etkinlikler yoluyla ya da okul tarafından yetiştirilen yetişkinler arasındaki bire bir ilişkilerdi. Buna göre, bazı ilişkiler çeşitli şekiller aldıkça, dijital iletişim biçimleri de farklılaşmaktadır.

Kişiler arası bu ilişkilerin biçimleri ne olursa olsun, mentör ve genç arasında gelişen bağ, mentörlük sürecinde kalmaktadır (DuBois ve Karcher, 2014'den aktaran Schwartz vd., 2014, 206).

Martens (2017, 51)'in Geist (2012)'den yaptığı alıntıya göre, bugünün çocukları çok erken yaşta zaten teknolojinin içine girmiş bulunmaktalar, bunu göz önüne alarak, çocukların teknoloji cihazlarına erişimi ve kullanımının onların gelişimi için uygunsuz olduğunu belirterek kısıtlamaya çalışmak tıpkı su akışının tersine yüzmeye benzetilebilir.

Medya menörlüğü sadece çeşitli uygulamalarla ilgili değildir. Medya mentörü tarafından oluşturulan ve desteklenen ilişkiler çok önemlidir. Diğer mesleğe yönelik girişimlerde olduğu gibi, kütüphanedeki medya mentörlüğü, sadece en yeni ve en iyi

teknolojiye sahip olmakla ilgili değil, aynı zamanda ailelere en iyi araçları sunmak ve onlara olumlu deneyimleri kazandırmakla ilgilidir (Houghton, 2016).

Medya mentörleri ve onların hizmet verdiği aileler için savunuculuk yapmak, onları desteklemek adına, yöneticilere ve bir yönetim avukatına ihtiyaç duyulmaktadır. Savunuculuk, ilk olarak, hem medya mentörünün rolünü hem de toplumun ihtiyaçlarını anlamakla ilişkilidir. Savunuculuk; eğitimlere devam eden mentörler için ekipman oluşturma, konferans katılımı veya geçici personel için bütçe talepleri şeklinde olabilir. Aynı zamanda, yeni ve yenilikçi programların reklam ve pazarlaması, kütüphane çapındaki personel toplantılarında medya mentörlüğünü tartışmak için sunumlar yapma anlamına da gelebilir (Houghton, 2016).

Kütüphane personeli tarafından kütüphane hizmetleri hakkında yazılmış düzenli gazete veya yerel gazete yazıları ya da radyo röportajları ve yerel gece haberleri aracılığıyla, düzenli olarak okuryazarlık becerileri ve kütüphanecilerin sahip olduğu nitelikleri yayılmaktadır. Savunuculuk; aileler, toplum, yönetimler ve politik figürler için savunma olarak yerel bir kütüphanedeki personelin neler yapabileceğini ve sunabileceğini daha net bir biçimde çizmekte ve 21. yüzyılın alanı olarak kütüphanenin önemini güçlendirmektedir (Houghton, 2016).

Kütüphane personelinin diğer yeni kütüphanecilere de destek sunması da büyük önem taşımaktadır. Lee (2009, 36)'e göre, yeni kütüphanecilere profesyonelce mentörlük yapmak, zaman alıcı olabilir ancak geleceğe yönelik mesleki açıdan bir yatırım gözüyle bakmak gerekir.

International Federation of Library Associations and Institutions- IFLA (2003) raporunun "Giriş" kısmında belirtildiği gibi, geçmişe nazaran, günümüzde

kütüphanelerin tüm dünya çocuklarına ve ailelerine sunulan hizmetleri pek çok önem kazanmıştır. Bilgiye ve çoklu kültürlü zenginlik içeren konulara erişim, tıpkı okuma becerileri ve yaşamboyu öğrenme formasyonu gibi toplumumuzda önemli duruma gelmiştir (2003).

Medya mentörlüğü fikri, kütüphanelerin çalışma biçimini ve ailelerin kütüphaneye olumlu bir şekilde nasıl bağlantı kuracaklarını belirlemektedir. Bu hususta, yenilikçi resmî veya resmî olmayan eğitime erişmek önemlidir. Ayrıca, kurumsal destek ve iş birliği bu değişimde önemli bir etkidir (Houghton, 2016).

III.1.1 Medya Mentörü Olarak Aileler ve Ailelere Medya Mentörlüğü Desteği

Eğitim felsefesi öğrenmenin beş aşaması üzerinde durmaktadır: Birincisi erken eğitim süresi ise, bir bireyin doğumdan itibaren, örgün eğitim öncesinden başlamaktadır. Ancak, aynı zamanda ilk dünya görüşüdür yaşam yapısı ile ilgilidir. Çünkü bireyin aldığı eğitim yaşam boyu devam etmelidir. Bu aşamanın en önemli bileşeni, hayat yapısı olduğudur, eğitim alanı ise ev ortamı ve aynı zamanda temel öğretmenler ise velilerdir. Bu nedenle, ebeveyn ne yaptığı çok önemlidir (Gurson ve Çelik, 2011, 15). Buna göre, çocuk bilinçsizce teşvik edilmekte ve büyüdükten sonraki hayatında yapmak istediklerine ve gelecekteki kariyer hedeflerini bile etkilemektedir.

Teknolojiyle ilgili aileler, 21.yüzyıl çocukları ve gençleri yenilikçi, yaratıcı, meraklı ve düşünceli bir medya mentörüne ihtiyaç duymaktadır. Ailelerin, çocukların ve gençlerin meraklı, yenilikçi ve yaratıcı bir tavır sergilemesi ancak düşünceli bir medya mentörü tarafından sağlanabilir (Houghton, 2016).

Ülker (2012, 36-37) 'e göre, ebeveyn ve çocuk arasında hayata geçirilebilecek yaşam deneyimleri çocuğun izleyebileceği bir TV programının çocukla birlikte izlenebilmesi sürecini kapsayabilir. Bu süreçte ebeveyn, çocuğun bir yetişkin gibi karşısına almalı ve programın analizini birlikte yaparak sorun alanlarını çocuğa uygun bir dilde anlatmalıdır.

Aileler ve ÇBE'ler için kaliteli medya uygulamalarını bulmak zordur, örneğin iPad apps/uygulamaları (Martens, 2017, 50).

Medya mentörleri, çocukları ve ailelerini kararlarında ve medya kullanımı ile ilgili pratik yaparken onları desteklemektedir. Bu rol, destek için çeşitli stratejileri kapsar; her çocuk ya da aileye, desteğin saygılı, uygun ve ilgili olmasını sağlamak için bireysel danışmanlık gerektirir (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 7).

Guernsey'in (2014) Jackson'den yaptığı aktarmada, medya mentörlerin temel rollerinin, ailelere "medya hakkında seçim yapmak ve bu medyayı gelişimsel açıdan uygun yollarla kullanmayı öğrenmeleri yönünde yardımcı olmalarını belirtmiştir.

Medya mentörlüğü desteğinin temel bir yönü, çocukların medyanın kullanımıyla ilgili olarak kurulan tıbbi, eğitimsel ve kurumsal kaynaklara erişim ve bunlarla ilgili paylaşmaktır. Bir medya mentörü, bir ailenin belirtilmiş veya ima edilen ihtiyaçlarını, otoriter önerilere dayandırmak için tavsiyelerde bulunmaktadır. Medya mentörü, öneriler arayan bir aileye kaynak danışmanlığını objektif bir yorum ile yapmaktadır. Ancak medya kullanımı ile ilgili kendi kararlarını vermek için tavsiyeleri kullanmak aileye kalmıştır. Her aile farklı olduğu için, aynı zamanda medya seçimleri ve alışkanlıkları da farklı olur, medyayı nadiren kullanan veya ekrandan izleyen

medyayı aşırı kullanan bireylerden örnek verilebilir (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 7).

Medya mentörleri, medya ile ilgili araştırmalara erişim, öneriler ve bilgilerin sağlamanın yanı sıra, küçük çocukların internette dolaşırken, yaşına uygun olmayan medya yayınlarından korumak amacıyla bu tür yayınların süzgeçten geçirilmesine yardımcı olmaktadır (Guernsey, 2013b' den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 7-8). Bu şekilde bir medya mentörünün hangi konulara ilişkin yol gösterdiği ifade edilmektedir.

Medya mentörlüğü, kütüphane bağlamında sağlanan dijital medyayla etkileşime giren çocuk ve aileler aktif bir şekilde etkileşim kurarlar; hem teknolojiyi olumlu ve etkili kullanırlar, hem de çocuklara eğitim verenler için modelleme yaparak çocuklarının dijital okuryazarlığa kavuşmalarını kütüphane dışında nasıl destekleyebileceklerini öğretirler. Aileler medya kullanımı ile ilişkin kararlarını verdikten sonra, medya mentörleri onları desteklemek için yeteneklerini en iyi şekilde uygularlar (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 8). Medya mentörü, ailelerin kararını sonuna kadar destekler.

IPad gibi tabletlerin içinde yer alan destekleyici teknoloji, engelli okuyucuları görsel-işitsel hizmetler ile desteklerken, kinestetik (hareket halinde öğrenim) öğrenim yöntemini kullananlar için yazıları yüksek sesle okuma olanağı sunmaktadır (Chiong, Ree, Takeuchi ve Erickson, 2012; The National Association for the Education of Young Children- NAEYC ve Rogers, 2012; Campaign for a Commercial-Free Childhood- CCFC, 2012; Crescenzi, Jewitt, ve Price, 2014' den aktaran Martens, 2017, 51).

Özellikle ÇBE'ler, çocuklarını kullanmalarına izin vermeden önce bir teknoloji denemesi için teşvik etmelerini önerir ve bakıcıların çocuklarıyla birlikte teknolojiyi kullanmalarını önermektedir.

Gelişimsel olarak uygun medyayla uğraşan çocuklar için potansiyel ve olumlu sonuçlar göz önüne alındığında, gerçekçi bir medya diyeti yaratmada aileleri destekleme amaçlı olması gereken bir yöntemdir (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 6).

Campbell, Haines, Koester ve Stoltz (2015, 6)'in American Academy of Pediatrics- AAP (2013)'den yaptığı aktarmaya göre, aileleri bir aile medyası planı geliştirmesi için davet etmekle birlikte, aile medyası kullanımı için bilinçli ve uygun parametrelerin ayarlanması olumlu ve önerilir olduğunu ifade etmektedir.

Campbell ve Koester (2015, 12), görüşlerini bir kitabın Gençlik Kütüphanecilik "Yeni Medya" adlı bölümünde şu şekilde ifade etmişlerdir: "odak konusu, aslında, medya ile ilgili değil, çocuklar ve onların aileleri ile ilgilidir."

Evdeki teknolojinin bolluğuna rağmen, çoğu aile tabletlerdeki eğitsel uygulamaların varlığının farkında değildir (Martens, 2017, 54).

Çocukların neredeyse çoğu evde iPad veya tabletleri oyun için kullanmaktadırlar. Onlara eğitsel uygulamalar indirip ve daha etkin oyunlar oynamalarını sağlamak için bilgili bir medya mentörünün desteğine gereksinim bulunmaktadır.

Campbell ve Koester (2015, 9) 'e göre, amaç, ailelerin bilgi erişimini sağlamak ve onlara medya ve teknoloji kullanımında öneriler sunmakla birlikte desteklemektir.

Böylece, onlar medya kullanımı ile ilişkin hangi medya türün uygun olduğuna karar verebilir.

Medya mentörlerini destekleme, aileleri destekleme söz konusu olunca, kütüphaneler, aileleri desteklemek için medya mentörü rolünü benimseyerek yerine getirirken, çocuklara ve ailelere sadece bir iPad temin etmek veya seminerler vermekle yetinmez; daha fazlasını yapmaları gerektiğini bilir (Houghton, 2016).

İçinde bulunduğumuz çağın yaşam gereği olarak bireylerin, bu evrime ayak uydurması ve bu değişimin olumlu bir şekilde hayata entegre edilmesi gerekmektedir. Özellikle ailelerin, teknolojinin eğitsel işlevlerine dikkat çekme konusunda önce kendilerinin farkındalıklarının olması, ardında çocuklarını bu yönde bilinçlendirmeleri beklenmektedir.

Evdeki teknolojinin bolluğuna rağmen, çoğu aile marketlerde eğitsel uygulamaların varlığının farkında değildir. Çoğu ailelerin eğitsel uygulamalardan bihaber olmaları gerçeği, kütüphanecilerin ailelere yüksek kaliteli eğitsel teknolojik ürünleri önerip, yol göstererek hizmet vermesi gerektiğini göstermektedir. Zira aileler okulda görmek istediği dijital hizmetin ve teknolojik araç gereçlerin aynısını kütüphanelerden istemektedir (Martens, 2017, 54).

Çocukların teknolojiyi sadece oyun amaçlı değil eğitsel amaçlı kullanmaları yönünde eğitmek ve bilinçlendirmek ancak bilgili bir medya mentörleri aracılığıyla mümkün olabilmektedir.

Medya kullanımı ile ilgili her ailenin bir medya kullanım planı olması çok uygundur. Başka bir deyişle, aile değerleri ve ebeveynlik tarzı içinde medyadan yararlanma amacıyla bir kullanma planı uygulanmalıdır. Medya, bilinçli ve uygun bir

şekilde kullanıldığında, günlük yaşamı geliştirebilir. Ancak, uygunsuz veya düşünmeden kullanıldığında, yüz yüze iletişim, aile-zaman, açık hava oyunları, egzersiz, takılma, aksaklık ve uyku gibi birçok önemli etkinliğin yerini alabilir (American Academis of Pediatrics)

Çocuklarımızın medyada gözlemediği şeyler onlar üzerinde büyük bir etkisi vardır. Bunun türleri çoktur: Televizyon, ister çevrimiçi, ister haberlerde olsun, çocuklar bilgi topluyor ve bu doğrultuda çocuk neyin normal algıladığı, neyi arzu ettiği veya kendi için neyi benimsediğini öğrenir ve anlamını geliştirir.

Ailelerin çocuklara, yeni medya ve teknoloji hizmetleri konusundaki katılımı durumunda ortaya çıkan sonuçlar bağlamında aşağıdaki durumlara dikkat çekilmektedir (The Head Start Parent, Family, and Community Engagement Framework, 2011, 6'den aktaran Donohue, 2016, 9):

- Aile refahı söz konusu- Ebeveynlerin ve ailelerin güvenliğinin, sağlığının ve finansal güvenliğinin artmasından da söz edilmektedir.
- Ebeveyn ve çocuk arasında olumlu ilişkiler- Ebeveynlik durumunun başlamasıyla ebeveynler ve aileler, çocuğun öğrenmesini ve gelişimini besleyen sıcak ilişkiler geliştirmektedir.
- Yaşamboyu eğitimciler olarak aileler- Ebeveynler ve aileler, çocuklarının evde, okulda ve toplumdaki günlük öğrenimlerini gözlemlemekte, yönlendirmekte ve desteklemekte böylece onların eğitimlerine katılımları sağlanmaktadır.

- Öğrenen olarak aileler- Ebeveynler ve aileler eğitim, eğitimsel etkinlikler ve diğer deneyimler vasıtasıyla kendi öğrenme ilgi alanlarını geliştirir. Bu şekilde, ebeveynlik deneyimleri, onların kariyerlerini ve yaşam hedeflerini desteklemektedir.

Brillante'ın görüşüne göre, ailenin teknolojiye sıcak bakması ve katılımı bağlamında, çocukların teknolojiyi kullanmayı nasıl öğrendiğini ve benimsediğini anlamakta ailelere destek vermek gerekir. Gençlik hizmetleri eğitimcileri ailelere, “çocukların teknolojiyi nasıl daha etkin ve uygun kullanabileceği” konusunda destek vermeli ve yardım etmelidir. Böylelikle çocuğun öğrenmesini, katılmasını ve benimsemesini sağlamak mümkün olmaktadır (Donohue, 2016, 12).

Aileye hizmeteden duyarlı bir medya ekibini oluşturmada, personel eğitimi ve mesleki gelişim hayati önem taşımaktadır. Sonuçta personel, yeni medyayı kullanmanın ve modellemenin yanı sıra, kullanılabilir kaynaklara ve personel uzmanlığına bağlı olarak cihazları birer kütüphane IT departmanı ile yönetebilmelidir. Mentörler çocukların, gençlerin ve ailelerin medya ve teknoloji ile ilişkin kaynaklara erişimini sağlama amacıyla, kısa ve uzun vadeli planlar yapmaya teşvik eder (Houghton, 2016).

Aile ve arkadaşlarının fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerine yardımcı olması için medyaya Bu bağlamda, aşağıda belirtildiği gibi dikkat edilmesi gereken, aşağıda maddelenen 6 konu vardır (iRespect Online ve Social Etiquette, 2013):

- Yemek zamanlarında medyadan uzak durun: Sağlıklı bir aile kurmak için, aile yemekleri sırasında hiçbir medya kullanmayın. TV' yi kapatın ve akıllı telefonlara veya iPad 'lerin kullanılmasına izin vermeyin (ebeveynler için de

geçerlidir). Yemek esnasında medyaya izin verdiğiniz takdire derhal bir kopukluk ve oyalama ortaya çıkar ve birbirinize ya da yemeğinize tam olarak dikkatınızı veremezsiniz. Yemek esnasında medyayı kullanmak yerine birbirinizle konuşmayı teşvik edin.

- Etkinliklere katılın: Çocuklarınızla birlikte müzik çalın, televizyon, film izleyin ve dinleyin. Onlarla ilgili sorunları tartışın ve eleştirel düşünmeyi teşvik edin. Baktıklarına bak ve konuşmalarını sağla. Medyayı pasif olarak tüketmek yerine. Faaliyetleri planlayın ve ardından bir etkinlik yapın, bir oyun oynayın veya bir şov seyredin ve daha sonra kapatın.
- Çocuğunuzun, çevrimiçi olarak okuyabileceğini ancak okuduklarının her zaman gerçeği değil, yalnızca fikir sunabileceğini anlamasını sağlayın. Onlarla gerçeklik konusunda varolabilecek sorunları tartışın ve onları medyadaki mesajları sorgulamaya ve analiz etmeye teşvik edin.
- Çocuğunuzun medya kaynaklarından aldığı mesajlar değerler ile uyumlu olmayabilir. Kendi aile değerlerinizle onlara yardımcı olabilmeniz için gözlemleyin ve gerekirse denetleyin. Daha iyi seçimler yapın. Ona büyük medyayı modelleyerek sorumlu davranışları öğrenmesinde kendi davranışınızla örnekleyerek yardımcı olun.
- Uygun zaman ve zaman sınır ayarını kontrol edin. Çocuğunuzun ekranın önünde geçirdiği zamanı düşünün. Bilgisayar, tablet cihazı veya televizyon olsun veya olmasın belirli zaman sınırlamaları getirin. Günde bir veya iki saat bir yaşındaki çocuk için yeterlidir. Belirlediğiniz kuralların yönetilebilir olduğundan emin olun.

- Medya araçlarını kullanım süresini kayıt ederek not tutun. Bunun ancak bir günlük tutarak mümkün olacağını görebilirsiniz. Çocuğunuzun dengeli bir medya diyeti yapması çok önemlidir. Ekran önünde geçirdiği tüm zamanları, oyun için dışarıda geçirdiği zamanı, spora ayırdığı zamanı listeleyin. Arkadaşlar ve aile (medya olmadan), kapalı alanda oyun ve okumayla geçirdiği zamanı belirledikten sonra çocuğunuza tahsis edilen ekran süresi ile akıllıca seçimler yapması için ona yardım edin.

Çocuğunuza ne kadar süre ile teknoloji ve medya kullanımına izin verileceğine ilişkin ev kurallarını belirlemek önem taşımaktadır. Bu bağlamda yapılması gereken hususları, American Academy of Pediatrics- AAP (2013) aşağıda belirtildiği biçimde önermektedir:

- 2 yaşın altındaki çocuklar için tüm ekran zamanı azaltılmalıdır.
- 2-5 yaş arası çocuklar için yüksek kaliteli programlamanın bir saat / gün ile sınırlandırılmalıdır.
- 6-12 arası çocuklar 90 dakika / gün ile sınırlandırılmalıdır.

III.1.2 Medya Eğitimi ve Medya Mentörü Olarak Öğretmenler

Bugün, küçük yaştaki çocukların eğitimcileri, kredisiz mesleki gelişim, sertifika ve kimlik bilgisi programları, iki ve dört yıllık lisans ve yüksek lisans dereceleri gibi çevrimiçi eğitimin geniş yelpazesine erişebilmektedir (Torrence, 2007, 37). Hem Campaign for a Commercial-Free Childhood- CCFC hem The National Association for the Education of Young Children- NAEYC ufak çocuklarla çalışanlara mesleki gelişiminde en iyi uygulamalar seçiminde ve doğru araç, doğru

zaman ve doğru çocukla paylaşımın desteklenmesi için ilgilenip uğraşmaktadırlar (Martens, 2017, 52).

Bireylerin medyayla birlikte geçirdikleri sürenin giderek arttığı gözlemlendiği bir ortamda, medya karşısında bağımlı hale gelme, medyanın yönlendirmelerine açık olma ve ileten her mesajı sorgulamadan kabul etme sorunu çözülmesi gereken bir öncelik olmuştur. Bu süreçte zorunlu olarak medya okuryazarlığı kavramı ve eğitimi öne çıkmaktadır (Kıncal ve Kartal, 2009, 329).

Öğretimsel etkinliklerin gerçekleştirilme sorumluluğunu sadece araştırmacı, okul, kurum ve kuruluşların biri ya da birkaçına yüklemek yerine ebeveynler dahil olmak üzere tüm tarafların sürece dahil edildiği bir sisteme geçmek gerekmektedir. Böyle bir sistemde medya eğitimi süreci okul gibi öğretimsel mekânlarda başlayacak ve evde devam edebilecektir (Ülker, 2012, 45).

O'Connell (2010, 7)'e göre, medya seçimlerinde medya ile ilgili önyargıları ve onun etkilerini tanımak, pedagojik kararlar vermemizi sağlamakta daha iyi yardımcı olmaktadır.

Kitle iletişim araçları, popüler kültür ve teknoloji, iyi kullanıldığında, akademik başarıyı destekleyen eleştirel düşünme, işbirliği, iletişim ve yaratıcılık gelişimini destekleyen kaynaklardır (Hobbs ve Moore, 2013, 21).

Ülker (2012, 45)'e göre, öğretim sürecinde medyanın hep olumsuz taraflarını ele almak ve medyayı yaşamdan çıkarmaya yöneltmek yerine, TV'nin işlevselliğini oluşturan olumlu taraflarının olduğu açıklanmalıdır. Hatta olumlu bir medya mesajındaki kodlar, sınıfta analiz edilerek hem olumlu davranıl kazandırılması

pekiştirilebilir, hem de medyanın korkulacak bir şey olmadığı; onu eleştirel olarak izlediğimizde faydalar elde edeceğimiz vurgusunun yapılmasına fırsat sağlanabilir.

Kıncal ve Kartal (2009, 329)'a göre, medya okuryazarlığı eğitimi, bireylere medya ve medya mesajlarına karşı farkındalık geliştirmekte ve eleştirel beceriler kazandırmaktadır. Medya okuryazarı bireyle, medya metinlerini sorgusal bir süreçte değerlendirebilmekte ve kendi medya mesajlarını üretebilmektedirler. Farklı ülkelerin, yaklaşık 40 yıllık bir geçmişe sahip olan medya okuryazarlığı eğitimi konusunda, farklı yaklaşım tarzlarının olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığın eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim programlarında ya ayrı bir disiplin olarak ya da farklı disiplinler içine entegre edilerek verilmektedir. Medya ile etkileşim sürecinde, bireyler etkin rol oynayarak kendi fikirlerini ifade edebilmekte ve medyadan ilgileri, ihtiyaçları ve tercihleri doğrultusunda yararlanmaktadırlar (Kıncal ve Kartal, 2009, 329).

Martens'dan aktaran Houghton (2016), dijital dünyanın devamlı değişimini göz önünde alınarak, okul çağındaki çocuklara materyal ve diğer hizmetleri sunmakla birlikte, kütüphanecilerin uzmanlık alanında kullandıkları dijital medya formatlarını içeren gençlik edebiyatı gibi dersler vasıtasıyla medya mentörlüğünün anlatılabileceğini belirtmektedir.

Çocuklara medya eğitimini verme sorumluluğunu esas olarak üstlenmesi gereken medya mentörü grubunu öğretmenler oluşturmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin çok kapsamlı bir medya eğitimi alması gerekmektedir. Öğretmen eğitimin geliştirmesi ve medya eğitim araştırmasının kuvvetlendirilmesi ile ilişkin Taşkıran (2012, 197) şöyle ifade etmektedir;

- Öğretmen eğitiminde medya eğitimi içeriği medya kullanımı ve medya alanındaki değişiklikler göz önünde alınarak artırılabilir ve çeşitlendirilebilir.
- Yeni ve daha etkili hizmet içi eğitim şekilleri öğretmenlerin medya eğitimini günlük okul aktivitelerine entegre etmelerin destekleyici somut yöntemler bulma amacıyla geliştirilecektir. Okul personelini kendi ortamlarında eğitime yolları bulacaktır.
- Medya eğitimi araştırması, değerlendirilmesi ve medya eğitim araştırmacılarının kendi aralarında ağ oluşturmaları desteklenecek ve teşvik edilecektir.

Medya eğitimcileri ve medya çalışanları arasındaki işbirliği, temelde öğretimsel süreç uygulamalarına yönelik, medya eğitimcilerinin ve medya alan uzmanlarının deneyimlerinden faydalanma olanakları olarak açıklamak mümkündür. Bu süreçte öğrencinin kendi medya mesajını üretilmesini sağlayan destek ile uzmanlık alanlarında üretilen bir medya mesajını kurgulayış biçimleri hakkında bilgi alınabilir ya da bir medya mesajının üretim sürecinde öğrenciye gözlem yapma olanağı sağlanarak işbirliği alanı oluşturulabilir. Öğretmenlerin ve medya çalışanlarının yetiştirilmesi aşamasında işbirliği ile medya okuryazarlığı dersini verecek eğitimcilerin bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmeye yönelik etkinlikler yer almaktadır (Ülker, 2012, 36).

Eğitimcinin, eğitim bilimsel ve tarihsel süreçte, öğrenenlerin eleştirel olarak bilinçli bir varoluşu yaşamalarını özendirilmesi gerekir (Kalaycı, 2010, 203).

Ülker (2012, 36) 'e göre, medya eğitimcileri ve ebeveynler arasındaki işbirliği ile medya okuryazarlık eğitiminde okula ve ona bağlı olarak öğretmen ve öğrenci sorumluluklarının yanı sıra aile bireylerine de sorumluluk verilerek öğretimsel sürece dahil edilmesi anlaşılmalıdır. Bu süreç, aile bireylerin hem kendilerini geliştirerek etkin medya okuryazarı olmaları hem de medya okuryazarlık dersini alan ya da almayan çocukların etkin medya okuryazarı olmalarına katkı sağlaması anlamında önemlidir.

Donohue, Fox, Torrence'in çalışmasında, Torrence şu görüşü ileri sürmüştür: Grup projeleri sınıf arkadaşlarımla yakınlaşmamı sağladı. Gerçekten bir bağ kurduğumu hissettim. İhtiyacım olursa, onlarla iletişime geçebilirim ve hepsinin mükemmel olduğu alanlara sahip oldukları için, tavsiyeler isteyebilirim. Fox'a göre, çevrimiçi teknoloji bana öğrenmemde yardımcı oldu. Gündelik eğitim hayatımda pek bir şey yapamamaktayken çevrimiçi teknoloji öğrenmemi etkiledi çünkü zamanla baş başa bırakıp ve diğer işlerime zaman ayarlayabildim. (Donohue, Fox, Torrece, 2007, 39).

III.2. Medya Mentörü Olarak Kütüphaneciler

Martens'den aktaran Houghton (2016) "kütüphanecilerin her zamankinden daha fazla esnekliğe ve değişime adapte olmaya ihtiyaç duyduklarına" inanmaktadır.

Değişim veya evrime ayak uydurup güncel olmak, teknolojik gelişmeleri devamlı takip etmek, eğitim almak ve kendini geliştirmek gereklidir. Böylece bir kütüphaneci; kullanıcı, aile ve çocukların ihtiyaçlarına göre hizmet sunar ve medya mentörü rolü üstlenir.

Medya mentörlüğü, kullanıcılara öneriler sunarak ve onlara daha çok etkileşimli yaklaşımda bulunarak kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılamayı sağlamalıdır. Personelin, medya mentörleri olarak bu seçimleri yapması için, medya mentörlüğün başlıca kaynaklarının ne olduğunu ve bunların ne ifade ettiğini bilmesi önemlidir (Koester'den aktaran Houghton, 2016).

Çocuk küçükken ne öğrenirse büyüme aklında kalır, okul öncesinden itibaren yaşadığı semtin halk kütüphanesine giderek, hem bilgi merkez ile tanışmaktadır, hem bilişsel gelişimi ilerlemektedir. Bu konuda, halk kütüphanenin rolü ve görevi büyüktür. Kütüphane çalışanı ise, görevini en iyi şekilde yerine getirebilmek için ilk olarak medya okuryazarlığı hakkında eğitime sahip olması daha sonrada bu hususta çocuklara eğitim ve hizmetler sunarak bu görevin üstesinden gelmektedir.

Bir kütüphane ya da eğitim kurumu, medya mentörlüğü kültürünü nasıl geliştirir? Bireysel gençlik hizmetleri personelinin, medya mentörlüğü rolünü başarıyla üstlenebilmesi için akranları, yöneticileri, yönetim profesörleri ve meslek örgütleri tarafından yeterince desteklenmesi gerekiyor. Bu destek; mesleki gelişime erişim, medya mentörünün ihtiyaçlarını bütçesel önceliklere dâhil etme, işe alım uygulamaları, savunuculuk ve ahlaki destek gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir (Houghton, 2016). Görüldüğü üzere medya mentörlüğü için kütüphanelerin ve eğitim kurumlarının diğer kuruluşlardan destek alması ve işbirliğine gitmesi önemlidir.

Martens'a göre, kütüphanecilerin ortaya çıkan her yeni donanım veya yazılımın uzman kullanıcısı olmasını beklemek olanaksızdır. Martens, bunun yerine, kütüphanecilerin topluluklarında en yararlı ve ilgili teknolojilerle güncel kalmaya odaklanmaları gerektiğine inanmaktadır (Martens'den aktaran Houghton, 2016).

Yukarıdaki görüşe göre, teknoloji ve medya değişimleriyle ilgili güncel olmak çok önemlidir. Bu bağlamda, medya mentörü olarak kütüphaneciler devamlı becerilerini geliştirerek donanmaları önemli ve gereklidir.

Birkaç yıldır, duyarlı ve ileriye düşünen akademik öncüler sayesinde, medya mentörlüğüne uyum sağlayacak ve onu geliştirecek fikirler, kütüphane okullarında, kurslar sırasında ortaya çıkmaktadır. Belki de kütüphanecileri, dijital medya kullanımında çocukları ve gençleri destekleme yoluna resmî olarak entegreden ilk kişi profesör, araştırmacı ve değişikliğin yazarı olan Eliza Dresang'dı. Dresang'ın “Radikal Değişim” teorisi, dijital medya çağındaki çocukların bilgi arayan davranışları ile kitapların 20. yüzyılın sonu ve 21. yüzyılın başlarındaki dijital dünyayı yansıtacak şekilde dönüşümü arasındaki bağlantıyı vurguladı (Houghton, 2016).

Çocuğun bir medya okuryazarı olabilmesi için ilk olarak medya iletişim araçlarına erişmesi, analiz etmesi, değerlendirmesi ve son olarak ise, yeni bir ürün yaratması sürecinden geçmesi gerekmektedir. Bu süreç medya okuryazarlığı sürecidir. Bir kütüphanecinin görevi olarak kullanıcı çocuğa bu beceriyi kazandırma amacıyla, dijital materyaller sunarken, kullanım sürecinde çocukları düşündürmeye ve beyin fırtınası yaratmaya yol göstermesi önemlidir taşımaktadır. Ayrıca kütüphaneci çocuklara medyanın ve diğer iletişim araçlarının sunduğu mesajların olumlu yanları olduğu gibi, olumsuz yanları hakkında farkındalık yaratması da çok önemli bir rol üstelenmelidir.

Nelson ve Braafladt'a göre, halk kütüphaneleri anahtar okuryazarlık becerileri-geliştirmeye dayanan eğitim teknolojisi programları- ev ile okul ve ev ile iş arasında

uygun programlar geliştirmek, test etmek ve sunmak için mükemmel mükemmel bir yer ve mükemmel bir zamandadır (2012, 5).

Halk kütüphanelerinin 21. yüzyıl çocuklarının yaşamında bir fark yaratmaya devam edebileceği yerdir. Başka bir deyişle, 21. yüzyıl öğrencilerinin ihtiyaçlarını bilen kütüphane personeli tarafından teknolojiye erişimini sağlanmaktadır (Nelson ve Braafladt, 2012, 3).

Bir halk kütüphanesindeki kütüphaneci, çocuklara sadece bilgiye nasıl erişebilmeyi değil de, belki teknoloji hizmetleri sunarak çocukların medya okuryazarlığı becerileri geliştirmektedir. Bu hususta, görsel- işitsel ve iletişim araçların ilettiği bilgilerin mesajının algılaması, yararlı bilgi olup olmadığını ayırt edebilmesi ve en sonunda kendi beyin gücüyle yeni bir düşünce ortaya çıkartması ve bunu hayatında devamlı olarak yeni ürün çıkartabilmesi için yönlendirmesi ve eğitim vermesi bir gereksinim hale gelmektedir. Bu nedenle, kütüphanecinin bu görevi nasıl yerine getirmesi ile ilgili en etkin şekilde uygulanması ile birlikte, çocuğun gelecek yıllardaki eğitim ve yaşamboyu öğrenmesinde büyük bir rol üstlenmesi önem taşımaktadır. Ancak bu görevi en iyi şekilde mentörlük yaparak yerine getirmesi önemlidir. Bu şekilde halk kütüphanesi klasik kavramından öte, kütüphaneciler bir bilgi merkezi çalışanı olarak, becerileri ile çocukların yaratıcılık potansiyellerini ortaya çıkartan ve çocukların eğitimine katkı sağlayacaklardır.

Çocuk kütüphaneciliği, 20. yüzyılın sonlarından itibaren başlamıştır. Gençlik hizmetleri sunmakta olan kütüphaneciler sürekli olarak gençlere "en iyi" materyalleri (kitap ve diğer medya araçlarını) seçmekte ve öneri sunmakta hep güvenilir

olmuşlardır (Lundin, 2004; Martens, 2013; McDowell, 2009'den aktaran Martens, 2017, 48). 21. yüzyılda kütüphanecilerin rolü önemli ölçüde değişime uğramıştır.

Hamada ve Stavridi (2014, 1) dijital çağda gençlere hizmet sunan kütüphanecilerin rolünün nasıl değiştiğine dikkat çekmektedir. Bu değişimi şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Kütüphanecilerin rolü, sadece kitap kaydı tutmak değildir, onların görevi farklı kaynaklardan alınan bilgileri bir araya toplamak ve kullanıcıya ulaştırmaktır. Böylelikle, kütüphanecilerin rolü dinamik bir hale dönüşmektedir. Ancak yine de, çağın sürekli değişen teknolojisiyle birlikte, kütüphanecilerin yenilenen teknolojiye ayak uydurmaları amacıyla desteklenmeleri önemlidir”.

Kütüphaneciler teknolojinin devamlı değişmesine ayak uydurup mesleki gelişimlerini canlı tutarak kendilerini sürekli geliştirip güncel kalabilmeleri, sorumlulukları ve etkinliklerini mümkün olan en üst düzeyde gerçekleştirebilmeleri açısından son derece önemlidir.

Yeni medya, küçük çocuklar ve kütüphaneler konusu daha çok yeni bir konudur ve devamlı gelişmektedir. Yeni teknolojinin ortaya çıkmasıyla, kütüphaneler yeni teknoloji araçlarını kullanmak için yeni ve üretken yöntemler belirleyerek, çocuklar ve ailelerini destekler ve bu şekilde görevlerini yerine getirebilirler. Ayrıca, gençlik kütüphanesi olarak adlandırılmış çocuklar ve gençlere hizmet sunan kütüphanelerin teknoloji ve medya kavramlarında, yeni medyayı "doğru" kullanımı ile ilgili tek bir yöntem yoktur (Campbell ve Koester, 2015, 112).

Medya mentörlüğü amacıyla sunulan eğitimler ve sunumlar, yalnızca katılımcıları bilgilendirmek değil aynı zamanda eğiticiyi eğitmek ve yeni bilgiyi paylaşabilen mentörler yaratmak üzere tasarlanmıştır (Houghton, 2016).

Ayrıca, Deray'a göre, medya eğitimi, çocuğun koruması için bir kaldiraçtır, çocuğun medyanın önünde sık sık yalnız kalacağı zaman gereklidir, bundan dolayı onun iyi davranış kurallarını bilmesi gereklidir (2009, 2).

Kütüphanecilerin de tıpkı öğretmenler gibi medya okuryazarlığı eğitimi almaları bir gereksinim haline gelmektedir. Thoman, Jols ve Share (2008, 65)'e göre, öğretebilmek için, önce mutlaka kişi kendisi anlamalıdır. Medya okuryazarlığı ile ilgilenen öğretmenler beş temel kavramı keşfet ederek, bunları özümseyerek ve öğrencilere tanıtmasını sağlamalıdır.

Medya okuryazarlığı bir yetenektir ve medya okuryazarlığını öğretmek alt bilgiyi öğretmekten farklıdır. Medya okuryazarlığını öğrenme ve araştırma belli bir süreç ister ve bu süreç herhangi bir konu alanına veya içeriğe uygulanabilir. Bu bağlamda, küçük çocuklara rehber olacak beş anahtar soru belirlenmiştir. Aşağıda sunulan beş anahtar soru etrafında genel bir anlayış oluşturulduktan sonra medya okuryazarlığını uygulama süreci önemli ölçüde hız kazanacaktır:

1. Bu mesaj kim tarafından yaratıldı?
2. Bu mesajda ilgimi çekebilmek için ne tür teknikler kullanıldı?
3. Bu mesajı diğer insanlar benim anladığımdan farklı olarak nasıl anlamış olabilirler?

4. Bu mesajda hangi yaşam biçimleri, değerler ve görüşlere yer verilirken hangileri göz ardı edilmiştir?

5. Bu mesaj niçin gönderilmiştir? (Thoman, Jols ve Share, 2008, 54).

Beş anahtar soru, bir başlangıç noktasıdır ama bu süreçte gerçekten uzman olabilmek için bu soruların değişik medya araçlarına ve çeşitli etkinliklere devamlı olarak uygulanması gerekmektedir. Medya okuryazarı olmak devamlı olarak alıştırma yapmayı, alıştırma yapmayı, alıştırma yapmayı gerektirir. Beş anahtar soru, medya okuryazarlığının öğrenciler tarafından öğrenilmesindeki en önemli odak noktasıdır. Niçin? Çünkü beş anahtar soruyu öğrenip uygulamak, hem yapılabilir hem de ilgi çekicidir. Öğrenciler için hızlı bir şekilde mesajın nasıl yaratıldığını ayırt etmek, etkisini görmek ve görüşlerini başkalarıyla paylaşmak oldukça eğlenceli olacaktır. Bazı öğretmenler hızlı bir şekilde medya okuryazarlığı ve diğer konu alanları arasında ilişki kurabilirler. Diğerlerinin ise temel kavramlar ve anahtar sorular üzerinde biraz daha çalışmaları gerekebilir. Genellikle, bir öğretmenin medya okuryazarlığını öğretirken kendisini güvende hissedebilmesi için bir yıla ihtiyacı vardır, daha sonra ise öğretmenliği sonsuza kadar değişmiş olacaktır. Her yaştaki vatandaşlar medya okuryazarlığına ait bu kavramlardan yararlanabilir. Çünkü bunlar demokratik bir toplumda her bireyin sahip olması gereken özelliklerdir. Kısacası, medya okuryazarlığı becerisi süreci Erişim, Analiz, Değerlendirme ve yaratmadan ibarettir (Thoman, Jols ve Share, 2008, 65).

Akbaş ve Fenerci (2016, 223)'e göre, sosyal medyanın getirdiği tehdit ve riskleri önleyerek/azaltarak fırsatlardan azami ölçüde faydalanmak, sosyal medyanın hukuki ve etik çerçevede verimli ve etkili kullanımını sağlamak amacıyla sosyal

medya araçlarının kullanım ilkelerinin belirlenmesi ve bu platformlardaki kurumsal amacın ortaya konulması için rehber niteliğindeki politika belgelerinin hazırlanması gerekmektedir. Sosyal medyadaki hareket tarzı ile ilgili olarak kütüphane çalışanlarına rehberlik edecek bu belgeler bir yandan da kullanıcıların etik davranış örüntüleri geliştirmesine katkı sağlayarak yeni bir kültürün oluşmasına öncülük etmektedir.

Elektronik tartışma listeleri, Facebook grupları, Twitter sohbetleri, blog gönderileri ve daha fazlası gibi sosyal medya araçlarıyla birbirine mentörlük yapmak, kütüphane personeli için, hatta birbirlerini göremeyecek veya hiç karşılaşmayacak kişiler için, daha kolay bir hâle gelmiştir.

Aslında kütüphaneciler, Facebook grupları oluşturarak sosyal medyadan yararlanıp daha etkin ve kolay bir şekilde mentörlük yapabilir (Houghton, 2016).

Bazı kütüphane çalışanları teknoloji konusunda kendilerini yeterince yetenekli bulmadıklarından endişe duyarlar ve bu yüzden başkalarıyla iletişime geçerken zorluklarla karşı karşıya kalabilirler. 21 Mayıs 2014 tarihinde bir kütüphane asistanı ile yapılan görüşme, teknoloji ile ilgili çalışmalarda diğer çalışanlarla işbirliği ve bilgi alışverişi olduğu takdirde, kendilerini daha rahat ve hazırlıklı hissettirdiğini ifade etmektedir (Martens, 2017, 58).

Birkaç kütüphane çalışanı, hikâye zamanında teknoloji aracını kullanarak çocuklara hikaye anlatmakta endişeli olduğunu belirtmiştir, aslında kütüphane çalışanları yeni medyayı ve kullanımı öğrenmek için çok heyecanlılar (Martens, 2017, 55). Önemli olan her zaman güncel olabilmektedir.

Kütüphaneciler, uzman oldukları için, medya kullanımı konusundaki kararlarında ailelere destek olma fırsatına sahiptir. (Mills, Romeijn-Stout, Campbell,

ve Koester, 2015, 26). Bu sebeple aileleri daha fazla bilgilendirip ve teknolojiyi öğrenerek onlara destek vermek gerekmektedir.

Bu çağın yaşam gereği bireylerin bu evrime ayak uydurması ve bu değişimin olumlu bir şekilde hayatta entegre etmenin gerekli olduğu görülmektedir. Birçok kütüphane çalışanının belirttiğine göre onlar, çocuklara teknoloji aracını kullanarak hikaye anlattıkları vakitlerde endişeli olduklarını söylemekte. Aslında onlar, yeni medyayı kullanmak ve onu öğrenmek için çok heyecan duymaktalar.

20 Mayıs 2014 tarihinde ABD’de bir kütüphaneci ile yapılan görüşmede aşağıdaki açıklama yapılmıştır:

Ailelerin, kütüphanecilerin katılımı tıpkı kullanıcıların katılımı gibi çok önemlidir. Özellikle çocukların hikâye zamanında etkinliklerinde ailelerin daha etkin ve aktif katılıma istenmektedir. Pajama storytime veya Preschool Storytime gibi Amerika'daki kütüphanecilerin Apple TV ile gösterim izleterek çocuklara eğitim vermektelerdir. Böylelikle ailelerin ve ÇBE de şiir şarkı okuma ve yazma etkinlikler de katılımların artışı görünmektedir. Hatta kütüphanelerde iPad kioskları yapılıp ve müdürler daha çok iPad uygulamaları sunmaktadırlar ve uygulamaları satın almadan önce, "haftanın uygulaması "diye en kaliteli uygulama önerisini kütüphane çalışanlarından alabilir (Martens, 2017, 59-60).

Olumlu dijital medya deneyimleri, çocukların eğitim ve okuryazarlık gelişimini sayısız yollarla destekleyebilir; bu konuda ÇBE’ler çocukların deneyimlerine tanıklık edebilir. Buna ilişkin, görüldüğü üzere ÇBE’lerin dijital medyanın potansiyel olumlu yararlarını ortaya çıkartabilmeleri ve çocukları o medyayı daha etkin şekilde kullanabilmeleri için destekleme arasında bir boşluk mevcuttur.

Aslında, bu boşluğu bilgi, modelleme ve destek doğrultusunda en iyi şekilde hizmet sunan yer kütüphanedir (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 3).

2014 yılında, The New America Foundation's Early Education Initiative yöneticisi olan Lisa Guernsey, TEDx'e konuşmasında şöyle demektedir: "Küçük çocuklu ailelerin her birinin bir medya mentörüne erişmesini sağlamaya çalışsaydık ne olurdu? Bu, bir çocuk kütüphanecisi gibi biri olabilirdi" (Guernsey, 2014'den aktaran (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 6). Görüldüğü üzere çocuk kütüphanecisi bir medya mentörü olabilmektedir. Bu görüşe dayanarak kütüphanecileri birer medya mentörü olabilmeleri için teşvik etmek çok önemli ve gereklidir.

Ailelerin her türlü medyaya destek ve ulaşım sağlama merkezi olarak işlev görmesi kütüphanelerin esas rolüdür (Howard, 2013'den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 6).

Özellikle kütüphane hizmetlerini sunanlar, medya mentörlerinin bu rolünü üstlenme kapasitesindedir; zaten çocuk gelişimi, ailelerin bilgi aramalarında destek olmaları ve hizmet sunduğu ailelerin gelişmelere ayak uydurması için katkı sağlamaları beklenmektedir (The Association for Library Service to Children, 2009'den aktaran Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 6)

Campbell, Haines, Koester ve Stoltz (2015, 6)'a göre, medya mentörlüğünü benimsemek konusunda, bulunduğumuz yerdeki topluluklarımızda, yeteneklerimizin en iyisine ve tercih edilen materyalin formatına bakılmaksızın, çocuklara ve ailelere hizmet etme konusundaki temel özdeğişimize, oldukça alakalı ve duyarlı bir hizmet sunmaktadır.

Kütüphaneciler, aileler ve çocuklara herhangi bir materyal formatında hizmet sunabilirler. Kütüphaneler ailelerin okuryazarlık ihtiyaçlarını, geleneklerini ve dijital olanların ihtiyaçları ortaya çıktıkça destekleme kapasitesine sahiplerdir.

Kütüphaneler ve gençlik hizmeti çalışanları çocuklar ve ailelerine medya kullanımını hakkındaki karar ve uygulamaları destekler. Kütüphane çalışanı gençlik hizmeti veren ve aileler yaşamboyu öğrenimi benimsemiş, eğitim programlarından yararlanarak, fırsatlar yaratarak medya mentörlük alanında becerileri geliştirmektedirler.

Geleceğe hazırlamada bireylere destek sunan kütüphanecilerin bir medya mentörü olarak hizmet vermeleri çok önemlidir; hem kütüphanenin eğitim programının hem de okul kütüphanelerinin bireylere mesleki gelişim için fırsatlar sunması beklenmektedir. Budoğrultuda, uygulamacıları desteklemek de yönetim ve mesleki derneklerin sorumluluğundadır (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 1).

Medya mentörlüğü ile ilgili olarak Keeler, kendi görüşünü şu şekilde ifade etmektedir:

The Association for Library Service to Children Board of Directors tarafından kabul edilen "Kütüphanelerde Gençlik Hizmeti Medya Mentörlüğü" başlıklı raporu (White Paper) okuduktan sonra, düşünmem gereken çok konu olduğunu gördüm. Yazarlar, çok etkin bir şekilde medya mentörlüğünün neden kütüphanelerde ideal bir rol oynadığını ortaya çıkartmışlardır. Bende, hemen beyin fırtınası başladı, "Bugün, toplumuma bir medya mentörü olmak için ne yapabilirim?" diye düşünmeye başladım. Çocuk bakıcıları ve eğitimciler- ÇBE'ler ile konuşmaya başlayabilirim. Benim kütüphanemde Erken Okuryazarlık İstasyonu olarak işlev gören bir bilgisayarımız mevcut, halka açık

bilgisayarlarımız yerine, daha küçük yaştaki çocukların bakıcılarını bunu denemek için teşvik edebilirim. Nasıl çalıştığını ve çocukları için neden daha uygun olabildiğini anlatabilirim. Bu konuşma, dijital medya ve ortak katılımın kullanımibilgilendirme için büyük bir geçiş olurdu. ÇBE'lerin kendi çocuklarıyla bilgisayarı kullanması nadiren görünür, bunu yapmaları için öneri getirmemişim, ÇBE'lere düzenli olarak çocuklarının hikâye anlatma zamanından daha fazla yararlandıklarını hatırlatırım. Umarım bakıcılar ile bu konuşmaları yaparak onlara dijital katılım konusunda kararlar vermelerinde yardımcı olurum ve gelişen kütüphane hizmetinde bir kaynak olarak görmelerini sağlamakta yol gösterici olurum. Bakıcılara ulaşmasını umut ederek, gelecek kütüphane programları panosuna sıklıkla yeni broşürler yerleştiririm (Keeler, 2012, 28).

Bu doğrultuda Keeler yine, dijital medya deneyimler ile ilgili görüşünü şöyle ifade etmektedir:

“Dijital medya hakkında bilgi içeren broşür oluşturmak için kendi sistemimdeki diğer çocuk kütüphanecileri ile çalışsaydım? Kütüphaneler arası işbirliğinden/ ortaklıktan bahseder. En önemli konu ise, çocuklara eşlik eden ÇBE'lere tüm medyanın etkileşimli olmasını sağlardım. Şube kütüphanemin tableti veya bilgisayarı lab'ı yokken, bir medya mentörü olabilmek için yine de yapabileceğim çok şey vardır. Kütüphaneci mentör algısından söz etmek gerekirse, kütüphaneci bir mentör olarak çocukların dijital medyayı kullanımı hakkında bilgi edinmektedir. Bu amaçla, çocuklarla ne çeşit dijital medyayı kullanıyorlar diye bakıcılık yapanların hangi seviyede olduklarını öğrenmek zorundayım. Aile- kütüphaneci işbirliği öneminin altını çizerek, ailelerden ve ÇBE'lerden medya okuryazarlığın ve medya mentörüğü hakkında hangi seviyede olduklarını test edip, geri bildirim almak gerektiğini bilmek önemlidir. Örneğin, okul öncesi çocuklarla en iyi şekilde telefon uygulamalarını kullanmak için bir program sunsaydım, ÇBE'ler kendi telefonlarıyla gelebilir miydi? Onlara kütüphane WiFi'ye bağlanmasını sağlardım ve onlara önerilen uygulamaları bulmalarında yardımcı olurum. Ardından, dijital okuryazarlık ve geleneksel

okuryazarlık becerilerine teşvik etmek için bu uygulamaları etkileşimli olarak nasıl kullanacaklarını gösterebilirdim” (Keeler, 2012, 28).

Yukarıda sunulan Keeler’in anlatımı, ülkemiz gerçekleri bağlamında düşünüldüğünde, yeterli olanaklar olmamasına karşın kütüphanecilerin, bir medya mentörü olabilmek için uğraş vermesinin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmesi açısından önemlidir. Yeter ki kütüphaneciler, kendini medya mentörü olarak kabul etsin ve yapabilecekleri konusunda kendine inansın.

Bu bağlamda Keeler yine, kütüphaneci olarak yapabilecekleri konusunda şu açıklamayı yapmıştır:

“Gelecekte, medya deneyimlerini zenginleştirmede çocukların katılımını sağlamak için, özellikle de dijital araçlara başka yerden erişemeyenler için plan yapmaktayım. Belki de cihaz sağlanmaya uğraşıp arabuluculuk yapabilirim veya kendi şehrimde başka bir kuruluşla işbirliği yapabilirim. Ayrıca, şimdilik ÇBE’ler ile konuşmalar yapmaya ve ipuçları paylaşmaya ve kendimi daha da eğitmek ile başlayacağım” şeklinde belirtmektedir (Keeler, 2012, 28).

Diğer kuruluşlarla işbirliği yapmayı, kendi kendine öğrenme ve yaşamboyu öğrenme anlayışı ile kütüphaneci olarak kendini sürekli geliştirme görüşü, örnek alınacak çok değerli bir görüştür.

Dijital medya okuryazarlığının gelişmesini destekleyen hizmetler ve derlemeler gereksinim vardır. Bu tamamen çocuklar ve ailelerinin kütüphane hizmetleri alanına girmektedir. Kütüphanenin sunduğu hizmetler ile birlikte yeni medya ve teknoloji çağın gereksinimlerine medya mentörlüğü konusunda, müdürlüğün rolü pek önem taşımaktadır; yeni deneyimlere zaman ayırmak,

gereksinim duyulan yeni kaynaklar ve uygulamaları sağlamak gibi hususlarda desteklemeleri esastır.

Mesa (Arizona) Halk Kütüphanesinde, çocuklar üzerinde teknolojiye karşı pozitif bir izlenim bırakmak için "Tablet Time" tasarlanmıştır. Daha sonra, Cen Campbell düşük gelirli ailelerin çocuklarına yönelik olarak "LittleLit.com"u tasarlamıştır. Kütüphane çalışanları, eğiticiler, ABD'li ve Kanadalı araştırmacılar tarafından kullanılan bu teknoloji ile farklı gelir düzeyindeki çocukların teknolojiye erişim ve teknolojiyi kullanma durumları arasındaki uçurumun yok edilmesini amaçlamıştır (Houghton, 2016).

Ailelerin talep ettiği materyal ve hizmete göre, kütüphanecilerin verdiği hizmetin niteliği ve boyutu değişmektedir. Aslında, temel işlevleri gençlere hizmet veren uygulayıcılar olarak değişir ve genişler (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 1).

Kütüphane müdürlüğü, yeni medya ile ilişkin neler olup bittiğini bilmesi gerekir ve ailelerin ve toplumdaki diğer bireylerin bu konuda ilgisini görmelidir. Personelini teşvik etmek ve benzer projeleri desteklemek için daha fazla istekte bulunmalıdır (Houghton, 2016).

Çocuklara mentörlük yapmayı ve yönlendirmeyi sağlayan deneyimlere ihtiyaç duyarlar, böylelikle bu deneyimleri dijital medya ile olumlu ve verimli dijital okuryazarlık becerilerine çevirebilmektelerdir. Bu gereksinim ise, gençliğin geniş yaş guruplarına hitap etmektedir (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 2).

Mentörler, medya mentörlüğü yaparak medya ile ilgili deneyimlerini olumlu, üretici dijital medya okuryazarlık becerilerine dönüştürürler.

Gençliğe hizmet sunan her kütüphaneci ve kütüphane personelinin bir medya mentörü olarak görev yapabilmesi için, kütüphane eğitim programlarının gelecekteki kütüphanecileri ve gençlik hizmetleri uygulayıcılarını bu kapasitede hizmet etmeleri için yeterince hazırlaması önemlidir. İyi eğitilmiş bir kolaylaştırıcı, teknoloji kullanım becerisinin gelişmesine neden olup olmayacağının en önemli etkenlerinden biridir (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 8).

Gelecekte kütüphaneciler ve gençlik hizmet personelinin, çocuk ve aileleri en iyi şekilde dijital okuryazarlık düzeyinde sağlam ve kapsamlı desteklemeleri için eğitmek gerekmektedir (Daugherty, Dossani, Johnson ve Oguz, 2014' den aktaran Campbell, 2015, 8).

Halen kütüphanelerde çalışmakta olan kütüphaneciler ve gençlik hizmetleri uygulayıcıları, medya mentörlerinin rollerini yerine getirmek için eğitim ve destek isterler. Bu rolle ilgili resmi ve gayri resmi mesleki gelişim fırsatlarının, kaynaklar ve desteği içermesi esastır. Bu resmi mesleki gelişim fırsatlarını sunmak mesleki örgütlerin, devlet kütüphanelerinin ve diğer kurulmuş eğitim sağlayıcıların sorumluluğundadır (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 8). Bu bağlamda diğer kuruluşların onları desteklemesi gerekmektedir.

Kütüphaneciler ve gençlik hizmetleri uygulayıcıları, bireyler ve medya mentörlerinin kapasitelerini geliştirmeye teşvik edilmelidirler (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 8).

Bu bağlamda Campbell, Haines, Koester ve Stoltz yine, bireysel kütüphanecilerin ve gençlik hizmetleri uygulayıcıları denetçilerinin, kütüphane yönetimlerinin ve medya mentörlüğün gençlere ve ailelere hizmet vermenin temel bir

fonksiyon olduğunu kabul ederek, mentörlük becerilerini uygun bir şekilde değerlendirmek ve medyanın gelişimini desteklemek için standart yeterliliklerin olması kuruluşların sorumluluğu olduğunu belirtmektedir (2015, 9).

Kütüphane çalışanların değişimi ile ilgili diğer bir telaş ise, giden çalışanlar kendisiyle birlikte teknolojiye ilişkin aldığı eğitimlerin bilgilerini de götürmektedir ve yeni gelen çalışanlar ise profesyonel olan çalışanlardan ise mevcut çalışanlardan eğitim almaları gerekir (Martens, 2017, 58).

Kütüphaneler, medya mentörlüğü için gereken program, araç, plan ve hizmetleri verebilmek için diğer kurumlardan veya başka yerden bütçe sağlar. Ailelerin çocuklarının haklarını savunarak onlara medya mentörlük eğitimi veya hizmeti sağlaması için savunuculuk yapar ve bu konuda destekte bulunur (Houghton, 2016).

Campbell, Haines, Koester ve Stoltz (2015, 6) kütüphaneler ve ona ilişkin kütüphanecilerin medya mentörlük rolü bağlamında görüşlerini şu şekilde ifade etmekteledir:

- Hizmet verdiğimiz çocuk ve ailelerin görünen ve görülmezin ihtiyaçlarını bilmeliyiz. Ayrıca, kütüphanecilerin ve gençlik hizmeti sunan personelinin temel rolü ise bu çocuk ve aileleri desteklemek için, mesleklerini, medya mentörlüğü topluluklarımıza hizmet etmek üzere yerleştirmektir.
- Her kütüphanede, kendi toplulukları için medya mentörlük görevlerini benimseyen kütüphanecileri ve diğer gençlik hizmetinde olan personel bulunmalıdır.

- Medya mentörleri çocukları ve ailelerini medya kullanımlarında ve kararlarında desteklemektedir.
- Kütüphanecilik meslek okulları, gelecekteki kütüphanecileri ve gençlik hizmetleri uygulayıcılarını medya mentörü olarak hizmet vermesi için kaynak sağlamak ve eğitim vermektir.
- Mevcut kütüphaneciler ve gençlik hizmeti uygulayıcıları için mesleki gelişim, eğitim ve medya danışmanları olarak hizmet vermeye yönelik resmi olmayan destek içermektedir.

Aynı yazarlar yine, her kütüphanede medya mentörlüğü konusundaki kararlılık, destekleyici ve okuryazarlık şampiyonu olmanın tüm yelpazesine kesin bir bağlılık olduğunu belirtmektedirler (2015, 6).

Kütüphaneden ayrılacak olan çalışanlar, işlerinden ayrılmadan önce, almış oldukları eğitim ile sahip oldukları bilgileri, diğer çalışanlara aktarmaları gereklidir.

Kütüphane çalışanları, dijital materyalleri kullanarak var olan hizmeti geliştirmekle, medya mentörü olarak kitap uygulamaları gibi yeni medya seçiminde ve kullanımında rehberlik yapıp yol göstermektedirler (Martens, 2017, 61).

Tonta'nın (2009, 758) Prensky'den (2001) yaptığı aktarmaya göre, kütüphanelerin dijital insanlara hizmet vermeye hazır olmaları gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Halen kütüphane ve bilgi hizmetleri çoğunlukla "dijital göçmenler" tarafından verilmektedir. Dijital göçmenler hem kendileri gibi dijital göçmenlerin hem de dijital yerlilerin bilgi gereksinimlerini karşılamaya çalışmaktadırlar. Ama zamanla bilgi hizmeti veren dijital göçmenlerin yerini tamamen

dijital yerliler ya da “dijital insanlar” alacak, bu durumun kütüphane ve bilgi hizmetleri üzerinde büyük etkileri olacaktır.

Dijital göçmenler öğrencilerinin TV ya da müzik dinlerken başarıyla çalışmalarına inanmamaktadır, çünkü kendileri (dijital göçmenler) bunu yapamazlar. Tabiki yapamazlar, onların böyle bir beceriyi yaşamın gelişim yıllarında sürekli pratik etmemişlerdir. Dijital göçmenler öğrenimin eğlenceli olabileceğini ve ya olmaması gerektiğini düşünmektedirler (Prensky, 2001, 3).

Prensky (2001, 4)’e göre, eğitimciler hem kültürel mirasın içeriğini ve hem geleceğe yönelik olan eğitimi dijital yerlilerin dil kodunda ya da bakış açısına uygun bir şekilde düşünmelidir.

Teknolojik yakınsama halk, üniversite ve araştırma kütüphaneleri arasındaki farklılıkları da bir ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Web aracılığıyla bilgi kaynaklarına küresel ölçekte erişim her tür kütüphanenin bu kaynakları kendi sistemleriyle bütünleştirmelerine olanak sağlamaktadır. Örneğin katalogunu güçlendirmek isteyen her kütüphane, kullanıcıların hem kütüphane katalogu hem de Google ya da Amazon üzerinde paralel arama yapmalarını sağlayabilir (Tonta, 2009, 760).

Kütüphanelerin toplumdaki en güçlü bağlarından biri çocuklarla ve ailelerle olan bağlardır. Hizmet verdiğimiz çocuklar ve ailelerin giderek artan sayıları dijital medya kullanmaktadır. Aynı zamanda, topluluklarımızın bu üyelerin birçoğunda teknolojiyi kullanma çocuklara yönelik üretken ve verimli ya da eğitsel olması için mentörlük ve destek eksiklikleri vardır. Kendisini topluluğumuzun zengin okuryazarlığı ile hayatlarını desteklemeye adanmış bir kurum olarak toplumdaki medyanın yaygınlığını farkındalığıyla birlikte, bireylerin yaşamlarında medyayı en iyi

şekilde bilinçli, uygun ve olumlu kullanımlarında en iyi şekilde destekleyecek donanıma sahip olmalıdır. Gençlik hizmetleri personeli medyayı ailelere medya kararlarında dijital ve medya okuryazarlığı gelişimi için medya mentörlüğü konusunda hizmet sunmaktadır. Medya mentörü olarak bu rol 21. yüzyılın çocuklara ve ailelere yaşamları boyunca sunulan ve okuryazarlıklar konusunda işlevsel bir çekirdek roldür. Gençlik hizmetlerini medya mentörleri olarak hizmet verebilmeleri için uygulamada donanımlama, kütüphane eğitim programları, mesleki standartlar yaratıcılık ve mesleki gelişim fırsatları, karar verenler ve uygulayıcıların arasında, kütüphane faaliyetlerinin her seviyesinde bir paylaşım sorumluluğudur. Gençlerin ve ailelerin medya mentörlüğü konusundaki kararlılığı ve gençlik hizmetleri personelinin medya mentörü olması için kütüphaneler, hizmet verdiği kişilerin ihtiyaçlarını destekleme ve bunları gerçekleştirme misyonunu yerine getirmeye devam etmektedir (Campbell, Haines, Koester ve Stoltz, 2015, 9).

Medya mentörlüğü kimlerin sorumluluğudur ve medya mentörlerine hangi destekler sunulmalıdır konusunda belli bir anlayış ve kavrayışın bulunması gerekmektedir.

Guernsey (2015) ebeveynlerin, çocukların gün boyunca yaşadığı medya deneyimlerini bilmeleri ve çocuklarıyla bu deneyimler hakkında konuşmaların önemini ifade etmektedir.

Çocukların neyi geliştirmesine ihtiyaç duyduklarını anlamak ve bu doğrultuda yeni medya deneyimlerini mevcut gelişim açısından yararlı programların, hizmetlerin ve koleksiyonların entegre edebilmek için kütüphanecilerin yaklaşımlarını

yönlendirmelidir. Neyi nasıl yapmalı çocukların istedikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda hizmet ve rehberlik işlerinin nasıl sunulması öğrenilmelidir.

Kütüphaneciler aralarında bir denge kurmaya çalışmalıdır. Teknoloji yaşantıları ve tüm küçük çocukların gelişimsel ihtiyaçların önemi üzerine diğeriyle buluşmasını sağlanması uygun olacaktır. Campbell, Haines, Koester ve Stoltz (2015)'a göre, erken yaşta ekran görüntüsü/ izlemesi tartışmasının detaylı bir geçmişinden bahsetmekte olan “ Kütüphanelerde Gençlik Hizmeti Medya Mentörlüğü ”, çocuk kütüphanecilerin medya mentörü rolünü üstlenerek, doğru kitabı doğru zamanda doğru çocuğa sağlamada yardımcı olmanın yanı sıra doğru zamanda, doğru uygulamayı doğru çocuğa doğru zamanda sağlanmasında yardımcı olabilirler. Ayrıca, ebeveynleri yargılayıcı olmayan şartlar altında çocuklarla dijital medyayı kullanma konusunda yardımcı olmakla birlikte en iyi uygulamaları açıklamaktadırlar.

Tedirginlik ve kaygının, neye başladığını bilmemek, belirsiz bir labirente girilmiş gibi olur, hayal kırıklığı, yanlış anlaşılmalara ile birlikte duygularla medya merkezinde mentörlük kuruluşu böyle başlar. Bir öğrencinin kütüphaneci bakış açısını sadece medya merkezi ilgili bir medya uzmanı olarak değil de, kendi rolü ile ilgili bakışını da değiştirmiştir. Bu bağlamda bir kaç strateji vardır:

Biri ise; sadece okuyucular değil, merkeze herkesi karşılamaktadır. Yeni bir okul öğrencisi hikayesi, okuyucusu olmayan, kütüphane ve kitaplarla pek ilişkisi olmayan, bir öğrenciye nasıl etkin bir şekilde, bir kütüphaneci bir medya mentörü olarak rehberlik yapar ve onun bakış açısına olumlu etki koyabilir diye bir hikaye, böylesi öğrenciler risk gurubunda olan öğrenciyi çağırılmaktadır. Öğrenciyi teşvik edici bir yaklaşımla davranmalı konuşulmalı, ses tonunu bile dinç ve öğrenciyi rahat

hissedebilecek ses tonuyla konuşmalı, onun utanmamasını sağlamalı, iletişim kurabilmesi için motive etmekle birlikte kütüphaneci ve öğrenci ilişki kurabilmeli, aynı zamanda okuyucuya mentörlük yaparken kütüphaneciler arasındaki işbirliği önemlidir, birbirini dikkatle dinlemeli ve eylemde bulunmalı, böylelikle etkili bir mentörlük programına yardım ederek bir medya merkezi kurulabilir (Standard, 2014, 36).

İkinci strateji ise, muhtemelen farklı insan profilleri olduğuna göre, onlara yapılan mentörlük yöntemleri de çeşitlidir (Whelley, Radtke, Burgstahler, ve Christ, 2003, 48 'den aktaran Standard, 2014, 37).

Bazı durumlarda önerim, yardımım bir an önce bir eylemi yapmaktır, rehberliğim yeterli olmadığında medya uzmanından yardım isterim. İlk aşama da bir an önce yardım edebilme amacıyla danışmanlık desteği vermek, yeterli değilse o zaman medya uzmanından yardım istemek gerek.

Adrian, Dennis, ve Campbell (2007, 793)' den aktaran Standard (2014, 38)'a göre, üçüncü strateji ise; Açık kapı politikası; her zaman bir mentöre ulaşabilmesi önemli olduğunu ve iş yüküne rağmen, her zaman kütüphaneye yaklaşan bireye mentörlük yapmanın önemi şöyle ifade etmektedir:

"Muazzam iş yükü ve sorumluluklara rağmen, kullanılabilirlik mükemmel kalite olarak mentörlük görevi gören bireyler tarafından takdir edilmiştir. Mentör her zaman oradaydı ve kapı da her zaman açıktı".

Standard (2014, 38) 'a göre, zor bir günde, medya merkezine yaklaşan bir öğrencinin kendini rahat hissedip derdini özel olarak anlatması, sorunlarını dinlemek, onun problemlerini tartışıp ve çözüm bulmaya teşvik etmektedir. Bu konuda, bazen

öğrencisi ile güçlü ilişkisi olan öğretmenden destek alınabilir. Bu görüşe göre, kütüphane ve okul öğretmen işbirliğinin önemini vurgulamak mümkündür. Aslında bunu yaparak, onlar kütüphanecilere varlığın ve desteğinin geliştirilmesi yolunda medya merkezinin sınırlarının ötesine geçme fırsatını sunmaktadır. Kütüphane, kapısının açık olması ve çitası geniş bir politikayla çalışmasını sağlamada bayağı uğraşıldı, her ne kadarda zor olsa buna değmiştir.

Dördüncü strateji ise; sosyal destek sağlamaktır. Esneklik ile olan ilişkisi nedeniyle sosyal destek, akademik esneklik ve pozitif eğitim sonuçları ile birlikte risk'te olan öğrencileri geliştirecektir. (Richman, Rosenfeld ve Bowen, 1998, 311'den aktaran Standard, 2014, 38).

"[Mentörler] hayal kırıklığı, kriz ya da umutsuzluk anlarında teşvik sağlamaktadır" (Pomeroy ve Steiker, 2011, 197'den aktaran Standard, 2014, 38).

"Her öğrenci kendi çeşitli problemleriyle bize gelir, ancak hepsinin ortak bir noktası vardır". Karşı karşıya oldukları mücadeleler onları çaresizlik noktasına bırakmaktadır. Risk'te olan öğrenciler, bir kez üstesinden gelinemeyen engeller karşısında umutsuzluğu hissettiklerinde, cihazı çok hızlı bir şekilde kapatır. Bundan ötürü, öğrencinin okul gününde mentörlerin her birinin istikrarlı bir yer edinmesini sağlamak, hayati önem taşımaktadır (Standard, 2014, 38).

Yeni teknoloji ile birlikte, gençlik hizmetleri yelpazesi değişmektedir (Mills vd., 2015, 26).

Teknolojinin farklı kullanım yöntemleri ile ilgili, Sesame Workshop 'da Joan Ganz Cooney Merkezi' şöyle belirtmektedir:

Farklı teknolojiler ile farklı kullanım yöntemleri özellikle ortak kullanımda, kullanım içeriğine bağlı ve başka biri ile birlikte teknolojiyi kullanan çocuğa bağlı olarak farklı uygun uygulamalara sahip olmamız mümkündür. Kütüphanecilerin, aileleri kendi öğrenmiş olduğu medya kararlarını vermelerine yardımcı olmak için medyayı değerlendirme konusunda uzmanlıklarını kullanmaları için bir fırsat mevcuttur (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 26).

Institute of Museum and Library Services- IMLS'in "Growing Young Minds" başlıklı bir rapordan yaptığı aktarmaya göre, kütüphaneler çocuklara dünyayı öğrenmek, paylaşmak, büyüme, meraklanmak ve eleştirel düşünme fırsatı sağlamaktadır: "deneyimler, kaynaklar, kütüphaneler ve müzeler tarafından sağlanan etkileşimler beyin inşa etmektedir ve öğrenmeye sevk etmektedir" diye söz etmektedir (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 26-27).

Kütüphaneciler, sağladıkları materyallerin içeriğine odaklanırlar; öğrenmeyi oyun olarak ve keşfin bir parçası olarak şekillendirirler ve kütüphaneleri zengin resmi olmayan öğrenme ortamları haline getirirler. Kütüphane topluluğu, gayri resmi bir öğrenme ortamı olarak çocukların çok genç yaşta bile dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 27).

Özellikle kütüphaneler, her yaş grubundaki tüm çocuklara güvenli alanlarda erken öğrenme fırsatları sunabilir, sosyo-ekonomik tabakaları kapsayabilir ve gelişimsel bölünmeleri birbirine bağlayabilir. Ailelerin kütüphanede karşılaştıkları ilk programlardan biri olan öykü zamanı, çocukların yetişkinlerle ve diğer insanlarla etkileşimde bulunmalarını ve öğrenmelerini, okudukları hikâyeleri yansıtmalarını ve

analiz etmelerini, materyal ile kendi deneyimleri arasında bağlantı kurmalarını sağlayabilir. Bunların hepsi medya kullanımı hakkında bilgilendirilmiş tartışmalar için fırsattır (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 27).

Institute of Museum and Library Services- IMLS “Growing Young Minds”'in "dijital merkezler" olarak adlandırdığı kütüphaneler, kendi altyapılarına teknolojiyi geliştirmekle birlikte, yetişkinler ve çocuklar için kaynak kullanımını dengeli bir medya diyetini kolaylaştıracak şekilde onlara rehberlik sunan mekanlardır (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 26-27).

Yöntemlerde araştırma soruları şöyle sorulmuştur:

Teknolojinin kütüphanelerde ne derece kullanıldığı,

- Küçük çocuklara yönelik programlarda kullanılması,
- Hangi cihazların kullanıldığı,
- Kütüphanecilerin teknoloji tedarikinde hangi tür finansman ve seçim stratejilerin kullandığı,
- Gelecek için planlar (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 28).

Çocuklar hayatlarının birçok alanında teknolojiyi kullanmaktadırlar, resmi olmayan öğrenim ortamları dâhildir, kütüphaneler gibi. Ayrıca, kütüphanelerin, aileleri, teknoloji kullanımı ile ilgili bilgi ile bağlayabileceğini bilinmektedir ve bu nedenle, ailelere bilinçli kararlar vermelerine yardımcı olabilecek medya mentörleri olarak hizmet veren kütüphanecilerle birlikte, topluluklar için dijital merkezler olarak hizmet ederler (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 30).

Küçük çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinde yeni medya için önemli bir konu olmaya devam edeceği görülmektedir (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 30).

Verilere göre, kütüphaneler yeni medya sisteminin kullanımını ve bulunabilirliği açısından açıkça görüldüğü üzere dijital merkez olma konumunda olduğuna dair güçlü kanıtlar vardır. Bununla birlikte, ufak çocuklarla hikaye saatleri ve kütüphane öykü saati dışındaki diğer cihaz kullanımına, tabletlerin ve medya oynatıcıların yaygın olarak kullanıldığını gösteren verilere rağmen, şu anda bu merkezlerde kütüphane personeli tarafından mentörlük olması pek görülmemiştir (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 31).

Kütüphaneciler, ebeveyn ve çocukların medya ile etkileşime girdiklerinde karşılıklarına yeni bir yol çıkmaktadır, bu alanda tıpkı erken okuma yazma ve daha sonrası becerilerinin geliştirme ve okumayı kaliteli baskılı kitaplarla alıştırma gibi konulardaki mentörlüğün aynısını medya ile ilişkin konularda da, mentörlük yaparak yardımcı olmak istemektedirler (Mills vd., 2015, 32).

Yeni medya kütüphane programlarında uygun ve içerikli kaynaklar çocukların erişiminde bulunması gerekir, elbette bu programlar çocuk gelişimi teorisi ve araştırmalarını önemseyen güvenilir ve otoriter kaynaklar tarafından yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, kütüphanecilerin ufak çocukları okula hazırlarken üzerinde bulunan teknolojik kısıtlamalar ve baskıların yüküne bakılmaksızın topluma, aileye, çocuğa kütüphaneciler en iyi şekilde sunmalı onlar için nasıl medya mentörü olabilirleri konusuna odaklanmak en önemli konudur (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 32).

Teknoloji bağlamında Erken Çocuk Eğitimi- ECE'nin amaçları şöyle belirtmektedir:

- Çocuğa zarar gelmemesi
- Teknolojiyle ilgili endişeleri tanımak ve üzerinde çalışması
- Çocuk gelişiminde buluşma noktalarını, erken öğrenim, erken okuryazarlık ve çocukların medyasını keşf etmesi
- Çocuğun erken yaşlardan itibaren gelişmiş teknolojiye ve pratiğe dönüşmüş teknolojiye entegre edilmesi için çaba göstermesi
- Çocuklar, ebeveynler ve bizler için dijital medya okuryazarlığına odaklanması

Donohue'in görüşüne göre, ebeveynleri teknolojik deneyimler ile ilgili desteklemek ve güçlendirmek amacıyla medya mentörü olmak ve onların çocuklarına da medya mentörü olmalarını sağlaması. (Donohue, 2016, 5).

Bir ebeveyni güçlendirirsen bir çocuğu güçlendirmiş olursun (Rogers'den aktaran Donohue, 2016, 6).

Ebeveynleri güçlendirmek ve ailelerin katılımını sağlamak amacıyla aşağıdaki üç konuya değinmiştir:

- Çocukların kavrayış kabiliyeti varken ailelerde de bilinlik vardır demektir.
- Çocukları gözetlemeye daha az zaman ayırmak ve mentörlük yapmaya daha çok zaman ayırmak.

- Mentörlük ebeveynlere çocukların sosyal medya, mesajlaşma veya çevrimiçi deneyimleri hakkında kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilecekleri bir ortam yaratma imkanı sunmaktadır (Heitner'den aktaran Donohue, 2016, 7).

Teknoloji ve çocukların erken yaştaki öğrenimi bağlamında, Goodwin'un görüşünü şöyle belirtmektedir:

- Teknoloji küçük çocukların geleneksel medyadan farklı şekillerde öğrenmesini, oynaması, işbirliği yapması ve yaratıcı olmalarına izin vermelidir.
- Çocuk hizmetlerinde oyun oynama her zaman esastır ve dijital çağdaki oyunun teknoloji tarafından desteklenmesi ve geliştirilmesi gerekir, yerinden edilmemeli ya da değiştirilmemelidir.
- Ne, ne zaman, kimin, nerede, niçin, nasıl ve ne kadar medyanın küçük çocuklar için kullanılacağını göz önüne alan öğrenme deneyimlerini proaktif olarak tasarlamak için medya yönetimi planları oluşturmalıdır (Donohue, 2016, 8).

Ailelerin çocuklara yeni medya ve teknolojik hizmetleri konusundaki katılımları durumunda ortaya çıkan sonuçlar bağlamında aşağıdaki maddeler etkilidir;

- Aile refahı söz konusu- ebeveynler ve aileler güvenliği, sağlığı ve finansal güvenliğin artmasından da söz edilmektedir.
- Ebeveyn ile çocukların olumlu ilişkisi ebeveynlik görevi başlayarak, aileler, çocuğun öğrenmesini ve gelişmesini sağlamak için sıcak ilişkiler geliştirmektedir.

- Yaşamboyu eğitimciler olarak aileler- ebeveynler ve aileler, çocuklarının evde, okulda ve toplumlarında günlük öğrenimlerini gözlemlemekte, yönlendirmekte ve desteklemekte katılım sağlamaktadır.
- Öğrenen olarak aileler- ebeveynler ve aileler eğitim, eğitimsel etkinlikler ve diğer deneyimler vasıtasıyla kendi öğrenme ilgi alanlarını geliştirir bu şekilde ebeveynlik deneyimleri, kariyer ve yaşam hedeflerini desteklemektedir (The Head Start Parent, Family, and Community Engagement Framework, 2011, 6'dan aktaran Donohue, 2016, 9).

Teknolojiye, ailenin sıcak bakması durumunda ve katılımı bağlamında çocukların teknolojiyi kullanmayı nasıl öğrenebilecekleri ve nasıl benimsediklerini anlamakta ailelere destek vermek gerekir. Gençlik hizmetleri eğitimcileri olarak teknoloji bağlamında aileleri, çocuklarına teknolojiyi nasıl daha etkin ve uygun kullanımı ile ilgili desteklemeleri ile birlikte yardım etmek gerekir böylelikle çocuğun öğrenmesi, katılması ve benimsemesini sağlamak mümkün olmaktadır. Bu bağlamda, Rich ve Lavalley'in görüşü ise, erken çocukluk eğitimcisi tam bir medya mentör olabilmek için benzersiz bir pozisyondur, medya mentörü 21. yüzyıl eğitiminin bir parçası olarak bilinçli eğitimi etkili medya kullanımına entegre etmektedir (Donohue, 2016, 12).

Dijital çağda ailenin katılımı çok etkilidir, bu bağlamda teknoloji araçları, eğitimciler için ilişkiler kurmak açısından, mevcut iletişimi sürdürmek, bilgi alışverişi yapmak, online kaynakları ebeveyn ve ailelerle paylaşmak için yeni fırsatlar sunmaktadır. Bu doğrultuda, ebeveyn ve aileler çocukları ile ilgili soru sormak, öneri almak ve bilgi paylaşımı için teknolojiyi kullanabilmektedir, böylelikle aileler de

kendilerini gençlik programına ve çocukların deneyimlerine daha fazla katıldıklarını hissedebilirler (NAEYC and Fred Rogers Center Joint Position Statement, 2012'den aktaran Donohue, 2016, 13).

Donohue (2016, 21) Guernsey ve Levine'in görüşünü şöylece aktarmıştır:

- Her çocuğun bir medya mentörünün olması gerekir.
- Her ebeveyn/ailenin bir medya mentörünün olması gerekir.
- Her eğitimcinin bir medya mentörünün olması gerekir.
- Mentörlere kim mentörlük yapar?

Donohue, ailelerin medya mentörü olduğunu belirttiği gibi, öğretmenlerin de medya mentörü olarak önemini vurgulamaktadır.

Donohue (2016, 23), Lopez, Caspe ve Weiss'in medya mentörleri hakkındaki görüşlerini şöylece aktarmaktadır:

Dijital medya, yalnızca ailelere bilgi sağlamak için değil, aynı zamanda bu bilgileri etkin ve yaratıcı bir şekilde kullanmaya yönelik bilgilerini arttırmak için de kullanılabilir olduğunu belirtmektedir. Böyle yaparak, aileler yaşamboyu eğitimci ve öğrenen rolü almaktalar: kendileri de yeni beceriler elde ederek çocukları için güçlü öğretmenlere dönüşürler.

Donohue (2016, 27) yine, aile medya ekolojisinin önemini aşağıda sunulan biçimde ifade etmektedir:

- Sağlıklı medya alışkanlıkları erken başlamalı.

- Çocuklar için ilk medya rol model/mentörü olduğunuzun farkında olmanız.
- Ailede herkes için medya ve teknoloji kurallarını belirlemek
- Çalışma zamanına bir bitiş saati belirterek çalışma süresi ve aile saati sınırlarını belirlemek önemlidir.
- Özel teknoloji, genel kullanımının yerini alacağına dikkat etmek gerekir.
- Ailenin beraber medya izleme zamanı olmalıdır.

Rogers'in görüşünü aktaran Donohue (2016, 26), sağlıklı bir medya diyetinin önemli olduğunu ve bu konuda ailelerin dikkat etmesi gereken hususların bulunduğunu belirtmektedir; sözkonusu hususlar aşağıda sunulmuştur:

- Çocukların gün boyunca ekran görüntüsünü önünde kalmalarını göz önünde bulundurmak.
- Çocukların "ne kadar izledikleri" yerine " ne izlediklerinin" üzerine odaklanmak.
- Medyayı farkındalık olmadan, boş yere izlemektense beraber izlemek.
- Etkileşimli, ilgi çekici, rehberli arama öneren ve çocukların kontrolünü sağlayan medya deneyimlerine bakmak.
- Çocukların etkileşimleri, ilişkileri, sosyal ve duygusal öğrenmeyi vurgulamak.
- Çocukların dengeli medya kullanımlarını sağlamak için çaba göstermek.
- TV, kapatıldıktan sonra pek kullanışlı bir cihaz değildir.

Ebeveynlerin, teşvik edici ve güçlendirici mesajlar vermeleri de önemlidir. Bu konuda, şu hususlara dikkat edilmelidir:

- Teknolojiyi sağlıklı bir şekilde insani iletişim/ilişkilerini desteklemeye, ayrıca çocuğunuza ilham vermesi ve desteklemesi için kullanılabilir.
- İlişkiler önemlidir; ebeveyn/ailenin çocuklar arasındaki ilişkiler, medya ve teknoloji kullanımında önemlidir.
- Teknolojiyi daha yakından tanıyan yöntemlerle kullanılabilir.
- Aileler çocuklarıyla beraber ekran izlerken aslında beraber kaliteli zaman geçirebilir.
- Ekranı izlenen gerçek hayatta uygulanabilir.
- Medya yaratıcılık, merak ve endişe uyandırma için kullanılabilir (Donohue, 2016, 30).

Bu doğrultuda Donohue (2016, 31), medya mentörlerinin önemine dikkat çekmekte ve Guernsey & Levine'in görüşünü aktarmaktadır: Artık bu profesyonellerin (medya mentörlerinin) becerilerini yükseltmek, aileler ve çocuklara, etkileşimli iletişim araçlarını ve dijital medyayı etkili ve anlamlı biçimde kullanmalarına yardımcı olmak için yeni profesyonel rollerin öngörülmesi zamanıdır.

Yöneticilerin, tabletler ve uygulamalar gibi planlaması gereken belirli sorunları olmasının yanında, her medya türü için önemli olan hususlar şunlardır: bütçesel öncelikler, personel, mesleki yeterlilikler, değerlendirme, alan ve savunuculuk (Houghton, 2016).

Genel bakışta, mentörlere mentörlük yapmak, kütüphaneciliğin önemli bir unsurudur. Birçok kütüphane personeli, personel toplantılarında ya da teneffüs odasındaki konuşmalar sırasında kurum içi eğitimlerin bir parçası olarak birbirini düzenli olarak desteklemektedir. Medya mentörlüğü bundan farklı bir şey değildir.

Medya mentörlüğünü de kapsayan personel alımı, kütüphanenin bir bütün olarak kendi topluluğuna en iyi şekilde hizmet etmesini sağlayacak önemli etkenlerdendir. Hâlâ bütçesel açıdan bazı sıkıntılara neden olsa da medya mentörleri, ailelere ulaşmak için bir anahtardır. Yine bu bağlamda, Houghton görüşünü şu şekilde belirtmektedir:

Kütüphanenin yapısına bağlı olarak medya mentörleri, diğer medyadan çok daha kısmi bir teknoloji yönetimi uygulayabilir. Kütüphanelerin medya mentörlük ile ilişkin planlarında, bütçesel yöntemler önemlidir. Bütçeden sadece kitaplar için değil, yeni teknolojik materyaller için de pay ayırmak çok yerinde olacaktır. Bütçe ile ilgili endişeler; bir cihazın gerçek maliyeti, ömrü, cihazın içeriğinin maliyeti gibi konuları kapsamaktadır. Kütüphane masrafları, yalnızca belirli sayıdaki resim kitaplarının değiştirilmesi planlarını içermemelidir. Bunun yerine mali projeksiyonların, yeni teknolojinin, yeni içeriğin, içerik ve cihaz yönetim sistemlerinin ilk satın alımlarını; yeni teknolojinin kullanımını sağlayan personel maliyetini ve personelle ilgili teknoloji unsurlarını içermelidir. Kapsamlı planlamanın, diğer stratejik kararların yanı sıra teknolojik değişimler için çizelgeler içermesi gerekecektir. Bununla birlikte, teknoloji ile ilgili kararlar fiyat etiketinin ötesinde birçok başka hususu içermektedir. Hem personel hem de kullanıcı için kullanım kolaylığı, yerel aileler arasında popülerlik, içerik kalitesi ve özel ihtiyaçları olan müşterilerin erişilebilirliği hesaba katılması gereken bazı faktörlerden sadece birkaçıdır (2016).

Gelecekte kütüphanelerde; programlar, araçlara erişim, çocuklar ve ailelerle olan etkileşimler vb. açılardan yani kullanılan materyaller ve verilen hizmetler yönünden değişiklikler olacağı öngörülmektedir. Kütüphanenin amaçlarını ve personelin bu amaçları nasıl gerçekleştirdiğini anlamak, bir zamanlar olduğu gibi ölçülebilir nitelikte olmayabilir. Topluluk ihtiyaçlarını karşılamak için çıktılardan ziyade daha kalitatif değerlendirme yöntemleri kullanmak gerekebilir (Houghton, 2016).

Günümüzde, teknolojinin hızla değişimi dijital medya da devamlı değişmekte ve gelişmekte ve ona ilişkin yeni teknoloji ürünler ve araçlar ortaya sunmaktadır. Bunları kullanabilmeyi istemek ve öğrenmek ise, medya mentörlüğü gerektirir. Medya mentörlük rolünü en iyi şekilde aile, okul ve kütüphaneci üslenebilir. Bir bireyin, bir çocuğun yaşamboyu öğrenim farkındalığıyla, teknoloji araçlarını, dijital medya kullanımı ile ilgili önerileri sunmak ve rehberlik yapmak bir medya mentörün görevidir. Çocuklara ve gençlere verilen hizmet önceliklidir. Çünkü erken yaş eğitimi ile birlikte yaşamboyu öğrenmeyi benimsemek için en uygun yaşlardır. Yeni nesil zaten teknoloji ile birlikte tıpkı dijital bir dünyaya doğmuşlardır. Bu yüzden, onları yaşamın İlk Bilgili ve etkin bir şekilde medya mentörlük yapıldığı süreçte, birey dijital medya ve diğer teknoloji araçları hakkında bilgi edinmeyi ve kullanmayı heveslice ister hayatına daha kolayca entegre edebilir ve kendisini bu konuda daha rahat hissedebilir. Medya mentörlük her bireyin ihtiyaçlarına göre uygulanabilir, ister birebir eğitim, konferanslar, kısa ya da uzun süreli farklı yöntemlerle yapılabilir. Kütüphaneciler medya mentörü olarak en iyi örnekler denilebilir. Ancak bir medya mentörü demek sadece bireyin kaynaklara erişmesini veya teknoloji araçlarını kullanımı için sağlamak demek değildir. Bunlar ile birlikte bir medya mentörü olarak

kütüphaneciler ilk olarak kullanıcılar (özellikle çocuklar ve gençler) ile etkileşimli iletişim kurarak, aralarında güven sağlamaya odaklanır ve aynı zamanda işbirliği yapma ve yeni bir ürün yaratma amacıyla, dijital medya ile ilişkin deneyimlerini anlamaya, analiz etmeye ve dış dünyaya ilişkilendirmeyi destekler. Dijital medya ile ilişkin, sosyal medyanın etik ve verimli kullanımı ile ilgili kütüphaneciler önemli bir rol taşımakta ve bireylere mentörlük yapmaktadır. Başka bir konu ise, kütüphaneciler kendi aralarında işbirliği ve eğitimler paylaşma amacıyla sosyal medyanın olumlu yönlerinden yararlanabilmektedir.

Medya mentörü olarak kütüphaneciler sadece eğitimler sunmakla yetinmezler, yeni medya mentörleri yetiştirmek için de bilgilerini paylaşmaktadırlar.

Ayrıca, medya mentörlüğü, kütüphanelerin ve ailelerin arasında bir bağ kurmaktır. Böylelikle, çocukların ve gençlerin aileleri de kütüphaneye yönelik olumlu bir tutum sergilerler.

Kütüphanecilerden başka, medya mentörlüğün rolünü üstlen ailelerdir. Çocuklara en yakın ilişkileri olan ve en büyük zaman dilimini geçiren ebeveynler, kardeşler ve ÇBE'ler da, medya mentörü olarak önemli ve etkili rolleri vardır, çocuklarla birlikte geçirdikleri zaman, medya ile ilgili en etkin ve bilinçli kullanımında deneyimler yaşayarak mentörlük yapabilirler. Medya kullanımı konusunda, aileler hem kendilerine hem çocuklarına medya diyeti uygulayabilir.

Ayrıyeten, bu bağlamda kütüphaneciler ailelere daha etkin bir medya mentörü olabilmeleri için uygun, etkili ve bireysel danışmanlıklar ile destek sağlamaları gerekir. Kütüphaneciler, çocuklara ve gençlere hizmet sunan diğer kurumlar, okullar ve öğretmenleri, ailelere ve çocuklara medya ile ilgili ihtiyaç ve isteklerinde

desteklerler, ancak bu önerileri kullanma konusunu onların kararına bırakır, ve onlar kararlarını verdikten sonra da onlara yardımcı olmaktadır. Bu doğrultuda, ister kütüphaneciler, eğitimciler, aileler veya ÇBE'ler medya mentörü olarak, teknolojinin ortaya sunduğu dijital medyanın hızla değişimine uyum sağlamak amacıyla devamlı olarak kendilerini eğitimlerle güncelleştirmeyi ve yeni bilgilerle donanmayı yaşamboyu öğrenimi şeklinde özümseyerek yapmaları gerekmektedir.

Medya mentörlüğü bağlamında, öğretmenlerin rolü pek önem taşımaktadır. Başta olmak üzere, kendilerini bu konuda geliştirip sonrasında eğitim sırasında, öğrencilerin günlük okul aktivitelerinde medya eğitimini entegre ederek onlara medya mentörlük yapmaktadır. Tıpkı diğer medya mentörleri gibi öğretmenlerin de mentörlük yaparken çocuklar ve gençlerle güven üzerine kurduğu ilişki ve etkileşimli bir iletişim olması esastır. Çünkü anca bu şekilde çocuklar ve gençler içindekileri ortaya döker, istekleri ve gereksinimleri belli olur, sonuç olarak medya mentörü de bu istekleri en iyi şekilde yerine getirebilmek için harekete geçebilir.

Özetlemek gerekirse, medya mentörlüğü sağlamak için, dijital medyayla etkileşimi giren bireyin, aktif ve yaralı bir etkileşim olması amacıyla, eğitimler ve destekler vererek, birey için hangi tür medyanın uygun olduğunu ifade ederler. Bununla birlikte, birey de medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlığı ve ilgili diğer okuryazarlık türlerini kullanarak ve geliştirerek potansiyel yaratıcılığını ortaya koyabilir. Bu şekilde, birey bu yeteneklerini her yerde her zaman kullanabilir hale gelir. Medya ve diğer teknoloji ürünü olan araçları ve onların kullanımı hakkında hem olumlu hem olumsuz görüşler mevcuttur. Ancak, bu kullanımları olumlu hale dönüştürebilmek hünerdir. Bu dönüşüm, etkili ve bilinçli bir medya mentörlük ile gerçekleşebilir.

III.3. Kütüphanecilerin Yeterlilikleri

Halk kütüphanesi, “Yerel ya da bazı durumlarda merkezi yönetim ya da onun adına bir başka kurum tarafından kurulup finanse edilen, ayırım gözetmeksizin kullanmak isteyen herkese açık olan bir kütüphanedir” (International Federation of Library Association and Institutions- IFLA, 1986, 57).

Halk kütüphaneleri, herkesi bu küresel iletişimde birleştirmeye yardım edecek ve “dijital uçuruma” köprü oluşturacak heyecan verici bir fırsat sunmaktadırlar (International Federation of Library Association and Institutions- IFLA, 2004, 18).

Kütüphaneciler zorlayıcı bir durumdadır, çünkü gerçekte programlamaya yeni formatlar uygulamak açısından uyulması gereken herhangi bir yönerge ya da en iyi uygulama şekli yoktur. Kütüphaneciler güncel teknoloji becerilerine sahip olmalı, ortaya çıkan trendlerden ve yeni araçlardan haberdar olmalıdır. Ayrıca programlama ve hizmet verme teknoloji becerilerini kullanmalıdır (Martens, 2017, 47-48).

Houghton (2016)’a göre, kütüphaneler teknolojinin sürekli değiştiğinden, kullanıcı topluluğu için daha fazla grafik romana, daha fazla sesli kitaba, küçük çocuklar için de daha fazla uygulama yüklü iPad’a ihtiyaç vardır. Bütçeler bu gerçeği yansıtmalıdır.

Uzman bir kütüphaneci çocuklara okuma becerilerini geliştirmekte destek olur. Böylelikle, çocuklar kendilerini topluma entegre edebilirler ve onun bir parçası haline gelebilirler. Aynı zamanda, kütüphaneler devamlı toplumun değişimlerine ayak uydurular ve çocukların ihtiyaç duydukları bilgi, kültür ve eğlence gereksinimlerini yerine getirirler. Tüm çocukların evine yakın, hizmetine güvendiği ve sürekli gidebileceği bir kütüphane olmalıdır. Çocukların da kütüphanelerin genel işlevlerine

aşına olması beklenmektedir (International Federation of Library Association and Institutions- IFLA, 2003, 1).

Çocuklara hizmet veren kütüphaneler için medya konusunda çok çeşitli bilgiye sahip olmaları özellikle çocuk bölümünde görevli çalışanlar için çok önemlidir. Çalışanların eğitim, konferanslar, gayriresmî paylaşım ve iş yerindeki tartışmalar yoluyla yeni medya konusunda teşvik edilmesi, bir destek ortamı yaratır. Personel, kendi kişisel medya tercihlerini oluşturabilir, az tanınmış medya ile ilgili bilinçli olarak eğitim verebilir (Houghton, 2016).

Bu şekilde, “Kütüphaneci, kullanıcı gereksinimlerini niye ve nasıl yerine getirmeli?” sorusuna yanıt verilmektedir. Bu bağlamda kütüphaneciler, sürekli olarak toplumun gereksinimlerini değerlendirmeli ve güncel bilgi alanında kendini geliştirmelidir.

İster basit bir oturma değişikliği ister büyük bir mekân yenilemesi olsun, yöneticiler kütüphanenin alanını yeni teknolojilerle ilişkili olarak planlamalıdır. On yıl önce çocuk odasında bir dinleme istasyonu, küçük bir masa, kasetçalar, kaset şeritleriyle doldurulmuş bir kutu ve sert plastik çocuk sandalyeleri bulunuyordu. Yeni teknolojiyi için alan yenilemelere ve güncellenmiş konfigürasyona gerek duyulabilir. Ancak bazen gereken tek şey, eldeki kaynakları paylaşmaktır (Houghton, 2016).

Kütüphane yöneticilerinin, herhangi bir yeni beceri kazanmada olduğu gibi, insanın öğrenme sürecinin tekrarlamalı olduğunu ve hata yapmanın ya da kusurlarla uğraşmanın yetkinleşmenin (uzmanlaşmanın) bir parçası olduğunu kabul etmesi önem taşımaktadır. Bu konu hakkındaki birçok araştırmaya göre; çocukların ve gençlerin denemelerine, bir şeyi becermeye çalışırken hatalarından yola çıkarak sorunları

çözmelerine izin verilmesi gerekir. Bu bağlamda, kütüphanelerde personel arasında benzer bir kültür geliştirilmeli, özellikle aileler, çocuklar ve gençler için medya mentörlüğü yapacak kişiler çalışmalıdır. Ayrıca, yöneticiler, diğer hususların yanı sıra toplumun ihtiyaçlarını, bütçeyi, personel uzmanlığını ve alan kısıtlamalarını dengeler. Bazı gençlik hizmetleri departmanları veya kütüphaneler için konsept danışmanlığı önem taşımaktadır. Gençlik hizmetleri kütüphanecisi rolünü yerine getirmek veya çocuklarla çalışan bir kütüphanenin personeli olmak, oldukça dinamik ve duyarlı bir iştir (Houghton, 2016).

American Library Association- ALA'in "The Association for Library Service to Children- ALSC" adlı bölümü "Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries" başlıklı bir doküman yayınlamıştır. Anılan dokümanda, halk kütüphanelerinin ve çocuklara hizmet sunan kütüphanecilerin yeterlilikleri sunulmuştur. Çocuklara hizmet veren kütüphaneci ve uzman yardımcılarının sahip olması gereken yeterlilikler aşağıda sıralanmıştır (American Library Association; Association for Library Service to Children, 2015).

- Fiziksel ve dijital bir kütüphane ortamı oluşturarak bu ortamın korunmasını sağlamak; bu ortamda farklı kültürlere ve yeteneklere sahip olan çocuklara, onların bakımından sorumlu kişilere kaynak erişimini sağlamaktadır. Başka bir deyişle, kütüphaneci veya uzman yardımcısı, çocukların ve ebeveylelerin materyallere en iyi şekilde erişimini sağlamalıdır.
- Çocuklara, kütüphane malzemelerinin ve kaynakların fiziksel ve dijital kullanımında talimat verebilmeli ve bu konuda onları desteklemelidir. Ayrıca çocukların bilgi edinmesine ve araştırma becerilerinin gelişimini

de katkıda bulunmalıdır. Böylece çocukların kendi başlarına malzeme ve hizmet seçmelerine destek sağlayacaktır.

- Kütüphaneci, çocuklara ve onların bakımından sorumlu kişilere materyal ve hizmet kullanımında, materyal biçimine bakılmaksızın, isteklerine ve yeteneklerine göre yardımcı olmalıdır. Bu hizmetin geri bildirimini almak, referans oluşturmak ve onların görüşlerini öğrenmek için bu kişilerle görüşmeler yapmak oldukça önem taşımaktadır.
- Çocukların ve onların bakımından sorumlu kişilerin dijital medyaya ilişkin ihtiyaçlarını tanımlayabilmelidir. Bu ihtiyaçları, resmî ve gayriresmî müşteri hizmetleri, etkileşimler ve uygulamalı stratejiler aracılığıyla destekleyebilmelidir.
- Çocukların ve onların bakımından sorumlu olan kişilerin kültürlerine saygı duyan, iyi gelişmiş, örnek bir müşteri hizmeti modeli oluşturabilmelidir. Müşteri hizmeti konusunda ayrımcılık, dışlama ve etnikçilik sistemlerinin üstesinden gelmeyi başarabilmelidir.
- Konu taraması ile ilgili kullanıcı haklarına, karşısındakinin yaşı ne olursa olsun, saygı göstermelidir ve kullanıcı sorularına yargısız şekilde yanıt verebilmelidir.
- Kütüphanede ve toplumdaki mevcut bilgi hizmetlerinin bilgisine sahip olmalı, ayrıca kütüphanenin çeşitli üyeleri için uygun tavsiyelerde bulunabilmelidir.
- Bibliyografyalar, kitap anlatımları (booktalks), ekran görüntüleri, elektronik dosyalar, sosyal medya ve diğer araçlar gibi kültürel çeşitliliği

içeren materyallerin ve hizmetlerin kullanımını bir rol model olarak teşvik edebilecek donanıma sahip olmalıdır

Programlama becerileri bağlamında kütüphanecilerin taşınmaları gereken yeterlilikler için de aşağıda sunulan açıklamalar getirilmiştir (American Library Association; Association for Library Service to Children, 2015).

- Çocuklara çeşitli programlar tasarlar, bu programları destekler, sunar ve değerlendirir. Çalışmalarını yaparken tüm çocukların ve onların bakımından sorumlu olan kişilerin, eğitimcilerin toplumdaki gereksinimlerini, ilgi alanlarını, hedeflerini ve gelişme aşamalarını göz önünde bulundurmalıdır.
- Fiziksel alanın önemini bilmekle birlikte bunun öğrenime katılımını sağlamalıdır. Ayrıca kullanıcının gelişim beceri ve gereksinimlerini karşılayan programlar için uygun ortam düzenleyebilmelidir.
- Program tasarlama ve sunmada uygun teknolojiyi entegre edebilmelidir.
- Program tasarlama ve sunmada, okuryazarlık ve gelişim tekniklerini entegre edebilmeli; çocukların bakımından sorumlu olan kişilerin kültürel açıdan yetkin bir şekilde katılımını sağlamakla birlikte bu katılımı desteklemelidir.
- Meslektaşlarını, diğer çalışanları, kütüphanenin farklı öz geçmişlere sahip olan üyelerini, programlar ve bilgi sunumları konusunda, fikir ve gerekli beceriler açısından katkıda bulunmaları için teşvik etmelidir.

- Ebeveynler, bireyler, çocuk bakımı hizmeti sağlamakta olan acenteler, eğitimciler ve toplumda çocuklarla çalışan diğer uzmanlar için programlar ve hizmetler sunabilmelidir.
- Toplum ve eğitim gereksinimlerine hitap ederek kütüphanenin içinde ya da dışarıda sunmak üzere kullanıcılara yönelik programlar oluşturabilmelidir. Buna, kütüphane hizmeti alan ve almayan nüfus dâhildir.

Kütüphane topluluğu, gayriresmî bir öğrenme ortamı oluşturarak çocukların çok genç yaşta bile dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Mills vd., 2015, 27).

“Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries” dokümanında, profesyonellik ve mesleki gelişim için, diğer yeterlilikler de şu şekilde ifade edilmektedir (American Library Association; Association for Library Service to Children, 2015):

- Çocuk kütüphaneciliğinin mirasını tanımalı ve bir bütün olarak kütüphanecilik bağlamındaki yerini ve mesleğe olan geçmişteki katkılarını onaylamalıdır.
- Mevcut olan yeni eğilimler, gelişen teknolojiler, sorunlar, kütüphaneciliğe ilişkin araştırmalar, çocuk gelişimi, eğitim ve benzeri alanlardan haberdar olmalıdır.
- Kendini değerlendirebilmeli; mesleki gelişimini sürdürmeli ve eğitim fırsatlarını değerlendirmelidir.

- Kendi bireysel ve kültürel inançlarının, değerlerinin ve sosyokültürel kimlik tanımlarının, iş yerindeki ve toplumdaki kültürel kimlik çeşitliliğinin farkında olmalı, önemini bilmeli, bunun altını çizmekle birlikte ırk, sınıf ve cinsel kimlikler dâhil olmak üzere bir anlayış biçimi geliştirmelidir.
- Etnikçilik, ırkçılık, heteroseksizm ve cinsiyetçilik, sağlamlılık (Özürlü insanlara, özellikle de bedensel engellilere karşı ayrımcılık veya önyargı anlamına gelmektedir), diğer ayrımcılıklar, mesleki dışlama gibi durumları engelleyici teknikleri ve kültürel yeterlilikleri geliştirmenin etkileri konusunda bir anlayış geliştirmelidir.
- ALA'nın etik kurallarını bilmeli ve bu kuralları yerine getirebilmelidir.
- Kullanıcı mahremiyetini ve gizliliğini koruyabilmelidir.
- Yeni kütüphanecilere, uzman yardımcılara ve kütüphane okulu öğrencilerine mentörlük yapabilmelidir.
- Becerileri güçlendirmek, diğer profesyonellerle etkileşimde bulunmak, profesyonel dernek burslarını geliştirmek ve kütüphanecilik mesleğine katkıda bulunmak için yerel kuruluşlara, devlet ve meslek kuruluşlarına katılmalıdır.
- Mesleğin içinde kültürel yetkinliğe katkıda bulunacak eğitim ve öğretim programlarını savunmakla birlikte hem bu programlara katılmalı hem de katılımı sağlamalıdır.

Yeni teknoloji ile birlikte, gençlik hizmetlerinin yelpazesi de değişmektedir. Teknolojinin farklı kullanım yöntemleri ile ilgili olarak düzenlenen çalıştayda (workshop) Joan Ganz Cooney Merkezi şunu ifade etmektedir:

Farklı teknolojiler ile farklı kullanım yöntemleri; özellikle ortak kullanımda, kullanım içeriğine ve teknolojiyi başka bir kişi ile birlikte kullanan çocuğa bağlı olarak istenen uygulanabilirliklere sahip olmalıdır (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 26).

Institute of Museum and Library Services- IMLS "Growing Young Minds" başlıklı bir rapordan yaptığı aktarmaya göre "Kütüphaneler çocuklara dünyayı öğrenme, paylaşma, büyüme, merak duyma ve eleştirel düşünme fırsatı sağlamaktadır. Ayrıca deneyimler, kaynaklar, kütüphaneler ve müzeler tarafından sağlanan etkileşimler, beyin inşa etmekte ve çocukları öğrenmeye sevk etmektedir" (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 26-27).

Kütüphaneler, günümüzde sadece farklı tipteki insanlar tarafından paylaşılan alanlar değildir. Aynı zamanda, farklı amaçlarla kullanılan alanlar hâline gelmiştir. Bazıları için kütüphane, yalnızca kitap okumak için (özellikle kâğıt kitaplar için) kullanılan bir alan olmaya devam etmektedir. Diğerleri için kütüphane, evde veya başka yerde bulunmayan çok sayıda araç ve materyale erişmek için kullanılan bir yer, aynı zamanda öğrenme ve konuşmanın elele verdiği sosyal bir alandır. Paylaşılan alanlar hem güzel hem de zorlayıcıdır. Kuram ve kılavuzlarda açıklanan netlik, günlük kütüphane ortamında bulunanları yansıtmaz (Houghton, 2016).

Kütüphaneciler, sağladıkları materyallerin içeriğine odaklanıp öğrenmeyi bir oyun olarak gördüklerinde ve keşfin bir parçası olarak şekillendirdiklerinde, kütüphaneleri birer zengin ve resmî olmayan öğrenme ortamları hâline getirirler (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 27).

Kütüphane personeli, ortak kullanımda başarılı olunması için neler yapabilir? Kütüphane personeli, kütüphanede ortaokul yaşlarındaki kullanıcılara hitap eden uygun bir alan planlamalıdır. Kütüphanelerin medya mentörlüğüyle ilgili sunduğu hizmetler doğrultusunda, zaman içinde (medya ve teknoloji değıştikçe), kullanıcılara yönelik hizmet ve çözümler değışecektir. Aynı zamanda kütüphanecilerin, kütüphane yöneticilerinin ve kullanıcıların çeşitli gereksinim ve istekleri yeniden belirlenecek ve yerine getirilecek, topluluğa bir bütün olarak destek verilecektir. Böylelikle kütüphanenin benzersiz işlevlerinden söz edilebilecektir.

Kütüphane, hem kitap okumak için hem de teknoloji araç gereçlerini kullanmak için faydalanılan bir yerdir. Böylelikle kullanıcı, kendi ihtiyaçları doğrultusunda kütüphaneden yararlanmaktadır (Houghton, 2016).

Özellikle kütüphaneler, her yaş grubundaki tüm çocuklara, güvenli bir alanda erken öğrenme fırsatları sunabilir, tüm sosyoekonomik tabakaları kapsayabilir ve gelişimsel bölünmeleri birbirine bağlayabilir. Örneğin ailelerin kütüphanede karşılaştıkları ilk programlardan biri olan öykü zamanı, çocukların yetişkinlerle ve diğer insanlarla etkileşimde bulunmalarını, öğrenmelerini, okudukları hikâyeleri yansıtmalarını, analiz etmelerini ve bunun yanında, materyal ile kendi deneyimleri arasında bağlantı kurmalarını sağlayabilir. Bunların hepsi medya kullanımını hakkındaki tartışmalar için fırsattır (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 27).

Gençler her ne kadar büyüseler de kütüphanede kendilerini rahat hissedebilirler. Çünkü orada birbirleriyle bir konu hakkında konuşabilir, birlikte ödevler yapabilir ve okuldan sonra, video oyunları oynayabilirler. Öte yandan, bazı aileler de kütüphane alanını kullanmak istemekte ancak bu konuda, çocukların ve gençlerin çok görüldü

olduklarını ifade etmektedirler. Bu doğrultuda, cam duvarlarla ayrılmış olan bir gençlik alanı oluşturulması uygun olacaktır. Çünkü gençlerin hem ders çalışmaları hem de sosyalleşmeleri için başka hiçbir yer olmadığı belirtilmektedir (Houghton, 2016).

Institute of Museum and Library Services- IMLS, "Growing Young Minds" 'in "Dijital Merkezler" olarak adlandırdığı kütüphaneler, kendi altyapılarındaki teknolojiyi geliştirmekle birlikte aynı zamanda, dengeli bir medya diyetiyle yetişkinler ve çocuklar için kaynak kullanımını kolaylaştıran ve onlara rehberlik sunan mekânlardır (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 26-27).

Kütüphane ve kütüphanecilerin yeterlilikleri ile teknoloji kullanımı arasındaki ilişkiye ilişkin olarak aşağıda sunulan araştırma soruları tanımlanmıştır:

- Teknoloji kütüphanelerde ne seviyede kullanılıyor?
- Teknoloji, küçük çocuklara yönelik programlarda nasıl kullanılıyor? Ve hangi cihazlar kullanılıyor?
- Kütüphaneciler, teknoloji tedarikinde hangi tür finansman ve seçim stratejileri kullanıyor? Geleceğe ilişkin planlar nedir? (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 28).

Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester'e göre, küçük çocuk kavramı, sıfırdan beş yaşına kadar olan yaş gruplarını içerir. Çocuklar, hayatlarının birçok alanında ve çeşitli ortamlarda teknolojiyi kullanmaktadır. Buna, kütüphaneler gibi resmî olmayan öğrenim ortamları da dâhildir. Ayrıca, kütüphanelerin, aileleri, teknolojinin kullanımıyla ilgili olarak da bilgilendirebileceği bilinmektedir. Bu

nedenle, ailelere bilinçli kararlar vermeleri konusunda yardımcı olabilecek medya mentörler olarak hizmet veren kütüphanecilerle birlikte kütüphaneler, topluluklar için dijital merkezler olarak hizmet etmektedir (2015, 28-30).

Verilere bakıldığında açıkça görüldüğü üzere, kütüphanelerin, yeni medya cihazlarının kullanımı ve bulunabilirliği açısından, dijital merkezler olduğuna dair güçlü kanıtlar vardır. Bununla birlikte, kütüphanelerde çocuklarla öykü saatleri dışındaki diğer cihaz kullanımlarında, tabletlerin ve medya oynatıcılarının yaygın olarak kullanıldığını gösteren veriler bulunmasına rağmen, bu merkezlerde kütüphane personeli tarafından mentörlük uygulaması yapıldığı pek görülmemiştir (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 31).

Aynı yazarlara göre, yeni medya kütüphane programlarında, uygun içerikli kaynakların çocukların erişimine sunulması gerekiyor. Elbette bu programların, çocuk gelişimi teorisi ve araştırmalarını önemseyen güvenilir ve otoriter kaynaklar tarafından yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, kütüphanecilerin, çocukları okula hazırlarken üzerlerindeki teknolojinin, kısıtlama ve baskıların yüküne bakılmaksızın “Toplum, aile ve çocuk için en iyi şekilde nasıl medya mentörü olunabilir?” konusuna odaklanmaları en önemli noktadır (2015, 32).

Teknoloji bağlamında Early Childhood Education- ECE’ nin amaçları:

- Çocuklara teknolojiden ötürü zarar gelmesini önlemek
- Teknolojiyle ilgili endişeleri tanımak ve bunlar üzerinde çalışmak
- Çocuk gelişimindeki buluşma noktalarını, erken öğrenim, erken okuryazarlık ve çocuk medyası öğelerini keşfetmek

- Çocuğun erken yaşlardan itibaren gelişmiş ve pratiğe dönüşmüş teknolojiye entegre edilmesi için çaba göstermek
- Çocuklar, ebeveynler ve toplum için dijital medya okuryazarlığına odaklanmak

Donohue'in görüşüne göre, ebeveynleri teknoloji deneyimleriyle ilgili olarak desteklemek ve bu alanda güçlendirmek amacıyla medya mentörlüğünü yerine getirmek, onların çocuklarına medya mentörü olmaları yönünde de yol göstermek, bu yönde katkı sağlamak anlamına gelmektedir.(Donohue, 2016, 5).

Bu bağlamda, Rogers'in görüşünü belirten Donohue (2016, 6) şu ifadeyi kullanmıştır: "Bir ebeveyni güçlendirirsen bir çocuğu güçlendirmiş olursun".

Kütüphaneciler, son dönemde, ebeveynlerin ve çocukların medya ile etkileşime girdikleri yeni bir yolla karşılaşılıyor. Medyaya ilişkin konularda da tıpkı erken okuma yazma, daha sonra edinilen becerilerin geliştirilmesi ve okumayı, iyi baskılı kitaplarla geliştirme gibi konulardaki rehberliğin aynısına ihtiyaç duyuluyor (Mills, Romeijn-Stout, Campbell, ve Koester, 2015, 32).

Ebeveynleri güçlendirmek ve ailelerin katılımını sağlamak amacıyla aşağıdaki üç konuya değinmiştir. Çocukların kavrayış kabiliyeti; ailelerde ise bilgelik vardır. Çocukları gözetlemeye daha az zaman harcama; mentörlük yapmaya ise daha çok zaman ayrılmalıdır.

Heitner'in görüşüne göre, mentörlük, ebeveynlere, çocukların sosyal medya, mesajlaşma veya çevrimiçi deneyimleri hakkında kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilecekleri bir ortam yaratma imkânı sunmaktadır (Donohue, 2016, 7).

Teknoloji, küçük çocukların, geleneksel medyadan farklı şekilde öğrenmesine, oynamasına, iş birliği yapmasına ve yaratmasına izin vermelidir.

Çocuk hizmetlerinde oyun oynama her zaman esastır ve dijital çağdaki oyunun teknoloji tarafından desteklenmesi ve geliştirilmesi gerekir.

Goodwin'in görüşüne göre, kendi deneyimlerini proaktif olarak tasarlamak için küçük çocukların medyayı "ne zaman, nerede, niçin, nasıl, kimle ve ne kadar" kullanacağına dair medya yönetimi planları oluşturulmalıdır (Donohue, 2016, 8).

Erken çocukluk eğitimcisi, tam bir medya mentörü olabilmek için benzersiz bir pozisyondadır. Medya mentörlüğü, 21. yüzyıl eğitiminin bir parçası olarak bilinçli eğitimi, etkili medya kullanımına entegre etmektedir (Rich ve Lavalley'den aktaran Donohue, 2016, 12).

Dijital çağda ailenin katılımı çok etkilidir. Bu bağlamda teknoloji araçları eğitimcilere; ilişkiler kurmak, mevcut iletişimi sürdürmek, bilgi alışverişi yapmak, online kaynakları ebeveyn ve ailelerle paylaşmak için yeni fırsatlar sunmaktadır. Bu doğrultuda, ebeveynler ve aileler çocuklarıyla ilgili soru sormak, öneri almak ve bilgi paylaşımı yapmak için teknolojiyi kullanabilmektedir. Böylelikle aileler de gençlik programına ve çocukların deneyimlerine daha fazla katıldığını hissedebilir (NAEYC and Fred Rogers Center Joint Position Statement, 2012'den aktaran Donohue, 2016, 13).

Ailelere medya mentörü ne kadar gerekiyorsa, bir o kadar da öğretmenler için gereklidir ve medya mentörlük ile ilgili dört konu ifade edilmektedir:

- Her çocuğun bir medya mentörü olması gerekir.

- Her ebeveynin/ailenin bir medya mentörü olması gerekir.
- Her eğitimcinin bir medya mentörü olması gerekir.
- Mentörlere kim mentörlük yapar? (Guernsey ve Levine, 2016'den aktaran Donohue, 2016, 21).

Kütüphane yöneticileri, değişen ve gelişen toplum ihtiyaçlarına bağlı olarak kütüphane bütçelerini incelemeli ve farklı önceliklerin harcamayı nasıl etkileyeceğini düşünmelidir. Ayrıca, kütüphane yöneticilerinin bütçe kararları, personelin medya mentörlüğünü destekleyen kilit kararlardır (Houghton, 2016).

Kütüphaneleri, çocukları, ailelerini ve diğer kullanıcılarını bilgilendirip ve desteklemektedir. Bu şekilde kütüphaneye gelenlerin isteklerini anlamak ve o teknoloji ve medya kullanımı ile ilgili kararlarını verebilmelerinde yardımcı olur ve bu şekilde onları en uygun ve verimli deneyimlere sahip olmaları amacıyla yönlendirir.

Ayrıca, alan ve bütçe ve kullanıcı gereksinimleri çok önemlidir. Kütüphaneciler kullanıcıların isteğine bağlı olarak materyal sağlaması gerekir. Çocuklara ve gençlere yaşlarına uygun davranabilmeleri ve birbiriyle daha rahat iletişim kurabilmeleri için onlara özel alanlar ihtisas etmek çok yerinde olacaktır.

Sonuç olarak, kütüphanecilerin mesleğine olan tutumu, ailelerin, çocukların ve diğer kullanıcıların kütüphaneye karşı yaklaşımını etkilemekte olduğu denilebilir.

IV. BÖLÜM:

ANKARA'DA HALK KÜTÜPHANELERİ'NDE ÇOCUKLARA YÖNELİK MEDYA OKURYAZARLIĞI HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez'de Ankara'da bulunan il halk kütüphanesinin, ilçe halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde ve bir tane olan çocuk kütüphanesinde çocuklara yönelik sunulan materyal ve hizmetler ile çocukların medya okuryazarı kılınması için verilen eğitim ve/veya etkinlikler hakkında veri elde etmek amacıyla bir durum saptaması yapılmıştır.

IV.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırma kapsamı, başkent Ankara'da bulunan ilçeler içinde nüfus büyüklüğü bazında örneklem alınan çocuk kütüphaneleri ve halk kütüphanelerinin çocuklara ayrılmış bölümleridir (toplam 14 kütüphane). Bu doğrultuda, okuryazarlığın kazanıldığı yaş gruplarına (yani çocuklara) yönelik sunulan hizmetler ve medya okuryazarlığı çalışmaları konusunda durum saptaması yapılmıştır. Çalışmada temel olarak kütüphanelerin çocuklara yönelik dermeleri, genel ve medya okuryazarlığı bağlamında gerçekleştirilen etkinlikler, sunulan hizmetler, kütüphanelerin fiziksel koşulları ve tefrişatına (masa, sandalye, fiziki alan, objeler, ergonomi durumu, vb.) ilişkin görüşme ve gözlem yoluyla veri elde edilmiştir. Bu noktada, araştırmada yapılan gözlemlerin tezin hazırlandığı tarih itibarı ile geçerli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Kütüphanelerin koşulları zaman içinde değişmektedir.

Durum saptaması yapılan kütüphaneler şunlardır: Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi, Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi, Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi, Cebeci Halk Kütüphanesi, Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi (Keçiören), Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi, Mamak İlçe Halk Kütüphanesi, Kutludüğün Halk Kütüphanesi (Mamak), Sincan İlçe Halk Kütüphanesi, Şuaip Çalkın Halk Kütüphanesi (Sincan), Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi, Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesi (Yenimahalle) ve Şentepe Halk Kütüphanesi. Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, kapalı olduğu için örneklem grubu dışında bırakılmıştır. Kütüphanelerin iletişim bilgilerine ilişkin ayrıntı Ekler kısmında Ek 3'te sunulmuştur.

IV.2. Araştırma Yöntemi

Araştırma çerçevesinde gerçekleştirilen durum saptaması (case study) çalışmasında gereksinimi duyulan verilerin elde edilmesinde, ayrıntılı bilginin sunulduğu tezin Giriş bölümü'nde belirtildiği üzere görüşme, yazışma ve gözlem teknikleri kullanılmıştır.

Ankara'da bulunan ilçe halk kütüphanelerinin sayıları ve erişim bilgileri, yazışma yolu ile Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi'nden alınan verilerle elde edilmiştir. Ankara İlçe Halk Kütüphanelerinin çocuklara yönelik dermeleri, fiziki ve ergonomik yapıları, çocuklara yönelik düzenlenen etkinlikler ve hizmetler ve medya okuryazarlığı bağlamında dijital hizmetlerin durumu ile ilgili bilgiler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün şube müdürü ve Ankara ilçe halk kütüphanelerinin sorumluları ile yapılan görüşmelerle elde edilmiştir

(T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Şube Müdürü ile 5 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Ali Dayi ocuk Kütüphanesi alıŐanı ile 3 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 4 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 5 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 7 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Cebeci Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 7 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 10 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 15 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Mamak İlçe Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 8 Nisan 2016 tarihinde yapılan telefon yolluyla ve yüz yüze görüşme; Kutludüğün Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 3 Nisan 2016 tarihinde yapılan telefon ve e-posta yoluyla görüşme; Sincan İlçe Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 17 Nisan 2016 tarihinde yapılan telefon yoluyla ve yüz yüze görüşme; Şuaip alkın Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 17 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 17 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Abdurrahman Oğltrk Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 18 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme; Şentepe Halk Kütüphanesi alıŐanı ile 20 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme).

Bunun yanısıra araştırma kapsamında bulunan kütüphaneler ziyaret edilerek, fiziki koŐullara ilişkin gözlem yoluyla veri elde edilmesine çalışılmıştır. Tezin konusu bağlamında, gözlemlerde ağırlıklı olarak kütüphanelerin medya okuryazarlığına yönelik hizmet sunmada donatı unsurları ve kütüphanenin ergonomic yapısına ilişkin

veri toplanmıştır. Görüşme ve gözlem tekniğine dayalı verilerin elde edilmesinde aşağıdaki sorulara yanıt bulunmasına çalışılmıştır.

Araştırma Soruları

- Kütüphanenizde çocuklar için ayrı bir mekan düzenlemesi var mıdır?
- Sizce halk kütüphanelerinin yapısı ve malzemeleri çocukların kullanımı için ergonomik midir?
- Kütüphanenizde çocuklara yönelik olarak kitap dışında başka materyaller bulunmakta mıdır?
- Kütüphanenizde çocuklara yol gösterecek ve yardımcı olacak mesleki eğitim almış (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu) bir kütüphaneci mevcut mudur?
- Kütüphaneniz çocuklara yönelik etkinlikler düzenlemekte midir?
- Kütüphaneniz çocuklara yönelik medya okuryazarlığı konusunda etkinlikler yapmakta mıdır?
- Sizce ülkemizde genel anlamda halk kütüphanelerinde çocuklara yönelik düzenlenen medya okuryazarlığı eğitimi ve faaliyetleri yeterli midir?
- Medya okuryazarlığı konusunda kurumunuz tarafından ve/veya kendi kendine öğrenme yoluyla herhangi bir eğitim aldınız mı?

IV.3. Araştırma Bulguları ve Analizi

Çocukların halk kütüphanelerine gitme alışkanlığı kazanmasında rol oynayan faktörler ve medya okuryazarlığı doğrultusunda, kütüphanenin verdiği eğitim veya hizmetler inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda, başkentin tek çocuk kütüphanesi olan Ali Dayı çocuk kütüphanesinin ve Ankara İlçe Halk kütüphaneleri arasında çocuk bölümü ya da ayrı raf düzenlemesi ile çocuk kitaplarının bulunduğu kütüphanelerin analizi yapılacaktır.

Tablo 1, araştırma kapsamında veri elde edilen kütüphaneleri ve çocuklara yönelik yapılanış biçimlerini göstermektedir.

TABLO 1- Araştırma Kapsamında Bulunan Halk Kütüphaneleri

1. Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi (Çocuk Kütüphanesi)
2. Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi (Çocuk Bölümü)
3. Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi (Çocuk Bölümü)
4. Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi (Çocuk Kitapları Raf Düzenlemesi)
5. Cebeci Halk Kütüphanesi (Çocuk Bölümü)
6. Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi (Çocuk Bölümü)
7. Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi (Çocuk Kitapları Raf Düzenlemesi)
8. Mamak İlçe Halk Kütüphanesi (Çocuk Bölümü)
9. Kutludüğün Halk Kütüphanesi (Çocuk Kitapları Raf Düzenlemesi)
10. Sincan İlçe Halk Kütüphanesi (Çocuk Bölümü)
11. Şuair Çalkın Halk Kütüphanesi (Çocuk Bölümü)
12. Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi (Çocuk Kitapları Raf Düzenlemesi)
13. Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesi (Çocuk Kitapları Raf Düzenlemesi)
14. Şentepe Halk Kütüphanesi (Çocuk Kitapları Raf Düzenlemesi)

Başkent Ankara’da, tamamen çocuklara özel tahsis edilmiş tek kütüphane, Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi için, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü resmi web sitesinde (T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü- KYGM, 2010) şu açıklama yapılmıştır:

“Bakanlığımızca, Ali Dayı Çocuk Kütüphanesinin ilk örnek çocuk kütüphanesi olarak hizmet vermesi amacıyla 2010 yılında projelendirme ve yeniden yapılandırma

çalışmaları yapılmıştır. Binanın iç ve dış onarımı ile bahçe peyzajı yapılmış, çocuklar için kütüphane mobilyaları ve donanım malzemeleri tasarlanmıştır. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren iyi birer okur olma bilinci ve alışkanlığı kazandırmak amacıyla zengin ve güncel bir koleksiyon oluşturulmuş, koleksiyon eğitsel oyuncak ve araç gereçle desteklenmiş, kütüphanede çalışmak üzere bir kütüphaneci ve bir sınıf öğretmeni görevlendirilmiştir”.

Ankara ilçe halk kütüphanelerinin fiziki ve ergonomik durumları ile medya okuryazarlığı bağlamında dijital hizmetlerinin durumu üzerine Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Şube Müdürü ve Ankara Halk Kütüphaneleri Sorumlusu ile yapılan görüşmelerden alınan bilgiye göre, kütüphanelerin geliştirilmesi için bir proje yürürlükte. 2012 yılında “Çocuk Kütüphanelerinin İyileştirilmesi” adıyla başlatılan projenin kapsamı, 2013’ da “Çocuk ve Halk Kütüphanelerinin İyileştirilmesi” şeklinde genişletilmiştir. Proje kapsamında, Türkiye çapında halk kütüphaneleri için yeni binalar yapılacaktır ve eski binalar onarımdan geçirilecektir. Ayrıca, kütüphane tefrişatı yenilenecektir. Ayrıca, kütüphanelerde e-kitap kullanımına geçileceği öğrenilmiştir.

IV.3.1. Halk Kütüphanelerinin, çocuklara yönelik fiziksel ortamın düzeni ve ergonomi yönünden mevcut durumu

Ankara’da, halk kütüphanesi binalarının iç mekânları iç mimari sanatının öğeleri dikkate alınarak yapılmadığı için estetik ve işlevsel olmadığı konusunda çeşitli fikirler bulunmaktadır. Oysa halk kütüphanelerinin yeterince kullanılmalarında görsellik ve mekânsal işlevsellik son derece önemlidir (Ayhan, 2004).

Ali Dayı Kütüphanesinde, fiziki ortam çocukların materyallere kolay ulaşabileceği şekilde düzenlenmiştir. Eşyaların renkleri, çocuk psikolojisine uygun seçilmiştir. Yapılan gözlemlerde, kitapların hepsinin çocuklara yönelik seçildiği anlaşılmıştır. Ali Dayı Kütüphanesi iki katlı bir yapıdır. Alt kat, 3-7 yaş çocuklara hizmet veren Okul Öncesi Çocuk Bölümü olarak, deniz ve orman temasıyla dekore edilmiştir (Bkz. Fotoğraf 3). Okul Öncesi Çocuk Bölümü, çocukları kitapların, okumanın ve araştırmanın dünyasına taşıyacak bir köprü ödevi görmeyi amaçlamaktadır. Kütüphane binasının çocukların gözüne daha sıcak ve ilgi çekici görünmesi için, balkon korkulukları renkli kalemler şeklinde yapılmıştır. Kütüphanenin tabelası, yine çocuk ilgisini uyandırmak amacıyla renkli harflerle tasarlanmıştır. Kütüphanenin üst katında, velilerin çocuklarını bekleyebilecekleri ve kütüphane hizmetlerinden faydalanacakları bir bölüm vardır.

Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, çocuklar için ayrı bir alan tahsis etmektedir. Bu bölümde, kitaplıklar çocukların kitaplara rahat ulaşabileceği büyüklüktedir. Salondaki ışık düzeyi, çocukları göz sağlığının korunması için uygun düzeydedir. Eşyalara, çocukların ilgisini çekeceği düşünülen mavi renk hakimdir (Bkz. Fotoğraf 4-5). Bu kütüphane, tezin hazırlandığı an itibarı ile hizmet kalitesini yükseltmek amaçlı bir yapılandırma sürecinde bulunmaktadır.

Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesi'nde, çocuklara herhangi bir alan tahsis edilmemiştir, çocuk kitapları geçici olarak karton kutularda saklanmaktadır.

Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi, fiziksel ortam ve ergonomi açısından Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi ile benzer yapıdadır. Kitaplıklar çocuklara uygun ölçüde, ışık düzeyi uygun düzeydedir. Ancak Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi'nin çocuk bölümü, daha çok okul öncesi çocuklara yönelik

düzenlenmiştir; dolayısıyla daha renkli objeler bulundurmaktadır. Ayrıca, alan olarak Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi'ne kıyasla geniştir.

Cebeci Halk Kütüphanesi, çocuklara yönelik kitaplar içermektedir. Ancak kitaplıkların boyu, her yaşta çocuğun kullanımına elverişli değildir. Buna karşın, çocukların boyuna uygun masa ve sandalyeler mevcuttur. Kütüphanede, çocuklara ayrılmış bir oyun alanı bulunmamaktadır.

Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi'de, çocuklara özel ayrı ve geniş bir bölüm tahsis edilmiştir. Bölümdeki ışık düzeyi çocuklar için uygundur, farklı yaş gruplarından çocuklar için uygun boyutta ve yeterli sayıda ekipman mevcuttur.

Mamak İlçe Halk Kütüphanesi'nde, ayrı bir çocuk bölümü vardır ve bu bölümdeki dolaplar, çocuklar için uygun ölçüde tasarlanmıştır. Ayrıca çocuk boylarına uygun masa ve sandalyeler kullanılmaktadır.

Şuayip Çalkın Halk Kütüphanesi'nde, bina girişine yakın bir yerde, ayrı bir odada çocuk bölümü tahsis edilmiştir.

Sincan İlçe Halk Kütüphanesi'nde, Şuayip Çalkın Halk Kütüphanesi'ndeki gibi, bir çocuk odası bulunmaktadır.

Sadece çocuklara özel olan Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi dahil olmak üzere bu sekiz halk kütüphanesi, çocuklara uygun ve çocuklar açısından ergonomik ortam sağlamaktadır. Aşağıda ise, çocuklara ait özel bölümü olmayan ancak çocuklara yönelik kitap rafları bulduran 6 halk kütüphanesi incelenmektedir.

Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi'nde yapılan gözlemede, yetişkinlerin ve çocukların aynı bölümü kullandığı görülmüştür. Ancak çocukların boyuna uygun kitaplıklar ve canlı renklere sahip masa ve sandalyeler bulunmaktadır.

Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi'nde çocuklar için ayrı bölüm bulunmamaktadır. Yetişkinlere tahsis edilmiş okuma odasının içinde bulunan kütüphane dolaplarının bazı rafları çocuklara ayrılmıştır.

Şentepe Halk Kütüphanesi'nde, sadece bazı raflar çocuk kitaplarına ayrılmıştır.

Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi'nde, çocuk bölümü yoktur. Kütüphanenin iç görünüşü kütüphane alanına uygun görünmemektedir (Bkz. Fotoğraf 7). Çocuklara sadece 5 adet kitap rafı tahsis edilmiştir. Ayrıca kütüphane iç ve dış görünüş bakımından diğer halk kütüphanelerine göre kötü durumdadır (Bkz. Fotoğraf 6-7).

Kutludüğün Halk Kütüphanesi'nde, çocuk bölümü ve yetişkin bölümü aynı alanda yer almaktadır. Çocuk alanı, kütüphane çalışanlarının inisiyatifi ile el yapımı bir "Masal Ağacı" ile dekore edilmiş, bu ağacın etrafına çocuk psikolojisine uygun mavi renkte masalar ve sandalyeler yerleştirilmiştir (Bkz. Fotoğraf 1).

Kütüphane çalışanın ifadesine göre, kütüphanenin kullanıcı kitlesini büyük oranda çocuklar oluşturmaktadır.

IV.3.2 Kütüphanelerdeki çocuklara yönelik kitap, çoklu ortam materyal ve çoklu medya öğrenim olanakları

Aşağıda sunulan Tablo 2’de kütüphanelerin dermelerinde bulunan toplam materyal ve çocuklara yönelik materyal sayıları belirtilmiştir.

TABLO 2 – Araştırma Kapsamında Bulunan Halk Kütüphanelerindeki Kitap Sayısı

Kütüphane Adı	Çocuk Kitabı Sayısı	Toplam Kitap Sayısı
Abdurrahman Oğultürk	1301	4598
Adnan Ötüken	272555	839669
Ali Dayi	13127	13127
Balgat Hüseyin Alpar	1649	8711
Cebeci	7428	28861
Cemil Meriç	1112	12476
Keçiören Aktepe	-	4500
Kutludüğün	1663	4199
Mamak	1825	19820
Or-An Sevgi Yılı	Okul öncesi (1520) 4736	26555
Sincan	2444	15154
Sincan Yenikent	4700	12374
Şentepe	1615	3932
Şuayip Çalkın	1144	12500

Tablo 3’de çoklu medya/ dijital medya materyale ve çoklu ortam öğrenim olanağı sunan donanım unsurlarına ilişkin veriler bulunmaktadır.

TABLO 3 – Araştırma Kapsamında Bulunan Halk Kütüphanelerindeki Medya Okuryazarlığı Donanımı

Kütüphane Adı	Bilgisayar/ Internet	LCD /Projeksiyon	TV	CD / DVD	Diğer (Harita, eğitici oyun vb.)
Abdurrahman Oğultürk	X	X		X	√
Adnan Ötüken	√	√		√	√
Ali Dayı	√	X		√	√
Balgat Hüseyin Alpar	√	X		X	√
Cebeci	√	√		√	√
Cemil Meriç	√	X		X	√
Keçiören Aktepe	√	X		X	X
Kutludüğün	√	X		X	X
Mamak	√	X		X	√
Or-An Sevgi Yılı	√	X		√	√
Sincan	√	X		√	√
Sincan Yenikent	√	X		X	X
Şentepe	X	X		X	X
Şuayıp Çalkın	√	X		√	X

Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi, oyunlar, fen ve doğa oyuncakları, kukla tiyatrosu, drama çalışmaları ile çocuklara, yaratıcı güçlerini geliştirici ortam sağlamaktadır. Kütüphane, eğitim amaçlı grup oyunları düzenlemekte; çocuk ve edebiyat arasında bağ kurmak için çocukları yazarlarla buluşturan etkinlikler düzenlemektedir. Kütüphane bahçesinde bulunan büyüteçli masa, termometre, higrometre gibi araçlar ile çocukların bilime özendirilmesi amaçlanmıştır.

Kütüphane, ayrıca projeksiyon cihazıyla çizgi filmler, çocuk filmleri ve eğitim amaçlı programlar göstererek çocukların işitsel ve görsel algısını geliştirmeyi hedeflemektedir. Böylece çocukların, kütüphaneyi sadece “iş” ve “ders” yapılan bir ortam değil, hayatın eğlenceli bir parçası olarak görmeleri amaçlanmıştır.

Kütüphanede kablosuz internet bağlantısı ve bilgisayarlar bulunmaktadır. Morpa Kampüs İnteraktif Eğitim Seti aracılığıyla çocuklara e-teknoloji hizmeti sunulmaktadır. Morpa, çocukların elektronik ortamda ders çalışması, ödevlerini yapıp test çözmesi ve elektronik kitaplara erişmesi için tasarlanmış bir sistemdir.

Ali Dayı Kütüphanesi, medya okuryazarlığını geliştirici niteliğe sahip bir kütüphanedir. Sunduğu çok yönlü eğitim olanakları ile diğer kütüphaneler için bir model teşkil etmektedir.

Diğer halk kütüphanelerinde, daha kısıtlı olmakla beraber elektronik eğitim imkânları mevcuttur.

Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi çocuk bölümünde, LCD ekran bir televizyon bulunmakta ve bu televizyonda, eğitici çizgi filmler veya çocuklara yönelik eğitim filmleri gösterilmektedir (Bkz. Fotoğraf 4-5). Kütüphane, bir İnternet Erişim alanı açmak üzere çalışma yürütmektedir.

Ankara Or -An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesinde, çocukların kullanabileceği bir İnternet Erişim Odası vardır. Odada, 20-adet bilgisayar bulunmaktadır. Kütüphane envanterinde, görsel materyal olarak hem çocuklar hem yetişkinler için 45 adet CD ve 2 adet harita vardır.

Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesinde, Her yaştaki kullanıcı için 2 adet bilgisayar bulunmaktadır. İnternet erişimi mevcuttur. Görsel-İşitsel ve diğer çocuklara yönelik kitaplar ve diğer eğitici materyaller bulunmaktadır.

Cebeci Halk Kütüphanesi'nde çocuklar için ayrı bir internet erişim odası vardır. Ayrıca, projeksiyon cihazı ve bu cihazda gösterilmek üzere görsel materyal mevcuttur.

Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi çocuk bölümünde, çocuklar için 2 adet Playstation marka oyun konsolu ve 1 adet bilgisayar bulunmaktadır (Bkz. Fotoğraf 2).

Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesinde, çocuklara yönelik görsel materyal, CD veya DVD bulunmamaktadır. Çocukların ve yetişkinlerin kullanımına açık 7 bilgisayar vardır.

Mamak İlçe Halk Kütüphanesinde, herkese açık ve çocukların da kullanabileceği, 8-bilgisayarlı bir İnternet Erişim odası bulunmaktadır. CD veya DVD bulunmamaktadır.

Kutludüğün Halk Kütüphanesinde, yetişkinlerin ve çocukların ortak kullanımına sunulmuş 10 adet bilgisayar mevcuttur.

Sincan İlçe Halk Kütüphanesinde, çocukların kullanımı için bilgisayar vardır. Ayrıca, görme engelli kullanıcılar için Braille alfabetiyle basılmış kitaplar ve sesli materyaller mevcuttur.

Şuayip Çalkın Halk Kütüphanesinde 8 adet bilgisayar ve 6 adet CD bulunmaktadır.

Sincan Yenikent Halk Kütüphanesinde CD veya DVD yoktur, ancak çocukların kullanabileceği 2 adet bilgisayar bulunmaktadır.

Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesinde bilgisayar yoktur. Kütüphaneye yakın zamanda CD'ler tahsis edilmiştir ancak bunlar (araştırmanın yapıldığı tarih itibarı ile) henüz kütüphane envanterine kaydedilmemiştir.

Örnekleme kapsamında bulunan bir halk kütüphanesinde ise hiçbir multimedya aracının bulunmadığını saptanmıştır. Örneğin Şentepe Halk Kütüphanesinde bilgisayar, CD, DVD vb. bulunmamaktadır.

IV.3.3 Ankara’da bulunan Halk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Gerçekleştirilen Etkinlikler

Ankara’daki halk kütüphanelerinde daha önce belirtildiği üzere doğrudan çocuklara hizmet verme amacıyla örgütlenen tek çocuk kütüphanesi bulunmaktadır; diğer 13- kütüphanenin yedisinde çocuk bölümü bulunurken, altısında sadece çocuklar için ayrılmış çocuk kitapları rafları bulunmaktadır. Tablo 2’de sunulan derme sayılarına bakıldığında da çocuklara yönelik bilgi kaynaklarının nicel açıdan çok yetersiz olduğu rahatlıkla söylenebilir. Çoklu ortam materyal verileri (Tablo 3) çok daha düşüktür. Çocuklara yönelik etkinliklere ilişkin olarak görüşmelerden elde edilen veriler göstermektedir ki, sayıları az olan kütüphanecilik ya da bilgi ve belge yönetimi bölümü mezunu kütüphaneci ve/veya bilgi yöneticilerinin sorumlu olduğu kütüphanelerde sunulan hizmetlerle diğerleri arasında çok büyük farkların olduğu saptanmıştır. Kimi kütüphanelerde yazar söyleşileri, kitap imzalama günleri, öğretmenler ya da ailelerin de katılımının sağlandığı masal anlatma saatleri, kütüphane gezileri, konferans salonlarında Karagöz/ Hacivat gösterileri gibi etkinlikler düzenlenir oyunlar sergilenirken, kimi kütüphanelerde sadece dermeye dayalı hizmet sunulduğu saptanmıştır. Hemen her kütüphane çalışanı, Mart ayının son haftasında kutlanan “Kütüphane Haftası”nda sergiler düzenlediğini ve en çok kitap okuyan çocuklara ödülleri verdiklerini iletmışlerdir. Görüşmeye katılan çalışanların çoğu, çocuklara yönelik sundukları hizmetleri değerlendirirken, sundukları temel hizmetin

kitapların KOHA otomasyon sistemine girilip kayıt altına aldıklarını, 16 yaş altında bulunan çocukları velilerinin bilgisi dahilinde, 16 yaş üstü çocukları bireysel olarak üye yaptıklarını ve üyelere bilgi kaynaklarını ödünç verme hizmetini sunduklarını belirtmişlerdir.

Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi'nde çocuklara yönelik sunulan etkinliklerin çok zengin bir içeriğe sahip olduğu saptanmıştır. Görüşme yapılan kütüphaneci, düzenledikleri etkinlikleri şöylece tanımlamıştır: “Zaman zaman çocuk kitabı yazarlarını çağırıyoruz, söyleşi yapıyorlar, kitaplarını imzalıyorlar. Ben yaratıcı drama lideriyim; dönem dönem çocuklarla atölye çalışmaları yapıyoruz, resim çalışıyoruz, çocuklara okudukları kitapları resimlemelerini istiyoruz, mesela kitaplar için kendi kitap ayıraçlarını yapıyorlar. Bahçede cam şövaliyelerimiz var, dışarıda camlara resim yapıyorlar, camların özel boyaları var. Onları temin ediyoruz. Zaman zaman origami (kağıt katlama sanatı) çalışması yapıyoruz. Satranç turnuvaları düzenliyoruz. Türk geleneksel oyunu Mangala'yı oynuyoruz birlikte. Nadir de olsa çocukların çizdikleri resimlerin anne-baba tarafından yorumlanması yönünde kimi etkinlikler düzenleyerek anne-baba ile iletişim kurmaya çalışıyoruz. Geleceğe yönelik olarak çocuklara kütüphaneyi anlatan, çocukların oynadığı bir kısa film projesini hayata geçirmek istiyorum” (Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi kütüphanecisi ...).

Hizmet sunumunda Ankara'da bulunan diğer kütüphanelerle derme ya da donatı unsurlarının paylaşımı ve etkinlik düzenleme konusunda işbirliği yapıp yapmadıkları sorusuna bütün katılımcılar, “hayır, biz farklı birimleriz” yanıtını vermiştir. Bunun yanında Kütüphane Haftası kutlama etkinliklerinin hazırlığında, ortak bir plan çıkarıldığı, hangi kütüphanede ne tür etkinliklerin yapıldığından haberdar olduğu bilgisi aktarılmıştır.

IV.3.4.1. Ankara’da bulunan Halk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Gerçekleştirilen Medya Okuryazarlığı Etkinlikleri

Görüşmeye katılan kütüphane çalışanları, çocuklara medya okuryazarlığı yetilerini kazandırma konusunda özel programlanmış bir eğitim vermediklerini, çocukların İnternet’i ve diğer dijital ortamları kendilerinden bile daha iyi kullandıklarını, hatta onlardan yeni bilgileri edindiklerini belirtmişlerdir. Kütüphanelerde bulunan İnternet odalarının, genellikle ödev yapmak ve sınavlara hazırlanmak amacıyla dijital platformlara bakmak üzere kullanıldığı, sınırlı da olsa çocuklara İnternet’te oyun oynama hakkının verildiği, zira Bakanlık tarafından bazı sitelerin filtrelendiği saptanmıştır. Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi’nde çocukları kitap okumaya teşvik etmek için Play Station’ın bulunduğu, kütüphanede 45 dakika kitap okuyan çocuklara 15 dakika Play Station’da oyun oynama hakkının tanındığı belirtilmiştir.

IV.3.4.2. Kütüphane Personelinin Mesleki Eğitim Durumu ve Medya Okuryazarlığı Bakımından Yeterlilik Düzeyi

Listelenebilir maddi olanakların aksine, kütüphane personelinin medya okuryazarlık düzeyinin veya yeni çağın eğitim ihtiyaçları hususundaki farkındalık düzeyinin ölçülmesi zordur. Bu kıstaslarda veri toplayabilmek için kullanılan sistemin pozitif olmadığı, göz önünde bulundurulmalıdır.

Kütüphane personelinin medya okuryazarlığı bağlamında yeterlilik düzeyini belirlemek için, personel sayısı ve personelin eğitim seviyesi sorgulanmıştır. Bir

kütüphane yetersiz işgücü ile verimli çalışamaz; aynı şekilde eğitimsiz veya deneyimsiz personelce işletilen bir kütüphaneden umulan fayda sağlanamaz.

Tablo 4’ te Ankara halk kütüphanelerinin personel sayısı ve eğitim düzeyi ile ilgili bilgi kütüphaneler bazında yer almaktadır.

TABLO 4 – Araştırma Kapsamında Bulunan Halk Kütüphanelerindeki Personel Sayısı ve Eğitim Düzeyi

Kütüphane Adı	Personel Sayısı	Kütüphanecilik Eğitilmiş Personel	BBY Eğitimli Personel
Abdurrahman Oğultürk	3	-	2
Adnan Ötügen	70 (Çocuk Bölümü- 3)	4	25
Ali Dayi	3	-	-
Balgat Hüseyin Alpar	6	-	2
Cebeci	5	-	1
Cemil Meriç	6 (Çocuk Bölümü- 1)	2	-
Keçiören Aktepe	5	-	-
Kutludüğün	4	1	-
Mamak	14	1	-
Or-An Sevgi Yılı	16	2	2
Sincan	8	-	-
Sincan Yenikent	3	-	-
Şentepe	2	-	-
Şuayip Çalkın	7	1	-

Görüşmeye katılan kütüphane personelinin medya okuryazarlığı yeterlilikleri ile ilgili olarak, medya okuryazarlığı konusunda herhangi bir eğitim alıp almadıkları, eğer medya okuryazarlığı eğitimi aldılarsa nereden, hangi süre boyunca aldıkları,

sözkonusu eğitimin, tek bir kurs ile mi yoksa uzun süreli bir programla mı edinilmiş olduğu, hizmet sundukları çocukların kendi çabaları ile medya okuryazarlığı yetilerini kazanmaları doğrultusunda hangi yöntemleri kullanmakta oldukları, okullarla ve diğer kütüphanelerle, medya okuryazarlığı kapsamında işbirliği yapıp yapmadıkları, medya okuryazarlığını geliştirmek için gelecekte herhangi bir proje tasarlanıp tasarlanmadığı soruları hazırlanmış ve yöneltilmiştir. Bu sorularda toplanan verilerinin değerlendirmesinde kütüphaneler arasında büyük farklar göze çarpmaktadır. Bu heterojenliğin olası temel nedeni, çalışanların mesleki uzmanlık alanı altyapıları, algıları ve yaklaşım tarzlarıdır. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, hiçbir kütüphane çalışanının medya okuryazarlığı konusunda programlanmış, özel bir eğitim almadığı, mesleki eğitim almış olanların kütüphanecilik ve bilgi ve belge yönetimi eğitimi sırasında bilgisayar okuryazarlığı konusunda edindikleri bilgi altyapılarından yararlandıkları, bireysel çaba ve kendi kendine öğrenme yoluyla bilgisayar ve dijital medya araçlarını kullanmaya çalıştıkları saptanmıştır. Görülmüştür ki medya okuryazarlığı yetileri, bilgisayar ve/veya dijital okuryazarlık yetileri ile eşdaş kabul edilmektedir. Bir kütüphane çalışanı, medyanın çocuklar için çok zararlı olduğu, hiçbir şekilde izin verilmemesi gerektiğini, ancak eğitici görsel işitsel kaynaklara yöneltebileceğini belirtmiştir.

Ankara'daki belirtilen halk kütüphanelerindeki gözlem ve görüşme sonucu şu şekilde ifade edilebilir:

Araştırma sınırlılıkları bağlamında, incelenen halk kütüphanelerinde çalışan BBY/ Kütüphanecilik mezun sayısı azdır. Tek tek halk kütüphaneleri çalışanları ile yapılan görüşmeden önce kendilerinden medya okuryazarlığının ne olduğu konusunda görüşleri alınmış ve görüşme sırasında 13 halk kütüphanesindeki çalışanların, medya

okuryazarlığının anlamına ilişkin net görüşleri olmadığı saptanmıştır. Personelin görüşleri alındıktan sonra kendilerine medya okuryazarlığının tanımı verilmiştir. Medya okuryazarlığı ve dijital medya kullanımını ilgili çocuklara yol gösterme ve medya mentörlüğü bağlamında personelin istenen düzeyde yeterliliğe sahip olmadığı görülmüştür. Hatta bir kütüphane personelinin görüşüne göre, bilgisayar ve teknoloji kullanımı ile ilgili olarak çocuklar kütüphane çalışanlarına mentörlük yapmaktadır. Sosyo ekonomik durumları iyi olan semtlerin halk kütüphaneleri diğerlerine göre daha çeşitli ve aktif hizmetler sunmaktadır. Mamak Kutludüğün Halk Kütüphanesi çalışanı, kendi bütçesi ve emeğiyle, medya mentörü rolünü taşıyarak çocukların masal anlatma saatinde kullanmak üzere, çocuklarla eğlenceli ve ilgi çekici şekilde sesli kitap okuma etkinlikleri için “Masal Ağacı” yapmıştır.

Özel olarak, kütüphane çalışanı, ailelerin ve ÇBE’lerin çocuklarla birlikte bir arada etkinlik yapması ve bilgi paylaşımının gerçekleştiği kütüphanenin, Ankara’nın tek çocuk kütüphanesi olan Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi olduğu saptanmıştır.

V. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşadığımız dünyada, her gün değişen ve gelişen medya ve teknoloji ürünlerinin yaşamımıza ne denli girmiş olduğu rahatça gözlemlenebilmektedir.

İnsanın değişime ayak uydurması zaman alır, ancak bazı bireyler teknolojinin beraberinde getirdiği değişimi veya yaşanan evrimi kabullenmekte iken ona uyum sağlamakta güçlük çekmektedirler. Ayrıca, insanlar zaman zaman bilgisizlikten, bilgi eksikliğinden ya da yeterince eğitim alamamaktan dolayı değişim ve yeniliğe karşı çıkmabilmektedir. Ancak bu durumu olumlu hale dönüştürebilme, bireyleri etkili ve bilinçli medya kullanımı konusunda beceri kazandıran medya okuryazarlığı ve medya okuryazarı olabilme yönünde bireylere liderlik eden medya mentörlüğü olgularının yaşantılanması ile gerçekleştirilebilir.

Yeni medya ve teknoloji kullanımı hususunda, dijital göçmenler olarak adlandırılan eski jenerasyon, teknoloji çağının ortaya çıkarttığı değişime ilişkin zorluklarla karşı karşıyadırlar. Oysaki, dijital yerliler olarak adlandırılan yeni jenerasyon, bugünün çocukları ve gençleri, teknoloji çağının içinde doğmuş ve büyümektedirler. Onlar teknolojiyi yaşamlarında daha rahat ve benimseyerek entegre etmektedirler. Ancak yine de, teknoloji araçlarını ve yeni medya ürünlerini kullanım konusunda onlara yol gösterecek ve liderlik edecek medya mentörlerine gereksinim duyulmaktadır. Çocuklara ve gençlere etkin ve verimli bir medya mentörlüğü, kütüphanecilerin, çocuklara ve gençlere hizmet sunan eğitimcilerin, öğretmenlerin,

ebeveynlerin, ailelerin ve çocuk bakıcıları ve eğitimcilerinin- ÇBE'lerin sorumluluğundadır.

Dünyanın tüm eğitim sistemleri, işlevsel okuryazarlığın yanı sıra medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, dijital okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, enformasyon okuryazarlığı vb. okuryazarlık türlerinin erken yaşta kazandırılmasını hedeflemektedir. Bu bağlamda bilgi erişim ve eğitim konusunda lider olma sorumluluğunu taşıyan bireylerin, iyi bir medya mentörü olabilmesi için gerekli eğitimleri alması, edindiği bilgileri uygulanması ve öğrenilen bilgiyi gereksinim duyan bireyler ve özellikle çocuklar ile en üst düzeyde paylaşılması çok önemlidir. Bu nedenle, medya mentörü olarak kütüphanecilerin, ailelerin, eğitimcilerin ve çocuk gelişiminden sorumlu olan ÇBE'lerin, devamlı olarak gelişen ve değişen teknoloji ve medya mentörlüğü konusunda gerekli eğitimleri alması, konu ile ilgili konferanslara katılması, birbiriyle bilgi paylaşımında bulunması ve işbirliğine yönelik çalışmaları yapmaları beklenmektedir. Böylelikle hem kendileri daha fazla donanıma sahip olabilmekte, hem de çocuklar ve gençlerin kişisel ve eğitimsel gelişimine mümkün olan en üst düzeyde etki ve katkıda bulunabilmektedirler.

İnternet çağında, çocukların kütüphaneye gitme alışkanlığını arttırması ve bilgi erişim sistemi olarak kütüphaneyi kullanması her zamandan daha fazla önem taşımaktadır. Araştırmada kütüphanelerin, çocuklarda kütüphaneye gitme eğilimini ve isteğini uyandırmak ve çocukların bilgi edinme becerilerini geliştirmek için rol ve sorumlulukları üzerinde durulmuştur. Halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri ya da çocuk kütüphaneleri, ücretsiz ve uygun bir eğitim ve eğlence ortamı sunarak aile gelir düzeyi yüksek olmayan çocuklara çok değerli hizmetler sunabilirler. Tez'de kütüphanelerin ve kütüphanecilerin, çocukların yeteneklerini açığa çıkarmakta ne

derece etkin olduğuna dikkat çekilmeye çalışılmış ve kütüphanecilerin yaşamboyu öğrenim ve toplum gelişimi üzerindeki medya mentörlüğü rolü tartışılmıştır. Kütüphanecilerin, mevcut duruma uyum sağlayabilmek, yeni medya ve teknoloji çağının gereksinimlerini kabullenmek, dijital teknolojinin olumlu ve olumsuz yönlerini analiz etmek ve sözü edilen durumu göz önünde bulundurarak gerekli önlemleri almak ve medya mentörlüğü konusunda girişimlerde bulunmak gibi konuları dikkate alması gerekmektedir. Bu gereklilik, çocuklar için çok daha öncelikli ve ivedi önem taşımaktadır. Kütüphanecilerin mentörlük rollerini gerçekleştirmeleri sayesinde çocuklar, yaşamında yeni medya kullanımını konusunda farkındalığa sahip olacak, tıpkı her anlamda iyi bir okuyazar gibi medya okuyazarı kılınacak böylelikle medya kanalı ile iletilen mesajı iyi bir şekilde algılayıp, analiz edip, sorgulayıp, eleştirel düşünme becerileri ile birlikte etkileşimli bir şekilde kullanabileceklerdir.

Çağın gereği olarak, medyanın olumsuz olduğunu belirterek ondan kaçmak yerine, olumsuz denilen yönlerini iyice sorgulamak ve analiz etmek gerekmektedir. Bu bağlamda medya ve teknolojiyi doğru ve amaçlı kullanmak yönünde çocuklarda farkındalığın yaratılması ve hem bilinçli hem de etkin biçimde kullanma yollarının onlara öğretilmesi, olumlu yönlerine dikkat çekilerek fayda sağlamaya odaklanması, bu yönde liderlik ve örneklik edilmesi çok daha doğru bir yaklaşımdır.

Bilgi toplumu olabilme yolunda medya okuryazarlığı eğitimi, okul öncesi yıllardan itibaren verilmelidir. Geleceğin bilgi toplumu, ancak bilgiye sahip genç nesillerce inşa edilebilir. Böyle bir neslin yetiştirilmesi; ailelerin, toplumun ve devletin işbirliğine bağlıdır. Okullar, kütüphaneler, üniversiteler ve devlet kurumlarının sorumluluğu ülke çapında etkili kılınmalıdır. Tez’de Ankara’da bulunan il ve ilçe halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri bazında yapılan araştırmada, kütüphanelerin çoklu

öğrenim ve kitle iletişim araçları olanaklarının yanısıra personel kalitesi ve yeterliliğinin eksik olduğu saptanmıştır. Bu durum, kanımızca belirgin bir ulusal kütüphanecilik politikasının eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Kütüphaneler, buldukları çevrenin sosyoekonomik koşullarına göre donatılmakta, kütüphanelerdeki eğitim ortamı çalışan personelin inisiyatifine göre düzenlenmektedir. Personel iyi niyetli ve çocukların ihtiyaçlarına karşı hassas olsa dahi, personelin eğitim düzeyi bu ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalabilmektedir. Kütüphanecilik, artık sadece aranan basılı kaynağa erişmeyi sağlamak ve kitap ödünç vermekten ibaret bir sanat değildir. Bilgi çağının gelişen iletişim ve öğrenim olanakları uyarınca, kütüphanecilerin bilgi ve becerilerinin de geliştirilmesi gerekmektedir. Teknoloji sürekli geliştiği için, dijital okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, medya okuryazarlığı vb. okuryazarlıklar bağlamında kendi kendine öğrenme, öğrenmeyi öğrenme ve yaşamboyu öğrenme ilkesi, çok daha önemli hale gelmiştir. Yirmi yıl öncesinin dijital okuryazarlığı, bugünün dünyasında artık geçerli değildir. Mevcut medya okuryazarlığı da, bundan yirmi yıl sonrasının ihtiyaçlarını karşılamayacaktır. Şu halde, toplumun gerçek bir medya okuryazarlığına kavuşması ancak bilinçli, uzun vadeli ve kararlı bir eğitim politikası ile mümkün olacaktır. Bununla birlikte toplumun istekleri ve ihtiyaçlarını karşılayacak, yol gösterecek medya mentörleri yetiştirmek çok önemlidir.

Türkiye’de varolan eğitim süreci ve hızla büyüyen ve değişen teknoloji ile birlikte medya okuryazarlığına ilişkin ortaya çıkan gereksinim karşısında, bu konudaki bilgilendirme ve eğitim girişimleri, kitap okuma eyleminden başlayarak diğer tüm medya iletişim araçları hakkında yaratılması gereken farkındalık, çağımızın hızla gelişen ve değişen teknoloji kitle iletişim araçlarını göz önünde bulundurarak sürekli

olarak medya okuryazarlığı seviyesinin hem kullanıcı ve hem kütüphaneci açısından yükseltme gereği, bugün için her zamankinden daha önemlidir. Bu doğrultuda, yaşamboyu öğrenme ilkesini hizmet felsefesinin odağına alan çocuk kütüphanelerinin ve kütüphanecilerin varlığı, öncü, lider ve mentörlük rolü, tezde literatüre dayalı biçimde mümkün olduğunca irdelenmiştir.

Medya; bilgi edinme, bilgi zengini olma ve bilgilenme bağlamında güç sahibi olma kaynaklarından biridir. Medya mentörü ise, çocukları, olumsuz yanlarından zarar görmeksizin medya'ya karşı pasif bir tutumu olmaması için desteklemektedir. Medya okuryazarlığı ve toplum arasında aktif ve uyumlu bir ilişkinin olması gerekmektedir. Mentörler tarafından verilen medya okuryazarlığı eğitimi, kullanıcının yığın bilgilerden en iyi şekilde nasıl fayda sağlayacağı konusunda yardımcı olur. Böylelikle bireyin, özellikle çocukların, medyanın olası olumsuz etkilerinden uzak durması, olumlu yönlerinden daha çok yararlanabilmesi ve doğru ve yanlış mesajları ayırt edebilmesi için çok önemli destek sunulmaktadır.

Literatürde tartışılmaktadır ki kütüphaneciler medya mentörlüğü için en uygun meslek grubudur. Bu konu çok yeni olmakla birlikte çocukların her anlamda iyi bir okuryazar özellikle medya okuryazarı olmaları için bir mentör desteğine ihtiyaçları bulunmaktadır, bu desteğe aileler ve eğitimciler de dahildir. Ailelerin ve eğitimcilerin de bu konuda desteğe gereksinim duymaları sözkonusudur; ancak bu şekilde onlar da çocuklarına iyi bir medya mentörü olabilirler.

Araştırma sınırlılıkları bağlamında, bulgular göstermiştir ki, halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde ve incelenen bir çocuk kütüphanesinde çalışanların iyi niyetleri ve çabalarıyla sınırlı düzeyde etkinlikler düzenlenmektedir.

Ancak medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü konusunda, eğitimli personel sayısının yetersizliğinden dolayı, yeterince katkı sunulamamaktadır. Medya okuryazarlığı programları hazırlama ve medya mentörlüğü konusunda kütüphane çalışanlarının bilgilendirilmesine gereksinim bulunmaktadır.

Çalışmada ele alınan konu bağlamında sunulabilecek öneriler aşağıda özetlenmiştir:

- Çocukların erken yaştan itibaren bir medya okuryazarı kılınabilmeleri için kütüphaneciler, aileler, ebeveynler ve ÇBE'lerin çok etkin ve verimli biçimde medya mentörlüğü yapabilmeleri, yaşamboyu öğrenme ilkesini benimseyerek gereken eğitimleri almaları, kendi öz istekleri ile bilgilendirme çabasında olmaları ve ortaklaşa eğitim programları geliştirmeleri gerekmektedir.
- Kütüphanelerin ve çocuklara hizmet sunan tüm kurumların, medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğünün tam olarak ne demek olduğunu bilmeleri ve toplumun, özellikle çocukların, hayatını nasıl etkileyebileceğinin farkına varmaları gerekmektedir.
- Medya mentörleri olarak özellikle halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin, düzenli aralıklarla hem kendilerinin hem de kullanıcılarının medya okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığı seviyelerini ölçebilmek ve geliştirebilmek amacıyla teknoloji ve yeni medya okuryazarlığı programlarını geliştirmelerine ve konu bağlamında çalıştay (workshop) uygulamaları gerçekleştirmelerine gereksinim bulunmaktadır.

- Çocukların eğitimsel ve kişisel gelişimini için medya mentörü olan kütüphanecilerin, öğretmenlerin, ailelerin ve ÇBE'lerin aralarında çocukların teknoloji araçları ve yeni medya kullanımına yönelik geri bildirim esaslı bilgi paylaşımında bulunmaları gereklidir.
- Medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü eğitimi ve bilgi paylaşımı konusunda halk kütüphanelerinin, diğer kütüphaneler ve başka eğitim kurumları ile hem bütçesel hem eğitimsel işbirliği yapması çok yerinde olacaktır.
- Çocuk kütüphaneleri ve halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde çalışan personele yönelik biçimde medya okuryazarlığı eğitiminin düzenli aralıklarla verilmesi, bu bağlamda basılı ve çevrimiçi materyallerin üretilip, serbest erişilebilir kılınması ve sürekli biçimde güncellenmesi güncellenmesi yerinde olacaktır.
- Türk Kütüphaneciler Derneği'nin, kütüphanecilerin medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü hakkında bilgi edinmeleri ve nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda yol gösteren rehber nitelikli bir raporu, konu uzmanları ve akademisyenlerin desteğini alarak hazırlaması, farkındalık yaratma ve bilinçlenme yönünde büyük etken olacaktır.
- Halk kütüphanelerinin medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü konusunda sorumlulukları ve işlevleri dijital çağın gerçeği olarak kabul edilmekle birlikte ülkemizde halk kütüphaneleri bağlamında bu konuda büyük bir eksiklik söz konusudur. Konu ile ilgili çalışmaları yapabilmek adına halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri, mesleki eğitim görmüş çok az sayıda

kütüphaneciyi barındırmaktadır. Yeterlilik açısından istenen düzeyde kütüphaneci istihdamı sağlanabilirse, çocukların kişisel, sosyal, kültürel ve toplumsal açıdan gelişmelerini olanaklı kılacak medya okuryazarlığı programları geliştirilebilir ve kütüphaneciler medya mentörleri olarak birey ve topluma önemli ölçüde katkı sağlayabilirler.

- Türkiye’de kütüphane çalışanlarının (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü/ Kütüphanecilik Bölümü mezunu olanlar/olmayanlar) için dönemsel olarak günümüzün teknoloji değişimine uyum sağlayabilmeleri amacıyla bire bir ve/veya toplu eğitim programlarının ve toplantıların düzenlenmesi çok yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesi çalışanı ile 18 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

"Adrian, L., Dennis, C., ve Campbell, Ph. (2007). Nature's guide for mentors. *Nature*, 447 (7146), 791. MAS Ultra-School edition." Standard, A. (2014). Beyond the books: Mentorship in the media center. *Library media connection*, August-September, 36-39. 20 Mayıs 2017 tarihinde <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=5a86f011-8f04-43b1-8d0d-9ac0c347879a%40sessionmgr104&hid=108> adresinden erişildi.

Akbaş M. ve Fenerci, T. (2016). Üniversite kütüphanelerinde sosyal medya politikaları. *Bilgi Dünyası*, 17 (2), 201-231. 02 Haziran 2017 tarihinde <http://bd.org.tr/index.php/bd/article/download/518/574> adresinden erişildi.

Alagözlü, Ç. (2013). *Türkiye’de ve AB ülkelerinde medya okuryazarlığı: Örnek incelemeler*. Ankara: Pelikan Yayıncılık.

Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi çalışanı ile 3 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

Altun, A. (2009). Eğitim bilim açısından seçmeli medya okuryazarlığı dersi programına eleştirel bir yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 97-109. 5 Temmuz 2016 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/15566> adresinden erişildi.

American Academy of Pediatrics- AAP. [Dedicated to the health of all children].
Refrigerator notes: Promoting your child's healthy media diet (2 to 6 years).
 Program 3: Part 1, Establishing routines and household rules: The Incredible
 Years. 22 Mayıs 2017 tarihinde
<https://www.healthychildren.org/English/media/Pages/default.aspx> adresinden
 erişildi.

"American Academy of Pediatrics -AAP. (2013). Have a family media use plan. *AAP video*, 1:01. www.aap.org/en-us/about-the-aap/aap-press-room/aap-press-room-media-center/Pages/Family-Media-Use-Plan.aspx. adresinden erişilmiştir." Campbell, C., Haines, C., Koester, A., ve Stoltz, D. (2015). Media Mentorship in Libraries. *Serving Youth*. 10 Nisan 2017 tarihinde http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi.

American Library Association (ALA); Association for Library Service to Children

(ALSC). (November, 2015). *New edition of competencies for librarians serving children in public libraries*. 03 Şubat 2017 tarihinde <http://www.ala.org/alsc/edcareers/alscorecomps> adresinden erişildi.

American Psychological Association- APA Style. (2015). 01 Mart 2016 tarihinde <http://www.apastyle.org/> adresinden erişildi.

Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi çalışanı ile 4 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

Ankara ilçeleri nüfusu. (2015). 26 Nisan 2016 tarihinde <http://www.nufusu.com/ilceleri/ankara-ilceleri-nufusu> adresinden erişildi.

Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi çalışanı ile 5 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (2013). Tez yazım yönergesi. 3 Haziran 2017 tarihinde <http://sosbilens.ankara.edu.tr/files/2013/03/tezyazimyonergesi.pdf> adresinden erişildi.

Association for Library Service to Children- ALSC. (2015). *Competencies for librarians serving children in public libraries*. New edition. 10 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.ala.org/news/press-releases/2015/11/new-edition-competencies-librarians-serving-children-public-libraries> adresinden erişildi.

"Aufderheide, P. (1993). *Media literacy: A report of the national leadership conference on media literacy*. Washington, DC, Aspen Institute." Altun, A. (2009). Eğitim bilim açısından seçmeli medya okuryazarlığı dersi programına eleştirel bir yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 97-109. 5 Temmuz 2016 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/15566> adresinden erişildi.

- Aydeniz, H. (2011). *Bilinçli medya kullanımı*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Aydın, C. (2007). Bilgi yönetim merkezleri olarak kütüphaneler. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 75-87.
- Ayhan, M. (2004). *Halk kütüphanelerinde iç mimari*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara. 19 Aralık 2015 tarihinde <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/119.pdf> adresinden erişildi.
- Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi çalışanı ile 7 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüzyüze görüşme.
- Bazalgette, C. (2010). *Teaching media in primary schools*. London: SAGE, 2010.
- Belçika Fransız Topluluğu Medya Okuryazarlığı Yüksek Konseyi. (2011). *Yaşam boyu medya okuryazarlığı hakkında Brüksel deklarasyonu*. 27 Nisan 2016 tarihinde http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/documents/yayinlar/bruksel_deklarasyonu.pdf adresinden erişildi.
- Binark, M. (2007). *Yeni medya çalışmaları*. İstanbul: Dipnot Yayınları.
- "Buckingham, D. (1998). Media education in the UK: Moving beyond protectionism. *Journal of Communications*, 48, 33-34." Şahin, A. (2011). *Öğretmenler, öğretmen adayları ve medya ile bağı olan herkes için eleştirel medya okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

"Buckingham, D. (2009). *Media education literacy learning and contemporary culture*.

Cambridge: Polity Press." Çakmak, E. ve Altun, A. (2013). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında medya okuryazarlığı eğitimi. *Journal of Theory and Practice in Education*, 9(2), 152-170. 10 Nisan 2016 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/63351> adresinden erişildi.

Buckingham, D. (t.y.) *The media literacy of children and young people*. 7 Ocak 2016 tarihinde stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/media-literacy/ml_children.pdf erişildi.

Büyüköztürk, S., Akgün, O. E., Demirel, F., Karadeniz, S., & Çakmak, E. K. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

"Campaign for a Commercial-Free Childhood- CCFC. (2012). Alliance for childhood & teachers resisting unhealthy children's entertainment. *Facing the screen dilemma: Young children, technology and early education*. Boston: Campaign for a Commercial-Free Childhood. New York: Alliance for Childhood. 13 May 2017 retrieved <http://www.commercialfreechildhood.org/screendilemma>"

Martens, M. (2017). An Entry-Level Field: A California Case Study on New Media in Youth Services Programming. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

Campaign for a Commercial-Free Childhood- CCFC. (2012). *Facing the screen dilemma: Young children, technology and early education*. Boston, MA: The Campaign for a Commercial-Free Childhood and the Alliance for Childhood. 14

Mayıs 2017 tarihinde <http://www.commercialfreechildhood.org/sites/default/files/facingthescreendilemma.pdf> adresinden ve <http://www.commercialfreechildhood.org/screendilemma> adresinden erişildi.

Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). *Media Mentorship in Libraries. Serving Youth.* 10 Nisan 2017 tarihinde http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi.

Campbell, C. ve Koester, A. (2015). New media in youth librarianship. *Young children, new media, and libraries: A guide for incorporating new media into library collections, services, and programs for families and children ages 0-5.* Koester, A. (Ed.). içinde (8-24). 15 Mayıs 2017 tarihinde <https://littleelit.files.wordpress.com/2015/06/final-young-children-new-media-and-libraries-full-pdf.pdf> adresinden erişildi.

Cebeci Halk Kütüphanesi çalışanı ile 7 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi çalışanı ile 10 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

"Center for Media Literacy- CFML. (12 Kasım 1999). *Empowerment CML. Through education.* www.medialit.org adresinden erişildi." Şahin, A. (2011). *Öğretmenler, öğretmen adayları ve medya ile bağı olan herkes için eleştirel medya okuryazarlığı.* Ankara: Anı Yayıncılık.

"Chiong, C., Ree, J., Takeuchi, L. ve Erickson, I. (2012). Comparing parent-child co-reading on print. *Basic and enhanced e-book platforms*. New York: The Joan Ganz Cooney Center." Martens, M. (2017). An Entry-Level Field: A California Case Study on New Media in Youth Services Programming. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

"Crescenzi, L., C. Jewitt, and S. Price. (2014). The role of touch in preschool children's learning using iPad versus paper interaction. *Australian Journal of Language & Literacy*, 37(2). 86–95." Martens, M. (2017). An entry-level field: A California case study on new media in youth services programming. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

Coudret, S., Monfort, Ch., Napoléon, R., Picard, S., Ponsot, C., Rodet, D. ve Rollin O. (2007). Des clés pour comprendre L'éducation aux médias : un défi à relever!. *Camaraderie: Le Magazine des Francas*, (276) 1-24. 28 Mayıs 2017 tarihinde [http://www.francas.asso.fr/Hub/Portail/Francas_PUB.nsf/0/FE1134335F43D9B1C12572AE002A733A/\\$File/Camaraderie%20n%C2%B0276.pdf](http://www.francas.asso.fr/Hub/Portail/Francas_PUB.nsf/0/FE1134335F43D9B1C12572AE002A733A/$File/Camaraderie%20n%C2%B0276.pdf) adresinden erişildi.

Çakmak, E. ve Altun, A. (2013). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında medya okuryazarlığı eğitimi= Media literacy education in Turkish language curriculum. *Journal of Theory and Practice in Education*, 9(2), 152-170.

Çelik, R. ve Dalgaldere S. (2013). Gündem oluşturma kuramı: Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın İrfan Galip'inden günümüz medyasının maya'larına. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 10(1), 1-14.

"Daugherty, L. , Dossani, R., Johnson, E. and Oguz, M. (2014). *Using early childhood education to bridge the digital divide*. Santa Monica, CA: RAND Corporation."

Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). *Media Mentorship in Libraries*.

Deray, V. (2009). *Comission famille, education aux medias*. 30 Aralık 2015 tarihinde <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/094000516.pdf> adresinden erişildi.

Donohue, C. (Ed.) (2016). Family engagement in the digital age: Early childhood educators as media mentors. Erikson. Technology in Early Childhood Center. 10 Mart 2017 tarihinde <http://www.ecaconference.com.au/wp-content/uploads/2016/11/Donohue-Family.pdf> adresinden erişildi.

Donohue, C., Fox, S., Torrence, D. (2007). Early childhood educators as eLearners: Engaging approaches to teaching and learning online. *Journal of Young Children*. 01 Mayıs 2017 tarihinde <http://journal.naeyc.org/btj/200707/pdf/Donohue.pdf> adresinden erişildi.

“DuBois, D. L., & Karcher, M. J. (2014). Youth mentoring in contemporary perspective. In D. L. DuBois, & M. J. Karcher (Eds.), *The handbook of youth mentoring*, 3–13 (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 10 Mayıs 2014 retrieved <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2s2.084893504760&origin=in>

ward&txGid=A9C60474F1DF97CA0F1A81EF7C40AAAC.wsnAw8kcdt7IPY LOOV48gA%3a14 adresinden erişildi.” Schwartz, S. E.O. , Rhodes, J. E., Liang, B., Sánchez, B., Spencer, R., Kremer, S., Kanchewa, S. (2014). Mentoring in the digital age: Social media use in adult–youth relationships. *Children and Youth Services Review*. 47, 205-213. 11 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.sciencedirect.com/science/journal/01907409> adresinden erişildi.

European Commission. Directorate-General for Education and Culture. (2002). *European report on quality indicators of lifelong learning fifteen quality indicators*. Report based on the work of the working group on quality indicators. Brussels: European Commission. 27 Mayıs 2017 tarihinde http://www.aic.lv/bologna/Bologna/contrib/EU/report_qual%20LLL.pdf adresinden erişildi.

Freire, P., Macedo, D., & Ayhan, S. (1998). *Okuryazarlık: Sözcükleri ve dünyayı okuma*. Ankara: İmge Kitabevi, 1998.

Garcia, A., Seglem, R., Share, J. (Spring, 2013).Transforming teaching and learning through critical media literacy pedagogy. *Learning Landscapes*, 6 (2), 109-124. 31 Aralık 2016 tarihinde <http://www.learninglandscapes.ca/images/documents/ll-no12/garcia.pdf> adresinden erişildi.

Gee, J.P. (2000). The new literacy studies. D. Barton, M. Hamilton ve R. Ivanic (Yay. Haz.). *Situated literacies: Reading and writing in context* içinde (180 – 196).

London: Routledge." Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121.

"Gee, J. P. (2001). A Sociocultural perspective on early literacy development. S. B. Neuman ve D. K. Dickinson (Yay. Haz.). *Handbook of early literacy research* içinde (30-42). New York: Guilford Press." Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121.

"Geist, E. A. (2012). A qualitative examination of two-year-olds interaction with tablet based interactive technology. *Journal of Instructional Psychology*, 39 (1), 26–35" Martens, M. (2017). An entry-level field: A California case study on new media in youth services programming. *New Rview of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

Gökaliler, E., Sabuncuoğlu Aybar, A., ve Gülay G. (2011). Bir statü tüketimi göstergesi olarak Iphone markalı akıllı telefon algısı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 7(1), 36-48.

"Guernsey, L. (2013). iPads in the classroom and media mentors. *New American Foundation* (website blog). 27 December 2014 tarihinde http://earlyed.newamerica.net/blogposts/2013/ipads_in_the_classroom_and_media_mentors-83299 adresinden erişildi." Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). Media mentorship in libraries. *Serving Youth*. 10 Nisan 2017 tarihinde

http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi.

Guernsey, L. (2014). How the iPad affects young children, and what we can do about it. *Lisa Guernsey at TEDxMidAtlantic*, 13:14. 10 Mayıs tarihinde https://www.youtube.com/watch?v=P41_nyYY3Zg adresinden erişildi.

Guernsey, L. (2015). *Professional Development*. 11 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.ala.org/alsc/publications-resources/white-papers/mediamentorship> adresinden erişildi.

Gurson, A. P., Çelik, E. (2011). Breakthrough time on education system. *International Journal of Educational Research and Technology*, 2 (1). 14-17.

"Gutnick, A. L., Robb, M., Takeuchi, L. ve Kotler, J. *Always connected: The new digital media habits of young children*. New York: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop." Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). Media Mentorship in Libraries. *Serving Youth*. 10 Nisan 2017 tarihinde http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi.

Günüç, S., Odabaşı, H.F. ve Kuzu, A. (2012). Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 309 -325. 3 Haziran 2017 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/223340> adresinden erişildi.

Gürdal, O. (2000a). *Tekstil endüstrisinde enformasyon olgusu*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Gürdal, O. (2000b). Yaşamboyu öğrenme etkinliği: Enformasyon okuryazarlığı. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(2), 176-187. 11 Kasım 2016 tarihinde <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/816/809> adresinden erişildi.

Gürdal Tamdoğan, O. (2006) Enformasyon okuryazarlığı: 'Değer yaratma fırsatı'. *Türkiye'de bilgi hizmetleri ve yeni yaklaşımlar: 42. Kütüphane Haftası bildirileri*, 27 Mart-2Nisan 2006, Yay. Hazl. Yılmaz, E. ve Kaya, E. içinde (101-130) Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği. 10 Ocak 2016 tarihinde <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/3359/4218.pdf> adresinden erişildi.

Haines, C., Campbell, C. ve The Association for Library Service to Children. (2016). Becoming a media mentor: Creating trusted sources for emerging media. *American Libraries*, 47(11-12), 48-51. 20 Mayıs tarihinde <https://americanlibrariesmagazine.org/wp-content/uploads/2016/10/1116-AL-web.pdf> adresinden erişildi.

Hamada, D. ve Stavridi, S. (2014). Required skills for children's and youth librarians in the digital age. *IFLA Journal*, 40(2), 102-109.

Hart, A. (2005). *Understanding the media: A practical guide*. New York: Routledge. 27 Mayıs 2017 tarihinde <https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=tbGAAAAAQB&oi=fnd&pg=PP1&dq=Hart+1991+media+literacy&ots=jUCu3Jw4M->

&sig=Hc4g7WB92iEqBpglf64nhWrCX3o&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false adresinden erişildi.

Hobbs, R. (2004). Medya okuryazarlığı hareketinde yedi büyük tartışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 122-140.

Hobbs, R., Moore, D. C. (2013). *Discovering media literacy: Teaching digital media and popular culture in elementary school*. Thousand Oaks, California: Corwin.

Houghton, S. (2016). Media mentors and professional development. Haines, C., Campbell, C., The Association Library Service to Children- ALSC (Eds.). *Becoming a Media Mentor: A guide for working with children and families* (6.bölüm) içinde. Chicago: American Library Association. 01 Nisan 2017 tarihinde

<https://books.google.com.tr/books?id=Jz3pDAAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=becoming+media+mentor&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwif-Oqh3v7TAhWJvxQKHctcC4oQ6wEIIzAA#v=onepage&q=becoming%20media%20mentor&f=false> adresinden erişildi.

"Howard, M. L. (2013). *Growing young minds: How museums and libraries create lifelong learners*. Washington, DC: Institute of Museum and Library Services."

Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). Media mentorship in libraries. *Serving youth*,. 10 Nisan 2017 tarihinde http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi.

International Federation of Library Association and Institutions- IFLA. (1986).
Guidelines for Public Libraries. (3rd. ed.). München: Saur.

International Federation of Library Associations and Institutions- IFLA. (t.y.) Libraries
for Children and Young Adults Section. (2003). *Guidelines for children's
libraries services*. 6 Haziran 2017 tarihinde
<https://archive.ifla.org/VII/s10/pubs/ChildrensGuidelines.pdf> adresinden
erişildi.

International Federation of Library Association and Institutions- IFLA ve The United
Nations Educational, Scientific and Cultural Organization- UNESCO. (2004).
Halk kütüphanesi hizmeti: Gelişim için IFLA/ UNESCO ilkeleri. İstanbul:
Pandora. 07 Haziran 2017 tarihinde
[https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-library-
service/pg01-tr.pdf](https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-library-service/pg01-tr.pdf) adresinden erişildi.

İnal, K. (2009). *Medya okuryazarlığı*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

İnternetin kararttığı hayatlar. (25 Şubat 2010). *Radikal*. 01 Haziran 2017 tarihinde
<http://www.radikal.com.tr/teknoloji/internetin-kararttigi-hayatlar-982381/>
adresinden erişildi.

iRespect Online ve Social Ediquette. (2013). 6 tips for a balanced media “diet”. *super
cyber safety tips*. Series one, Sheet 4. 12 Mayıs 2017 tarihinde
<http://www.irespectonline.com/pdfs/Tip-Sheet-04-Healthy-balance.pdf>
adresinden erişildi.

İşçibaşı, Y. (2011). Bilgisayar, internet ve video oyunları arasında çocuklar. *Selçuk İletişim*, 7(2), 36-48.

"Jackson, S. (2014). How can adults help young children learn from screens?. *Remake Learning* (blog). Retrieved 29 May 2014 <http://remakelearning.org/blog/2014/05/29/how-can-adults-help-young-children-learn-from-screens/> " Guernsey, L. (2014). How the iPad affects young children, and what we can do about it. *Lisa Guernsey at TEDxMidAtlantic*, 13:14. 10 Mayıs tarihinde https://www.youtube.com/watch?v=P41_nyYY3Zg adresinden erişildi.

Jolls, T. ve Thoman, E. (2008). *21. yüzyıl okuryazarlığı: Medya okuryazarlığına genel bir bakış ve sınıf içi etkinlikler*. C. Elma, A. Kesten (Çevl.), Ankara: Ekinoks Yayınları.

Kalaycı, A. R. (2010). *Medya profesyonellerinin ve medyanın aile algısı*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

Karasar, N. (1991). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kartal, O. Y., ve Kıncal, R. Y. (2012). Medya okuryazarlığı eğitimi alan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğrencilerinin aktif vatandaşlık

düzeylelerini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 169-191.

Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi çalışanı ile 15 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

Keeler, R. (2012). What exactly is a media mentor? *Children and Libraries*, 14(1), 28.

05

Mayıs

tarihinde

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=abae956e-3f3f-462a-aaba-acf37e752f2a%40sessionmgr4007&vid=2&hid=4105> adresinden erişildi.

Kıncal, R. Y. ve Kartal, O. Y. (2009). Medya okuryazarlığı eğitimi. *Milli Eğitim*, 37(181), 318-333.

Kutludüğün Halk Kütüphanesi çalışanı ile 3 Nisan 2016 tarihinde yapılan telefon ve e-posta yoluyla görüşme.

Lee, M. (Winter 2009). Growing librarians: Mentorship in an academic library. *Library Leadership & Management*, 23(1), 31-37. 12 Haziran 2017 tarihinde <https://journals.tdl.org/llm/index.php/llm/article/download/1756/1036> adresinden erişildi.

"Lundin, A. (2004). *Constructing the Canon of children's literature: Beyond library walls and Ivory Towers*. New York: Routledge." Martens, M. (2017). An entry-level field: A California case study on new media in youth services programming. *New Rview of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), 47-

69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

Mamak İlçe Halk Kütüphanesi çalışanı ile 8 Nisan 2016 tarihinde yapılan telefon yoluyla ve yüz yüze görüşme.

"Marsh, J., Brooks, G., Hughes, J., Ritchie, L., Roberts, S. ve Wright, K. (2005). *Digital beginnings: Young children's use of popular culture, media and new technologies*. Sheffield: University of Sheffield. Available at www.digitalbeginnings.shef.ac.uk retrieved January 2009." Bazalgette, C. (2010). *Teaching media in primary schools*. London : SAGE, 2010.

"Martens, M. (2013). The librarian lion: Constructing children's literature through connections, capital, and criticism. *The Journal of Education in Library and Information Science*, 54(4), 307–19." Martens, M. (2017). An entry-level field: A California case study on new media in youth services programming. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

Martens, M. (2017). An entry-level field: A California case study on new media in youth services programming. *New Rview of Children's Literature and Librarianship*, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

"McDowell, K. Toward a history of children as eeaders, 1890–1930. (2009). *Book History*, 12, 240–65." Martens, M. (2017). An entry-level field: A California case study on new media in youth services programming. *New Rview of*

Children's Literature and Librarianship, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

Mills, J. E., Romeijn-Stout, E., Campbell, C., ve Koester, A. (2015). Results from the young children, new media, and libraries survey: What did we learn?. *Children & Libraries*, 13(2), 26-35. 02 Mayıs 2017 tarihinde <https://journals.ala.org/index.php/cal/article/view/5696/7077> adresinden erişildi.

"Morrow, L. M. (2004). Literacy development in the early years: Helping children read and write (5.bs.). Boston: Pearson." Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121.

Nelson, J. ve Braafladt, K. (2012). Technology and literacy: 21st century library programming for children and teens. Chicago: American Library Association-ALA Editions. 08 Mayıs 2017 tarihinde http://www.alastore.ala.org/pdf/9780838994184_excerpt.pdf adresinden erişildi.

O'Connell, R. M. (Ed.) (2010). *Teaching with multimedia: Pedagogy in the webspere*. Cresskill, NJ: Hampton Press, 2011.

Orhon, E. N., Pembecioğlu, N., Altun, A., Tüzel, S., Çakmak, E., (2014). *Medya okuryazarlığı*. [MEB Eğitim Materyali]. 12 Nisan 2016 tarihinde <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/documents/yayinlar/MOYkitap2014.pdf> adresinden erişildi.

Önal, H. İ. (2007). Medya okuryazarlığı: Kütüphanelerde yeni çalışma alanı. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(3), 335-359. 19 Ekim 2016 tarihinde <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/inci%20%C3%B6nal.pdf> adresinden erişildi.

Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121. 2 Ocak 2017 tarihinde <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/116-164-1-SM.pdf> adresinden erişildi.

Özkol, İ. (2015). *İşletmelerde bilgi yönetimi uygulamalarda bilgi uzmanı etkinliği*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

"Pomeroy, E. C. ve Steiker, L. H. (2011). Paying it forward: On mentors and mentoring. *Social Work*, 197, MAS Ultra-School Edition." Standard, A. (2014). Beyond the books: Mentorship in the media center. *Library Media Connection*, 36-39. 20 Mayıs 2017 tarihinde <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=5a86f011-8f04-43b1-8d0d-9ac0c347879a%40sessionmgr104&hid=108> adresinden erişildi.

Potter, W. J. (2005). *Media literacy*. Los Angeles: Sage Publications.

"Potter, W. J. (2005). *Media literacy*. London: Sage Publications." Çakmak, E. ve Altun, A. (2013). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında medya okuryazarlığı eğitimi. *Journal of Theory and Practice in Education*, 9(2), 152-170. 10 Nisan

2016 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/63351> adresinden erişildi.

Prensky, M. (2001). Digital natives digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6. 16 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> ve <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/10748120110424816> adresinden erişildi.

"Prensky, M. (2001). Digital natives digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6. 16 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> adresinden erişildi." Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu -RTÜK (2007). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı*. Ankara.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu - RTÜK. (2016). Medya okuryazarlığı. 27 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.medyaokuryazarligi.gov.tr> adresinden erişildi.

"Richman, J. M., Rosenfeld, L B., ve Bowen, G. L. (1998). Social support for adolescents at risk of school failure. *Social Work*, 43 (4), 309. MAS Ultra-School edition." Standard, A. (2014). Beyond the books: Mentorship in the media center. *Library Media Connection*, 36-39. 20 Mayıs 2017 tarihinde <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=5a86f011->

8f04-43b1-8d0d-9ac0c347879a%40sessionmgr104&hid=108 adresinden erişildi.

Rideout, V. J. (Summer, 2012). *Social media, social life: How teens view their digital lives*. Common Sense Media. Washington, DC: Common Sense Media. 9 Mayıs 2017 tarihinde <https://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life-how-teens-view-their-digital-lives> adresinden erişildi.

"Rideout, V. J., Vandewater, E. A. ve Wartella, E. A. (2003). *Zero to six: Electronic media in the lives of infants, toddlers ve preschoolers*. Washington DC: Kaiser Foundation" Bazalgette, C. (2010). *Teaching media in primary schools*. London: SAGE, 2010.

"Schomburg, R. ve Donohue, C. (2012). *Technology and interactive media as tools in early childhood programs serving children from birth through age 8*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children and the Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media." Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). *Media mentorship in libraries*.

Schwartz, S. E.O. , Rhodes, J. E., Liang, B., Sánchez, B., Spencer, R., Kremer, S., Kanchewa, S. (2014). Mentoring in the digital age: Social media use in adult–youth relationships. *Children and Youth Services Review*, 47, 205-213. 11 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.sciencedirect.com/science/journal/01907409> adresinden erişildi.

"Sevetson, A. (Spring 2007). Thanking our mentors. *Documents to the People- DttP*, 35 (1)." Lee, M. (Winter 2009). Growing librarians: Mentorship in an academic

library. *Library Leadership & Management*, 23 (1), 31-37. 12 Haziran 2016 tarihinde <https://journals.tdl.org/llm/index.php/llm/article/download/1756/1036> adresinden erişildi.

"Shpigelman, C. (2014). Electronic mentoring and media. In D. L. DuBois, & M. J. Karcher (Eds.), *The handbook of youth mentoring (259–272)* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications." Schwartz, S. E.O. , Rhodes, J. E., Liang, B., Sánchez, B., Spencer, R., Kremer, S., Kanchewa, S. (2014). Mentoring in the digital age: Social media use in adult–youth relationships. *Children and Youth Services Review*. 47, 205-213. 11 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.sciencedirect.com/science/journal/01907409> adresinden erişildi.

Sincan İlçe Halk Kütüphanesi çalışanı ile 17 Nisan 2016 tarihinde yapılan telefon yoluyla ve yüz yüze görüşme.

Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi çalışanı ile 17 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

"Snively, L. ve Cooper, N. (1997). The information literacy debate. *The Journal of Academic Librarianship*, 23 (1), 9-13." Gürdal, O. (2000b). Yaşamboyu öğrenme etkinliği: Enformasyon okuryazarlığı . *Türk Kütüphaneciliği*, 14(2), 176-187. 11 Kasım 2016 tarihinde <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/816/809> adresinden erişildi.

Standard, A. (2014). Beyond the books: Mentorship in the media center. *Library Media Connection*, 36-39. 20 Mayıs 2017 tarihinde <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=5a86f011->

8f04-43b1-8d0d-9ac0c347879a%40sessionmgr104&hid=108 adresinden erişildi.

"Street, B. V. (1993). The new literacy studies. *Journal in Reading*, 16(2), 81-97." Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121.

"Subrahmanyam, K., ve Greenfield, P. (2008) Communicating online: Adolescent relationships and the media. *The Future of Children*, 18, 1-27." Schwartz, S. E.O. , Rhodes, J. E., Liang, B., Sánchez, B., Spencer, R., Kremer, S., Kanchewa, S. (2014). Mentoring in the digital age: Social media use in adult–youth relationships. *Children and Youth Services Review*. 47, 205-213. 11 Mayıs 2017 tarihinde <http://www.sciencedirect.com/science/journal/01907409> adresinden erişildi.

"Şahin, A. (2002). Understanding media literacy: An in-depth analysis of media educators's understanding and teaching of media literacy. (Unpublished Doctoral Dissertation), Las Cruces: New Mexico State University." Şahin, A. (2011). Öğretmenler, öğretmen adayları ve medya ile bağı olan herkes için eleştirel medya okuryazarlığı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, A. (2011). *Öğretmenler, öğretmen adayları ve medya ile bağı olan herkes için eleştirel medya okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şentepe Halk Kütüphanesi çalışanı ile 20 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

Şuaip Çalkın Halk Kütüphanesi çalışanı ile 17 Nisan 2016 tarihinde yapılan yüz yüze görüşme.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. (2015).

KYGM KOHA kütüphane otomasyon programı kullanım kılavuzu. 13 Mayıs 2016 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/39714,resimli-koha-kullanim-klavuzu-mart--2015.pdf?0> adresinden erişildi.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. (t.y.).

İlk örnek çocuk kütüphanesi: Ali Dayı. 10 Mayıs 2016 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr/TR,1044/ilk-ornek-cocuk-kutuphanesi-ali-dayi.html> adresinden erişildi.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü çalışanı ile 5 Nisan 2016 tarihinde yapılan görüşme.

"Takeuchi, L. ve Reed S. (2011). *The new coviewing: Designing for learning through joint media engagement.* New York: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop." Campbell, C., Haines, C., Koester, A., ve Stoltz, D. (2015). Media mentorship in libraries. *Serving Youth.* 10 Nisan 2017 tarihinde http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi.

Taşkıran, N. O. (Ed.) (2012). *Medya okuryazarlığı: Avrupa profili.* İstanbul: Umuttepe Yayınları.

"The Aspen Institute Task Force on Learning and the Internet. (2014). *Learner at the Center of a Networked World*. Washington, DC: The Aspen Institute."

Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). Media mentorship in libraries. *Serving Youth*. 10 Nisan 2017 tarihinde

http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi. The Connecticut Department of

Social Services. (2006). Connecticut's guidelines for the development of infant & toddler early learning. *A Handbook for caregivers of young children, 1-85*. 22

Mayıs 2017 tarihinde

http://www.ct.gov/dss/lib/dss/dss_early_learning_guidelines.pdf adresinden erişildi.

"The National Association for the Education of Young Children – NAEYC ve The Fred Rogers Center. (2012). *Technology and interactive media as tools in early*

childhood programs serving children from birth through age 8. (A joint position statement). 13 February 2017 retrieved

http://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/PS_technology_WEB2.pdf."

Martens, M. (2017). An entry-level field: A California case study on new media in youth services programming. *New Review of Children's Literature and*

Librarianship, 23(1), 47-69. 02 Mayıs 2017 tarihinde

<http://dx.doi.org/10.1080/13614541.2017.1280354> adresinden erişildi.

Thoman, E. ve Jolls, T. (2004). Media literacy- A national priority for changing world the American behavioral scientist. *ABI/ Inform Global*, 48, (1), 18-29. 3 Nisan

2016 tarihinde [http://pvkinschool.wikispaces.com/file/view/Thoman & Jolls.pdf](http://pvkinschool.wikispaces.com/file/view/Thoman%20&%20Jolls.pdf) adresinden erişildi.

Toffler, A. (1981). *Üçüncü dalga*. Seden, A. (Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar.

Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*. 23(4), 742-768.

Türk Dil Kurumu- TDK. *Güncel Türkçe sözlük*. 17 Temmuz 2017 tarihinde http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.597c817b0229b1.79641971 adresinden erişildi.

"Uhls, Y. T., Michikyan, M., Jordan M., Debra, G., W. Small, G. W., Zgourou, E. ve Greenfield, P. M. (October, 2014). Five days at outdoor education camp without screens improves preteen skills with nonverbal emotion cues. *Computers in Human Behavior*, 39, 387–92." Campbell, C., Haines, C., Koester, A. ve Stoltz, D. (2015). Media mentorship in libraries. *Serving Youth*. 10 Nisan 2017 tarihinde http://www.ala.org/alsc/sites/ala.org.alsc/files/content/2015%20ALSC%20White%20Paper_FINAL.pdf adresinden erişildi.

UNESCO. (2006). *L'éducation aux médias: Un kit à l'intention des enseignants, des élèves, des parents et des professionnels*, 1-205. 28 Mayıs 2017 tarihinde <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001492/149278f.pdf> adresinden erişildi.

Ülker, M. (2012). *Medya okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuzu kitabının öğretim programı ile tutarlılığının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

"Wagner, D.A. (2002). The digital divide and literacy: Focusing on the most poor. In D. Istance, H.G. Schuetze & T. Schuller (Eds.), *International perspectives on lifelong learning* (pp. 180-188). Open University Press." Günüş, S., Odabaşı, H.F. ve Kuzu, A. (2012). Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 309 -325. 3 Haziran 2017 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/223340> adresinden erişildi.

Watson, T. (1999). An excerpt from digital literacy by Paul Gilster: Introduction to excerpt. *Meridian*, (27 July 1999: Digital Literacy). 27 Mayıs 2017 tarihinde http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/8413655/digitlit.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1495915372&Signature=VXVylZR2DaWKrprUYD1BSvjiTd0%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DDigital_Literacy.pdf adresinden erişildi.

"Whelley, T.A., Radtke, R., Burgstahler, Sh., ve Christ., T. W. (2003). Mentors, advisers, role models & peer supporters: Career development relationships and individuals with disabilities. *American Rehabilitation*, 271 (42), MAS Ultra-School Edition." Standard, A. (2014). Beyond the books: Mentorship in the media center. *Library Media Connection*, 36-39. 20 Mayıs 2017 tarihinde <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=5a86f011->

8f04-43b1-8d0d-9ac0c347879a%40sessionmgr104&hid=108 adresinden erişildi.

Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K. ve Cheung, C. (2012). *Éducation aux médias et à l'information: Programme de formation pour les enseignants.*

Paris: UNESCO. 28 Mayıs 2017 tarihinde

<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002165/216531f.pdf> adresinden erişildi.

Yılmaz, B. (2002). Ankara'daki ilköğretim öğretmenlerinin okuma ve halk kütüphanesi kullanma alışkanlıkları. *Türk Kütüphaneciliği*, 16 (4), 441-460.

EKLER**Ek 1. Örneklem Belirlemede Kullanılan İlçelerin Nüfus Tablosu**

Yıl	İlçe	Toplam Nüfus
2015	Akyurt	30.245
2015	Altındağ	363.687
2015	Ayaş	12.678
2015	Bala	21.618
2015	Beypazarı	47.582
2015	Çamlıdere	6.479
2015	Çankaya	922.536
2015	Çubuk	86.055
2015	Elmadağ	43.776
2015	Etimesgut	527.959
2015	Evren	2.847
2015	Gölbaşı	122.288
2015	Güdül	8.392
2015	Haymana	28.355
2015	Kalecik	13.388
2015	Kazan	51.764
2015	Keçiören	889.876
2015	Kızılcahamam	25.179
2015	Mamak	607.878
2015	Nallıhan	29.209
2015	Polatlı	121.858
2015	Pursaklar	133.961
2015	Şereflikoçhisar	33.729
2015	Sincan	506.95
2015	Yenimahalle	632.286

Ek 2. Ankara İlinde Bulunan İl ve İlçe Halk Kütüphaneleri

Sıra No	Kütüphane Adı	İlçe	Telefon No
1	Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi	Çankaya	410 90 00
2	CerModern Sanat Kütüphanesi	Çankaya	3100000/130
3	Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi	Altındağ	312 28 64
4	Akyurt İlçe Halk Kütüphanesi	Akyurt	844 10 25
5	Ayaş İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	Ayaş	712 10 51
6	Göklerköyü Halk Kütüphanesi	Ayaş	716 70 58
7	Sinanlı Halk Kütüphanesi (Geçici Kapalı)	Ayaş	714 51 88
8	Bala İlçe Halk Kütüphanesi	Bala	876 14 80
9	Kesikköprü Halk Kütüphanesi	Bala	874 10 13
10	Beypazarı M.Akif Ersoy İlçe Halk Kütüphanesi	Beypazarı	763 11 73
11	Karaşar Halk Kütüphanesi	Beypazarı	775 15 61
12	Çamlıdere İlçe Halk Kütüphanesi	Çamlıdere	753 15 08
13	Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi	Çankaya	490 23 56
14	Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi	Çankaya	436 52 94
15	Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi	Çankaya	285 30 72
16	Cebeci Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	Çankaya	363 45 39
17	Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi	Keçiören	352 81 81
18	Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi	Keçiören	381 25 62
19	Çubuk İlçe Halk Kütüphanesi	Çubuk	837 18 39
20	Elmadağ İlçe Halk Kütüphanesi	Elmadağ	863 25 60
21	Hasanoğlan 17 Nisan Halk Kütüphanesi	Elmadağ	866 34 56
22	Evren İlçe Halk Kütüphanesi	Evren	893 56 47
23	Gölbaşı İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	Gölbaşı	484 10 43
24	Oyaca Halk Kütüphanesi	Gölbaşı	652 44 13
25	Güdül İlçe Halk Kütüphanesi	Güdül	728 15 62
26	Haymana İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	Haymana	658 11 53
27	Kalecik İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	Kalecik	857 15 31
28	Kazan İlçe Halk Kütüphanesi	Kazan	814 12 29/137
29	Kızılcahamam İlçe Halk Kütüphanesi Müd.	Kızılcahamam	736 10 67
30	Mamak İlçe Halk Kütüphanesi	Mamak	362 93 10
31	Kutludüğün Halk Kütüphanesi	Mamak	597 53 65
32	Nallıhan İlçe Halk Kütüphanesi	Nallıhan	785 31 11
33	Polatlı İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	Polatlı	623 18 31
34	Yunus Emre Halk Kütüphanesi	Polatlı	624 15 39
35	Pursaklar Saray Halk Kütüphanesi	Pursaklar	399 36 72
36	Sincan İlçe Halk Kütüphanesi	Sincan	272 90 03
37	Sincan Şuayip Çalkın Halk Kütüphanesi	Sincan	270 31 53
38	Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi	Sincan	277 44 99
39	Şerefli Koçhisar Yunus Emre İlçe Halk	Şerefli Koçhisar	687 23 17
40	Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	Yenimahalle	315 52 64
41	Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesi	Yenimahalle	335 52 62
42	Şentepe Halk Kütüphanesi	Yenimahalle	344 43 39

Ek 3. Araştırma Kapsamında Bulunan Kütüphaneler ve İletişim Bilgileri

Sıra No	İlçe	Kütüphane Adı	Adres	Telfon No	E-posta
1	Çankaya	Ali Dayi Çocuk Kütüphanesi	Nene Hatun Cad. No: 57	4365294	kutuphane0602@kultur.gov.tr
2	Çankaya	Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Müd.	Kumrular Cad. NO:3 Kızılay	4109000	kutuphane06@kultur.gov.tr
3	Çankaya	Ankara Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi Müd.	Villalar Senti 1.Cadde No:19	4902356	kutuphane0604@kultur.gov.tr
4	Çankaya	Balgat Hüseyin Alpar Halk Kütüphanesi	Ziyabey Cad. 1413.Sokak No:11	2853072	kutuphane0603@kultur.gov.tr
5	Çankaya	Cebeci Halk Kütüphanesi Müd.	Dumlupınar Cad. Eceabat Sokak No: 5	3634539	kutuphane0610@kultur.gov.tr
6	Keçiören	Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi	Yunus Emre Kültür Merkezi Basın Evleri Cad. Şener Sokak No:118	3528181	kutuphane0642@kultur.gov.tr
7	Keçiören	Keçiören Aktepe Halk Kütüphanesi	Aktepe Barbaros Parkı951. Cad. 977.Sokak No:3	3812562	kutuphane0606@kultur.gov.tr
8	Mamak	Mamak İlçe Halk Kütüphanesi	Demirlibahçe Mah. Talatpaşa Blv. No:167 Mamak Kültür Merkezi Binası Kat 2	3629310	kutuphane0613@kultur.gov.tr
9	Mamak	Kutludüğün Halk Kütüphanesi	Fatih Mah. Atatürk Meydanı No:3	5975365	kutuphane0627@kultur.gov.tr
10	Sincan	Sincan İlçe Halk Kütüphanesi	Fatih Mah. 407. Sokak No:5	2729003	kutuphane0608@kultur.gov.tr
11	Sincan	Şuaip Çalkın Halk Kütüphanesi	Atatürk Mah. Ankara Cad. No:16/3	2703153	kutuphane0641@kultur.gov.tr
12	Sincan	Sincan Yenikent Halk Kütüphanesi	Atatürk Mah. Karanfil Sokak No:4/D-1	2774499	kutuphane0616@kultur.gov.tr
13	Yenimahalle	Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi (kapalı)	İvedik Cad. Gülderen Sokak No:15	3155264	kutuphane0612@kultur.gov.tr
14	Yenimahalle	Abdurrahman Oğultürk Halk Kütüphanesi	Yahyalar Mah. İvedik Cad. No:287/A	3355262	kutuphane0621@kultur.gov.tr
15	Yenimahalle	Şentepe Halk Kütüphanesi	GüvenTepe Mah. YeniMek Binası 610.Sokak No: 4/ B	3444339	kutuphane0619@kultur.gov.tr

Ek 4. Araştırma Kapsamında Bulunan İl ve İlçe Halk Kütüphanelerinin Çocuk Bölümlerinin ve Çocuk Kütüphanesinin Fotoğrafları

Fotoğraf 1: Kutludüğün Halk Kütüphanesi (Mamak)

Fotoğraf 2: Cemil Meriç İlçe Halk Kütüphanesi (Keçiören)

Fotoğraf 3: Ali Dayi Çocuk Kütüphanesi (Çankaya)

Fotoğraf 4: Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi

Fotoğraf 5: Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi

Fotoğraf 6: Yenikent İlçe Halk Kütüphanesi (Sincan)

Fotoğraf 7: Yenikent İlçe Halk Kütüphanesi (Sincan)

ÖZET

Bu tez, kurumsal bir çerçeve içinde, medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü süreçleri, çocukların eğitimi ve kütüphanelerin/ kütüphanecilerin bu konudaki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, literatüre dayalı biçimde medya okuryazarlığı, medya mentörlüğü, dijital medya ile ilgili çocukların eğitimini destekleyen kütüphaneciler, öğretmenler, ebeveynler, çocuk bakıcıları ve eğitimcileri- ÇBE'ler gibi medya mentörleri ve özellikle medya mentörü olarak kütüphanecilerin yeterlilikleri ve rolleri konuları irdelenmiştir.

Araştırmada, Türkiye'nin başkenti Ankara'da bulunan il ve ilçe halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri ve bir çocuk kütüphanesi bazında konu bağlamında durum saptaması yapılmıştır. Bu doğrultuda, kütüphanelerde çocuklara yönelik gerçekleştirilen etkinlikler, sunulan hizmetler, medya okuryazarlığı eğitim durumu, kütüphane çalışanlarının eğitim durumu ile kütüphanecilerin medya mentörlüğü rolü ve medya kullanımı eğitimi sürecinde hangi katkıları sunduklarına ilişkin görüşme yoluyla veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Araştırmada ayrıca kütüphanelerin dermelerinde bulunan çocuklara yönelik bilgi kaynakları, kütüphanelerin fiziki alanı ve teknoloji olanaklarına ilişkin verilerin elde edilmesine ve değerlendirilmesine çalışılmıştır. Araştırma sınırlılıkları bağlamında, bulgular göstermiştir ki, halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde ve incelenen bir çocuk kütüphanesinde çalışanların iyi niyetleri ve çabalarıyla sınırlı düzeyde etkinlikler düzenlenmektedir. Ancak medya okuryazarlığı ve medya mentörlüğü konusunda, eğitilmiş personel sayısının yetersizliğinden dolayı, yeterince katkı sunulamamaktadır. Medya

okuryazarlığı programları hazırlama ve medya mentörlüğü konusunda kütüphane çalışanlarının bilgilendirilmesine gereksinim bulunmaktadır.

Bu bağlamda, ivedilikle, konuya ilişkin rehberlik edecek dokümanların hazırlanması ve toplantıların özellikle de çalıştayların düzenlenmesi ve belirli aralıklarla tekrarlanması yerinde olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Medya Okuryazarlığı, Medya Mentörlüğü, Halk Kütüphaneleri, Dijital Medya, Teknoloji, Çocuklar, Kütüphaneciler, Öğretmenler, Aile, Çocuk Bakıcıları ve Eğiticileri.

SUMMARY

This dissertation aims to examine the theoretical framework of media literacy and media mentoring processes, children's education and the role of libraries in this context. In the literature research, media literacy, media mentorship, media education about children's media and media mentors such as libraries, teachers, parents, child caregivers and their media mentoring issues were examined.

The study concerns about two sub-topics regarding to the public libraries of Ankara, the capital of Turkey: Media Literacy and media mentorship. In this study, media literacy education status of public libraries in Ankara was determined. It also tries to answer the question of how these libraries contribute to children's activities, services and training. In order to define these processes, the media literacy and media mentorship development stages in Turkey are examined with interviews and observations in the public libraries of Ankara. Their staffs' media literacy knowledge level, their role of media mentorship and other detailed analysis has been carried out. As well, researches have been made to obtain and evaluate data on information resources in the collection of the libraries, their physical space and technology possibilities for children. In the context of research limitations, findings have shown that there are limited activities in the children's sections of the public libraries and in an examined child library through the endeavors and the well intentioned of their staffs. However, due to the insufficient number of educated personnel in the field of media literacy and media mentorship, sufficient contribution is not available. There is

a need for library staff to be informed about media literacy programs and media mentorship.

In this context, it is inevitable to prepare documents to guide the topic and to arrange the meetings, especially the workshops, and to repeat them periodically.

Keywords: Media Literacy, Media Mentorship, Public Libraries, Digital Media, Technology, Children, Librarians, Teachers, Family, Child Caregivers and Trainers.

